

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #14

PHILOLOGY,
SOCIOLOGY AND CULTUROLOGY

London (Лондон)

27.02.2019 - 28.02.2019

U.D.C. 316+8.2+8.1.1.1.1.1 +8.0.1.8+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(28.02.2019) - Warszawa, 2019. - 100 str.

ISBN: 978-83-66030-83-1

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-66030-83-1

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Ćekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОЛОРАТИВНИМ КОМПОНЕНТОМ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ ТА ЇХНЯ УКРАЇНОМОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ Башук Н.П.	6
NOTION OF CONCEPT IN MODERN LINGUISTICS Omelchenko I. V.	12
ВНЕСОК ЄВГЕНА ТИМЧЕНКА В РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВОЗНАВЧОЇ НАУКИ Довбня Л.Е., Товкайло Т.І.	14
METAPHORICAL TWIST OF MEANING Vysotska O.	20
ТИПИ АВТОРСЬКОЇ МОДАЛЬНОСТІ У МОВЛЕННІ ПЕРСОНАЖІВ Дунець О.Р.	25
ANALYSE DES DIFFÉRENCES ORPHOGRAPHIQUES DES XVIIIÈ ET XXIÈ SIÈCLES SUR DES LETTRES DE J. FORMAY À LA PRINCESSE DE PRUSSE Musiiichuk S.M., ...	27
LANGUAGE CRIME IN THE ASPECT OF ECOLINGUISTIC Taranenko X. V.	32
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХРИСТІЯНСЬКИХ ІМЕН В ОСНОВАХ ПОСЕСІВНИХ ОЙКОНІМІВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ Тишковець М.П., Бачинська Г.В.	34
КОНЦЕПЦІЯ ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВАХ Бурковська О. Й.	42
STRATEGY OF INNOVATION TEACHING OF FOREIGN LANGUAGE IN THE ESTABLISHMENT OF HIGER EDUCATION Tanana S., Lyla M.	45
PRESENTATION OF A PROJECT IN A FOREIGN LANGUAGE Zhovniruk Z., Isayeva H.	48
SEMANTIC TYPOLOGY OF SUBSTANTIVIZED ADJECTIVES IN THE NOVEL RICH MAN, POOR MAN BY I. SHAW Melnyk S., Novikov O.	53
ОСНОВИ ТЕХНОЛОГІЇ ІГРОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ Чорна О.О.	58

**МІЖМОВНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ЛЕКСИЧНІ ВІДПОВІДНИКИ
НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ**

Челурна З.В. 61

WHAT METAPHOR MEANS

Dudok R., Vysotska O. 65

МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА

Усманилиев Х. М., Буронов Н. М. 70

**THE ROLE OF EUPHEMISM IN LINGUISTICS AND ITS IMPACT ON
LEARNING**

Ahmedova O. A. 73

**ОБЩЕСТВЕННОЕ СОЗНАНИЕ: ОСОБЕННОСТИ, ФОРМЫ
РАЗВИТИЯ**

Салимсакова Н.С., Нуриддинов Б.Ф., Нуриддинова Н.А. 76

**SYSTEM-STRATEGIC APPROACH IN THE FORMATION OF THE
SPIRITUAL AND MORAL CONSCIOUSNESS OF YOUNG PERSONNEL IN
THE FIELD OF EDUCATION AND SCIENCE IN UZBEKISTAN**

Yusupboeva Z. K. 80

**ЭФФЕКТИВНЫЕ ПУТИ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
ПРОЦЕССА В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ**

Турсунова Н., Зайнобиддинова Г. 83

**ВЛИЯНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ УЧЕНИКОВ
НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ**

Уликова М., Жалолова М. 86

**МЕХАНИЗМ ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ
СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ**

Фарсаханова Д. Р. 89

**РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ И ЕЁ ВЗАИМОСВЯЗЬ С ДУХОВНЫМИ
ЦЕННОСТЯМИ**

Хошимова Г.Ф. 94

РОЛЬ ДУХОВНОСТИ В ОБЩЕСТВЕ

Хусанбоева Ю.Б. 97

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОЛОРАТИВНИМ КОМПОНЕНТОМ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ ТА ЇХНЯ УКРАЇНОМОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

Башук Н.П.

старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Ключові слова: колір, колоративний компонент, фразеологічна одиниця, спосіб перекладу, еквіваленти, аналоги.

Key words: color, colorative component, phraseological unit, translation technique, equivalents, analogues

Велика кількість наукових досліджень присвячена проблемам вивчення символічної семантики кольорів, адже символіка кольорів у різних культурах передає не лише інформацію, а й емоційне ставлення людини до явищ, названих словом. Колоративи (найменування кольорів) в різних мовах не завжди збігаються за семантикою та за складом і є особливо «чутливими» до набуття додаткових конотативних співзначень. Це пояснюється надзвичайною значущістю зорового сприйняття для людини та особливостями роботи мозку, який здатний ефективніше зберігати пам'ять кольорів, ніж конкретних предметів, що мають певний колір. [3, с.161]. Хоча основним чинником національних конотацій кольорів у більшості випадків є природа, яка є їхнім безпосереднім джерелом, колір «не є постійною одиницею, оскільки відбувається зміна асоціативних образів, первинні значення колірних символів можуть втрачатись і

з'являться нові» [5, с.94]. Поява нових та переосмислення семантики вже існуючих колоративів знайшло широке відображення в фразеологічній системі мови, яка формувалась під впливом етнокультурних чинників і саме тому фразеологічні одиниці з колоративами стали певними етномаркерами та дають можливість виявити код мови та культури, зрозуміти функціональне призначення, глибинний сенс і внутрішню організацію цієї культури. Саме фразеологія допомагає зрозуміти та пояснити схожість та відмінність різних культур та народів, їхній менталітет та особливості сприйняття дійсності.

Питаннями вивчення колоронімів займалися такі вчені як А. Вежбицька, А.П. Василевич, Н.Б. Бахліна, Д.Г. Мальцева, Є.В. Розен, В.Г. Кульпіна, Н.В. Злиднева, Е. Хеллер, Т.В. Ковальова, О.А. Зубач, А.С. Шиманська, І.А. Герасименко, Н.М. Ніколаєва, Л.А. Ковбасюк, О.В. Праченко.

Фразеологічні одиниці з колоративними компонентами О.В. Праченко поділяє на наступні види: фразеологізми (далі ФО) з колоративним компонентом білий, ФО з колоративним компонентом чорний, ФО з колоративним компонентом червоний, ФО з колоративним компонентом зелений, ФО з колоративним компонентом голубий, ФО з колоративним компонентом жовтий, ФО з колоративним компонентом сірий, ФО з колоративним компонентом коричневий, ФО з колоративним компонентом рожевий [6].

Зупинимось більш детально на кожному з кольорів, які входять до складу фразеологізмів. Білий колір має досить суперечливе символічне значення, з одного боку він використовується для позначення чистоти, довершеності, цнотливості, жертвовності, високої духовності, а з іншого боку використовується в якості символу смерті, тлінності буття, неминучості загибелі [5, с.95]. Німецький фразеологізм *die weiße Fahne (auf)ziehen* має український еквівалент вивісити білий прапор (в знак капітуляції), який збігається за формою та колоративним компонентом, проте має ще додаткове значення «припинити дії» [1]. Однак не завжди можна знайти еквівалент або аналог колоративу у складі фразеологічної одиниці в обох мовах, тому він перекладається описово, як наприклад: *eine weiße Weste haben* – мати бездоганну/ незаплямовану репутацію; *sich einen weißen Fuß bei j-m machen* – намагатись бути бездоганим, *втер-*

тися до когось у довіру, виступувати перед кимось, догоджати комусь.

Чорний колір є символом темних сил, негативних емоцій, сумних подій. Найчастіше він позначає смерть, відчай, горе, скорботу, зло, підлість [5]. Підтвердженням цього значення можуть бути наступні сталі вирази: *einen schwarzen Plan haben* (дослівно: мати чорний план), тобто «планувати зробити підлість»; *ein schwarzes Herz haben* (дослівно:мати чорне серце), тобто «мати зле серце». Фразеологізм *das schwarze Schaf* має біблійське походження і позначає людину, яка порушує загальну благопристойну картину, аналогом в українській мові буде фразеологізм з іншим колоративом: біла ворона. У німецькій лінгвокультурі чорт асоціюється з чорним кольором: *Der Teufel ist nicht so schwarz, wie man ihn malt*, а в українців чорт вселяє страх: Не такий чорт страшний, як його малюють. Деякі вислови з лексичним компонентом *schwarz* ґрунтуються на співвіднесенні цього прикметника з чорними чорнилами та друкарською фарбою: *schwarz auf weiß* – чорним по білому [1]. Ціла низка висловів з прикметником *schwarz* вказує на протизаконну, злочинну діяльність *schwarzfahren* – їздити без квитка, *schwarz über die Grenze gehen* – нелегально перейти через кордон; *die Schwarzarbeit* (дослівно: чорна робота) – нелегальна, оплачувана, але офіційно не зареєстрована робота, з оплати за яку не платять податок [4]. Проте існують фразеологізми з *schwarz*, які мають позитивну конотацію, як наприклад: *in den schwarzen Zahlen sein* – працювати,

отримуючи прибуток; *schwarze Zahlen schreiben* – отримувати прибуток; *in die schwarzen Zahlen kommen* – (знову) стати прибутковим. Слід зазначити, що колоротив *schwarz* є найвживанішим у фразеологічних одиницях.

Червоний колір асоціюється з пристрастю, коханням, вогнем, революцією, свободою, відданістю, небезпекою. Колоронім *rot* досить часто зустрічається у фразеологічних висловах: *wie ein rotes Tuch auf jmdn. wirken* – діяти на когось як червоне на бика, тобто драгувати, нервувати когось; *jmdm den roten Hahn auf Dach setzen* – пустити червоного півня, підпалити і, зазвичай, перекладається з використанням існуючих аналогів у мові перекладу. В основі фразеологічних одиниць з лексичним компонентом *rot* завжди присутній такий елемент об'єктивної дійсності, який привертає увагу, часто через небезпеку для носія мови [1]. Одне із значень червоного кольору пов'язане з одного боку з фізіологічною реакцією організму (через сором, ніяковість), а з іншого боку – з психологічною ознакою, яка асоціюється з чимось негідним, непристойним, аморальним, ганебним: *rot anlaufen, rot werden, einen roten Kopf bekommen* – зашарітись, почервоніти; *sich (D) die Augen rot weinen* – наплакати собі очі; *rot sehen* – розлютитись, розгніватись, вийти з себе. Негативну конотацію отримує прикметник *rot* також у висловах: *rote Zahlen* – збитки; *in die roten Zahlen kommen* – зазнавати збитків; *aus den roten Zahlen kommen* – вийти з зони збитків, отримувати прибуток.

Вмотивованість використання червоного у цих висловах, які вперше з'явилися у бухгалтерії, пов'язана перш за все з тим, що заборгованості позначались червоним кольором аби привернути увагу.

Зелений колір асоціюється з молоддю, зеленню, з природою, весною, з молодістю та досить часто зустрічається в фразеології: *ins Grüne fahren* – їхати за місто/на природу; *j-d ist für etwas noch zu grün* – хтось занадто молодий, недосвідчений для чогось; *ein grüner Junge* – жовторотий хлопчик; *auf keinen grünen Zweig kommen* – не мати успіху у справах; *über die grünen Grenzen gehen* – (нелегально) перейти кордон; *über den grünen Klee loben* – (розм. ірон.) звеличувати до небес, снівати дифірамби; *etw. vom grünen Tisch entscheiden* – вирішувати бюрократично (походження останнього вислову було пов'язано з тим, що раніше столи в громадських установах були вкриті зеленим сукном). Значення зеленого кольору як передвісника надії і символу відродження збереглося для позначення релігійних подій. Так, наприклад, *der grüne Donnerstag* (дослівно: зелений четвер) – чистий четвер отримав свою назву від кольору одягу, який одягали священники на церковне богослужіння. У середньовічній лицарській німецькій літературі зелений колір символізував любов. З цим значенням *grün* було виявлено в романі Оноре д'Юрфе «Астрейя» у XVII столітті. Саме тоді виникло словосполучення *die grüne Seite* (дослівно: зелена сторо-

на), яке спочатку означало «свіжий, сповнений життя», пізніше «корисний», а сьогодні – «найкраща людина, та, до якої виявляють симпатію», а в поєднанні з запереченням *jemandem nicht grün sein* має антонімічне значення «той, хто не подобається» [4, с.47].

Колір *blau* в німецькій лінгвокультурі пов'язують з вірністю, відданістю, надіями, сподіваннями та активно використовувався німецькими романтиками. Так вислів *die blaue Blume* (блакитна квітка) став символом німецького романтизму, символом нездійсненого ідеалу і мрії. Більшість фразеологізмів з колоративом *blau* належить до розмовного стилю: *ins Blau reden* – верзти дурниці; *ins Blau hinein träumen (phantasieren)* – поринути у пустопорожні мрії; *mit einem blauen Auge davonkommen* – легко відбутися, відбутися легким переляком; *j-n in blau und grün schlagen* – побити, надавати стусанів, нам'яти боки; *ins Blau hineinschießen* – стріляти навмання [2]. Давнє походження має розмовний вислів *blauen Montag machen* зі значенням «прогуляти, не вийти на роботу». Спочатку *der Blaumontag* (дослівно: блакитний понеділок) називали останній день Масляної, після якого починався піст. Присутність кольору *blau* у складі слова пояснюється тим, що у святковий день, який був вихідним, священики проводили церковну службу в одязі голубого кольору. Оскільки жителі міст в останні дні перед постом особливо веселились і багато пили, то *blau* поступово почало означати «п'яний/на підпитку», навіть існує порівняння

blau wie ein Veilchen (дослівно: голубий як фіалка) – п'яний як чіп.

У християнській традиції блакитний колір символізував божественну силу і найбільші таїнства, на сьогодні цей зв'язок зберігся у сталому виразі *das Blaue vom Himmel herunterschwören*, що має значення «клястися всіма святими». Всім відомий також вислів *blaues Blut* (голуба кров) для позначення осіб дворянського походження. Цей фразеологізм вперше з'явився у другій половині XIX століття. Причина такого найменування пояснюється кольором венозних судин, які добре проглядались на білій шкірі людей дворянського походження [4, с.72, 50].

Жовтий колір/*gelb* займає особливе в символіці, оскільки має як позитивну, так і негативну конотацію. З одного боку він у більшості людей асоціюється з сонцем, гарним настроєм та позитивно впливає на психіку людини, а з іншого боку його пов'язують з хворобою, зі смертю або її наближенням (*das gelbe Fieber* – жовта лихоманка). У фразеології німецької мови колоратив *gelb* представлений головним чином з негативною конотацією та є символом зради, заздрощів та лицемірства, про що свідчать наступні приклади: *der gelbe Neid* – чорна заздрість, *vor Neid gelb und grün werden* – позеленіти від заздрощів. Як бачимо з наведених прикладів при перекладі використовуються різні колоративи в різних мовах, на що потрібно звертати особливу увагу, оскільки вибір невірної аналога може стати наслідком неточного або помилкового значення та розуміння.

Сірий колір у порівнянні з іншими кольорами не такий яскравий, не кидається в очі, не привертає увагу, тому використовується для позначення чогось непоказного, непомітного: *eine graue Maus* – сіра мишка говорять про непоказну, непомітну людину. Колоронім *grau* має ще одне переносне значення *trüb*, яке пов'язане з образом сірого неба: *graues Wetter* – похмура погода. Схожим на похмуру погоду може бути і настрій людини, що веде до того, що *grau* вживається для опису емоційного стану людини і асоціюється з чимось нудним, безрадісним, одноманітним: *der graue Alltag* – сірі будні; *alles grau in grau sehen* – дивитися на все песимістично; *das graue Elend kriegen* – бути в пригніченому настрої, відчувати себе глибоко нещасним. Крім того *grau* в німецькій мові може символізувати щось, що знаходиться на межі законності, легальності: *grauer Markt* – напівлегальний/ «сірий» ринок; *grauer Händler* – людина, що займається напівлегальним бізнесом. Аналогічні значення сірого простежуються також і в українській лінгвокультурі. *Grau* у німецькій культурі також асоціюється з літніми людьми, що знайшло відображення у фразеологізмах: *sie hat graue Haare bekommen* (дослівно: вона отримала сіре волосся) – вона посивіла; *der Graukopf* (дослівно: сіра голова) – старий.

Коричневий колір (*braun*) найчастіше асоціюється з шанобливістю, скромністю, покорою, відчуженістю і бідністю. У 30-х роках минулого століття цей колір почали асоціювати з

фашизмом, оскільки німецькі штурмовики-нацисти мали коричневі сорочки. Відтоді вислів *braune Pest* (дослівно: коричнева чума) стали неодмінно пов'язувати з фашизмом, а книгу А. Гітлера «*Mein Kampf*» називали *die braune Bibel* (дослівно: коричнева Біблія). Сьогодні коричневий є кольором тих, хто дотримується неонацистських, праворадикальних та екстремістських поглядів.

Колоратив *rosa/ rosig* вживається у сталих виразах та фразеологізмах німецької мови досить часто у значенні «зображувати щось краще, ніж насправді; ідеалізувати; не помічати вад/недоліків: *alles in rosigem (rosarotem) Licht sehen* – щось бачити в рожевому світлі; *rosige Aussichten* – райдужні перспективи; *durch rosa (rosige, rosarote) Brille sehen* – дивитися крізь рожеві окуляри.

Колоративи у складі німецьких фразеологічних одиниць, які є найбільш експресивними елементами фонду мови, можуть відтворюватись в українській мові наступними способами: за допомогою підбору повного або близького еквівалента, підбором аналога, описово (зі зняттям образності). Значення фразеологічних одиниць з колоративним компонентом не завжди збігається зі значенням, зафіксованим у лексикографічних джерелах, а тому вимагає від перекладача звернення до відповідних довідкових джерел, глибокого розуміння історичного, соціального та культурного контексту. Перекладач повинен декодувати систему цінностей оригіналу, адаптувати її до

системи цінностей культури реципієнта, намагаючись не лише реалізувати прагматику, але й передати образність та емоційність оригіналу, при цьому особливу увагу слід звертати на фразеологічні одиниці, в яких колоративи в різних мовах не співпадають або в одній з мов взагалі відсутні. Важливу роль при перекладі та виборі еквівалента або аналога відіграє контекст, адже саме від нього залежить точність розуміння фразеологізмів з колоративним компонентом.

Література

1. Гордієнко М. Специфіка фразеологізмів з компонентами кольоронайменування та особливості їх перекладу в німецькій та українській мовах/ М. Гордієнко, О. Подвойська// HUMANITIES & SOCIAL SCIENCES. 2011 – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/19292/1/33-Gordijenko-104-107.pdf> (Дата звернення 05.02.2019)
2. Кулик Н.Д. Німецькі фразеологізми з кольороназвою ВLAU: ідеографічна характеристика// Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Філологічні науки. 2011. Кн.2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2011_2_25 Дата звернення 06.02.2019).
3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288с.
4. Ніколаєва Н.М. Функціонування колоронімів у сучасному німецькому публіцистичному тексті. Дис...канд. філол. наук. Запоріжжя, 2018. с.212.
5. Плетенецька Ю.М. Функціонування референтів білого та чорного кольору в індивідуальній картині світу Ч.Діккенса та їх україномовна репрезентація// Одеський лінгвістичний вісник. 2017. –Т.3, №9. – Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/30598> Дата звернення 05.02.2019).
6. Праченко О.В. Фразеологические единицы с колоративным компонентом в русском, английском, испанском и португальском языках. Дис. ...канд. филол. наук. Казань, 2004. с.273

NOTION OF CONCEPT IN MODERN LINGUISTICS

Omelchenko I. V.

National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Keywords: concept, language, culture.

To understand how people of other nations think, one needs to apply to the study of the concepts. Concept is a special centre of culture in the human mental world. Concepts carry important cultural information about the structure of the world, because different nations perceive this world in different ways. Concept is a mental formation, thanks to them one can obtain information about a certain nation, in particular about perception of the world by this nation.

In the native terminology mastering the term “concept” is accompanied by overcoming the stable association with the term “notion” [3, p. 7]. Linguists are interested firstly in concepts that are most closely related to the culture of a particular nation. Despite the fact that the notion of “concept” is considered by scholars of different areas of linguistics, there is still no universal definition. According to A. Prihodko, the typology of concepts can be represented as a system, namely, the union of a various points into one entity. Concepts are clusters of meaning and ideas concentrators. They create the mental and informational space of discourse, speech genre and even a separate work [2].

According to T. Radziyevska, there are five functional properties of the concept

in the speech activity of man: to act as a correlator of a certain discursive practice; to be an accumulator of meaningful meaning; to function as a means of interpretive reality; to act as a rounded cultural scenario; to act as a determinant of a psychological state [5, p. 242-243].

O. Selivanova states that the concept is a fragment of knowledge, personal experience with linguistic and non-language information. It is a mental prototype, the idea of the notion and notion itself. It is characterized by a dual nature: mental and linguistic ones. It is an ideal image that embodies culturally determined imagination of the speaker about the world and has a name in the language [4].

According to Y. Stepanov, culture is a set of interconnected concepts. This indicates that the concept is a main element of culture in the mental world of a person. Consequently, the meaning of the notion, which plays a great part for culture, is called a concept. In modern linguistics, the definition of the concept introduced by S. Stepanov is often used. According to this scholar, the concept is a semantic cluster, a mental entity, a common denominator between units with close lexical meanings of one or several languages [5, p. 40].

The term “concept” in culture study is used when one is abstracted from cultural content, but only refers to the structure. The structure of the word content is also considered in modern linguistics. A thorough definition of the concept has been offered by P. Babushkin, who believes that the concept is any discrete, meaningful unit of collective consciousness, depicting an object from the real and ideal worlds. It is stored in the memory of the native speakers in the verbal form. Concept is verbalized, denoted by a word or word combination; otherwise its existence is impossible [1].

Consequently, there is a great deal of concept definitions in linguistics. The main feature that combines all approaches to the definition of the concept is that it is an integral part of culture, researching the

concepts it is possible to comprehend the culture of other nations.

References:

1. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. Воронеж, 1996. – 104с.
2. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332с.
3. Радзівєвська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст-соціум-культура-мовна особистість: моногр. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. К.: Інформ.-аналіт. агентство, 2010. – 491с.
4. Селіванова О. О. Принципи концептуального аналізу // Актуальні проблеми металінгвістики. Київ, Черкаси: Брама, 1999. – С. 11-14.
5. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824с.

ВНЕСОК ЄВГЕНА ТИМЧЕНКА В РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВОЗНАВЧОЇ НАУКИ

Довбня Л.Е., Товкайло Т.І.

доценти кафедри української лінгвістики і методики навчання,
кандидати філологічних наук,

Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Статтю присвячено опису життя й аналізу наукової діяльності видатного українського мовознавця, перекладача, педагога, одного з організаторів УАН (1918), керівника Постійної комісії з підготовки історичного словника української мови, громадського діяча Євгена Костянтиновича Тимченка, котрий відіграв важливу роль в історії становлення української лексикографії, діяхронічної і синхронічної фонетики, діалектології, морфології, синтаксису відмінків. Важливим аспектом наукової творчості вченого стало слов'янське порівняльно-історичне мовознавство. Оскільки наукова спадщина великого вченого не була належно поцінована у ХХ ст., то сьогодні до її вивчення й аналізу прикута увага дослідників. Власне цим зумовлена актуальність цієї статті.

Ключові слова: Євген Тимченко, українське мовознавство, діяхронічний аспект, історична фонетика, синтаксис відмінків, українська діалектологія, історична й описова лексикографія.

Key words: Yevhen Tymchenko, Ukrainian linguistics, diachronic aspect, historical phonetics, syntax of cases, Ukrainian dialectology, historical and descriptive lexicography.

Біля витоків української мовознавчої науки, що ознаменували становлення

та усвідомлення вагомості українського слова, яскраво виділяється постать великого вченого, перекладача, педагога, людини енциклопедичних знань, активного громадського діяча Євгена Костянтиновича Тимченка (27 жовтня 1866 р. – 22 травня 1948 р.). Він здобував освіту в Петербурзькому університеті, однак завершив навчання в Київському університеті. Маючи потяг і неабиякі здібності до філології, щосередини відвідував семінари В. Перетца.

«Потрапити туди студентам не завжди вдавалось, учасниками могли бути тільки ті, кого професор відбирав з університетського просемінару. Вісім років існував цей семінар, з нього вишло понад 30 молодих дослідників історії української літератури, серед яких можна назвати В. Розова, С. Масло-ва, Є. Тимченка, В. Андріанову-Перетца, О. Назаревського, Т. Сушинського, Є. Щогло-ву, М. Драй-Хмару, П. Филиповича, Б. Якубського, С. Савченка, Л. Бі-

лецького, О. Дорошкевича» [14, 114].

У 1913 р. учений захистив магістерську дисертацію на тему «Функции генитива в южнорусской языковой области», яку високо відзначив О. Пешковський, назвавши її «своєрідним синтаксичним словником» [10, 313]. З 1914 р. – доцент Варшавського університету, з 1915 р. – професор. У 1918 р. ввійшов до складу правописної комісії при Міністерстві освіти. Брав участь у заснуванні Української академії наук, очолював комісію з укладання історичного словника української мови.

Високо поцінуючи словникарську роботу дослідника, А. Кримський у своїй промові на одному із засідань історико-філологічного відділу УАН зазначив: «Історико-філологічний відділ Української Академії наук повинен нікому інакшому, тільки професору Тимченку, доручити головний провід у тій академічній комісії, яка має своєю метою скласти науковий історичний словник української мови» [7, ХСІІІ].

У 1929 р. вчений був обраний членом-кореспондентом АН СРСР, проте його фахова діяльність тривала недовго, оскільки 1930-і рр. стали початком сумного етапу в історії нашого народу. Не уникнув «націоналістичної чистки» і Є. Тимченко, котрий був заарештований і висланий до Красноярського краю. Про свої страждання в цей період мовознавець пише в одному з листів до акад. К. Студинського: «Високошановний Кирило Осиповичу, я вже не в Дзержинську, ...а в Ачинську... Але все це мене не дуже потішає, бо час іде, і сили падають, і я не можу на-

уково працювати, бо, з одного боку, не маю потрібної наукової літератури, а з другого боку, у мене відібрано, як я вже Вам писав, усі мої праці закінчені до друку і незакінчені... Три роки (з 10 / VIII – 38 р.) пропало для науки, а в моїм віці це дуже багато... Дуже прошу Вас допомогти мені вилізти з мого становища, поки що не пізно. Моя вина тільки в українській ідеології, але що ж робити, я українець, а що до уряду, то я був завжди коректний, і нема в моїх творах нічого йому ворожого: це наука без жадних політичних тенденцій і в жадній політичній організації я ніколи не був... Землячки дуже спричинилися своїми брехливими «показаннями», щоб згустити фарби мого націоналізму «буржуазного», і я, очевидно, попав під цю категорію. Але чим я шкідливий був, працювавши в своїм кабінеті майже від усього і всіх ізольований, а значить і нікому не шкідливий. Для чого мені тут сидіти відірваним від науки, все однаково, що в тюрмі, у в'язниці... Вибачте, що ще раз Вас турбую, але мені дуже важко живеться. З найщирішою повагою Є. Тимченко» [ЦЦІАЛ. Ф. 362. Оп. 1. Спр. 396. Арк. 36-37. Цит. за: 8, 76].

Після відбуття покарання вчений повернувся до праці в Інституті мовознавства АН України, однак вона тривала недовго, підірване здоров'я далося взнаки. Помер Є. Тимченко в 1948 р.

Різномісність лінгвістичних зацікавлень ученого засвідчують його праці, серед яких – монографії («Причинки до української діалектології» (К., 1908), «Льокатив в українській мові»

(К., 1925), «Номінатив і датив в українській мові» (К., 1925), «Вокатив і інструменталь в українській мові» (К., 1926), «Акузатив в українській мові» (К., 1928)), підручники («Українська граматика» (К., 1907; 2-е вид. 1918), «Курс історії українського язика. Вступ і фонетика» (К., 1927; 2-е вид. 1930), словники («Русско-малороссийский словарь» (У 2-х т.; К., 1897–1899), «Історичний словник українського язика» (Т. 1–2; Х.–К., 1930–1932; перевидано 1985; редактор), «Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст.» (У 2 кн.; К., 2002)), низка наукових статей тощо.

Аналізуючи лексикографічну спадщину Є. Тимченка, слід звернути особливу увагу на його «Русско-малороссийский словарь». Метою його створення було «... дати можливість читачам вивчати українську мову і вміти перекладати відповідне російське слово рідною мовою; зберегти самостійність української мови; захистити українську мову від негативного впливу російської; показати багатство української мови; розкрити словотворчі можливості української мови» [8, 77].

Важко переоцінити внесок Є. Тимченка в українську лексикографічну теорію і практику. Велике значення має опрацьований ним матеріал, зокрема, пам'ятки давнього українського письма. На думку В. Німчука, «...своїми «Матеріалами...», Є Тимченко заклав підвалини української історичної лексикографії» [9, 33].

Учений приділяв значну увагу питанням української граматики, діалек-

тології, історії мови. Так, у його працях, присвячених синтаксису відмінків («Номінатив і датив в українській мові», «Вокатив і інструменталь в українській мові», «Акузатив в українській мові», «Рід в українській мові»), використано фольклорні матеріали. Значних зусиль доклав Є. Тимченко до створення разом із К. Михальчуком «Програми до збирання діалектних одмін української мови», створив «Причинки до української діалектології», «Вказівки, як записувати діалектичні матеріали на українським язиковім просторі».

Вагомими є напрацювання вченого і в розвитку діахронічної та синхронічної фонетики. Є. Тимченко аналізує мову з огляду на її важливість у процесі консолідації нації і робить це не декларативно, а із залученням значної кількості матеріалу, перш за все такого, що стосується порівняльно-історичної фонетики слов'янських мов загалом та фактів розвитку звукового ладу української мови зокрема. Мовознавець ґрунтовно описує та ілюструє прикладами найважливіші історико-фонетичні процеси пізньопраслов'янської епохи та періоду, що хронологічно слідував за нею. Виклад матеріалу праці характеризується науковою точністю і засвідчує високий рівень лінгвістичної ерудиції її автора.

Зназначеній тематиці присвячена стаття Є. Тимченка «Словянська одність і становище української мови в словянській родині» у якій учений втілює намір окреслити найзагальніші риси, притаманні фонетиці пра-

слов'янської мови та періоду її діалектного розшарування. Він указує на фонетичну еволюцію звукосполучень *kg, *gv; *tl, *dl; *bj, *pj, *mj, *vj в українській мові ([цв], [зв]; [л]; [пл.], [бл], [вл], [мл]: «...цвіт з *kvěť, звізда з gvězda; плів з pletě, молити з *modliti; куплю, люблю з *kupřo, *lubiō, земля з *zemja» [13, 7]) та зазначає, що ці явища притаманні південно- й західнослов'янській групам мов і розвинулися в доісторичні часи.

Л. Довбня, Т. Товкайло зазначають, що, описуючи долю праслов'янських [t'] і [d'], що сягають індоєвропейських *tj, *dj, Є. Тимченко називає їхні українські наслідки [ч] і [дж] і зауважує, що останній із плином часу спротився в [ж] (свіча із *světa, межа (меджа) із *meda). Водночас слід звернути увагу: дослідник не вказує на те, що такого спрощення звук зазнав лише в іменних формах, а в українських дієслівних формах африката [дж] збереглася (сиджу, сиджу, ходжу). Виконуючи порівняльно-історичний аналіз, мовознавець пише: «Це явище спільне в укр. з в.-рус., б.-рус. і почасти ... з словинськ. і хорвацьк. (кайкавськ.) діалектом сербського» [13, 7].

Аналізуючи еволюцію напівпалатальних і палатальних праслов'янських приголосних, автор статті констатує, що вони перед [e] < прасл. [e] і [ь], а також перед [и] зазнали ствердіння (небо, пень, нива). «Це з'явище в укр. переведено систематичніше, як аналогічне в чеськ. і словацьк. та в болгарськ., сербськ. і словинськ., і певно початок його також передісто-

ричної доби» [13, 7].

У сфері історії українського вокалізму автор аналізованої статті акцентує увагу на тих змінах, які згодом відбилися як у літературній мові, так і в діалектах: «В відкритім складі ненаголошене е заховується і діалектично має нахил до підвищення артикуляції, себ-то переходить в и: нимá, силó, бирý. В замкненім складі е перейшло в і: ніс з *nesě. Прасл. о в замкненім складі перейшло в і: ніс з *posě. Обидві ці риси в остаточнім результаті властиві тільки укр. мові, але зміна о в такій позиції в інший звук (напр. у) властива почасти польському, лужицькому, чеському і словацькому, а е через ступінь о переходить в у тільки в польській мові (miód wieczór). Ці з'явища розвинулися протягом XII – XIV віків. О в відкритім ненаголошенім складі також має тенденцію діалектично до підвищення артикуляції, себто до переходу в у: вугонь, кужух» [13, 8].

У статті «Словянська одність і становище української мови в словянській родині» Є. Тимченко аналізує наслідки двостороннього процесу занепаду-вокалізації зредукованих та їх рефлексії перед [j]: «Прасл. міцні ь і ь між XI і XII віком переходять в відповідні о і е: сон з *sъпъ, день з *dъпъ. Це явище спільне з в.-рус., б.-рус., болгарським, словацьким, гор. лужицьк. і почасти (що до ь) з польським, лужицьким, чеським і словацьким. А перед j вони перейшли в и (первісно и і ы: пий, мий, рийу, добрий, синий (форма синій пізніша по аналогії з іншими відмінками) з *рjъ, *тjъj, *гyjо, *dobъjъ,

*sĩnyb̆; ця риса спільна з усіма слов'янськими мовами окрім в.-руського (пей, мой, рою, доброй, синей)» [13, 7].

Є. Тимченко в зазначеній розвідці здійснює порівняльно-історичний аналіз трансформації звукосполучень голосних із плавними *or, *ol, *er, *el на початку та в середині слова.

У процесі діахронічного аналізу слов'янського вокалізму автор згадує і про деналізацію, якої зазнали звуки [o] та [e]. Так, на українському ґрунті [o] > [y] (*doby > дуб). Аналогічна зміна фіксується в білоруській, російській, чеській, словацькій і лужицькій мовах. В українській мові [e] > [a] (žeti > жати). «Ця риса спільна з частини з чеськ., словацк. і гор. лужицьким» [13, 8].

Провівши глибинний порівняльно-історичний аналіз українського вокалізму й консонантизму, Є. Тимченко на підставі об'єктивних наукових даних робить вагомий висновок про походження української мови не із східнослов'янської єдності. Він переконливо доводить, що її витоки – у праслов'янській мові, зокрема в одному з її діалектів: «Та не важко побачити, що еволюція українського язика йшла іншою дорогою і годі її вияснити, виходячи з гіпотези спільно-руського язика: на це не дозволяють спільні у нього зміни з іншими, не східно-слов'янськими, мовами, зміни, що їх ... бути б не повинно, і що могли постати в ній, тільки як в колишнім діалекті спільно-слов'янського язика» [13, 9].

Цікаві ідеї дослідника знайшли своє висвітлення в його книзі «Курс історії українського язика: вступ і фонетика» (1927; 2-е вид., 1930). Високо

поцінуючи вказану працю, М. Жовтобрюх зазначав, що вона «... містить глибокий за змістом і докладний матеріал про фізіологію українських звуків та історію становлення системи сучасного українського вокалізму й консонантизму... Із такою всебічною характеристикою їх розвитку, починаючи від праслов'янського періоду й до нашого часу, розглядається в науці вперше, причому в зіставленні з відповідними фактами інших слов'янських мов, а часто з діалектними; як ілюстративний матеріал про фонетичні явища пізнього періоду використовується свідчення писемних джерел... Кожний звук розглядається не ізольовано, а в його зв'язках з іншими звуками, що може впливати на різну рефлексію в його подальших змінах» [6, с. 64].

Цінними є думки вченого щодо джерел вивчення історії української мови. Він вважає, що її розгляд слід починати із другої половини XI ст., мотивуючи тим, що «... перші пам'ятки, де відбилися прикмети нашої мови, сягають саме цієї доби» [13, 21]. Значну увагу дослідник приділяв пам'яткам світського характеру, оскільки мова релігійних текстів зазнала значного південнослов'янського впливу, однак першочергового значення надавав живим говорам: «Виходячи з сучасної системи мови, ми можемо підноситися до найдавніших діб, ідучи за законами зміни звуків і форм і щоразу коригуючи подання пам'яток мовних» [13, 30].

Високо поцінуючи внесок Є. Тимченка в історію українського мовознав-

ства, Л. Булаховський заначав: «Любов до науки, до рідного українського слова була в ньому провідною пристрастю. Колом своїх інтересів він був все життя пов'язаний з наукою про мову і, майже без відхилень, – про мову українську; він чимало часу приділяв художнім (віршованим) перекладам з різних мов, європейських і неєвропейських. З європейських – і це я знаю напевно – він досконало володів французькою. Майстром небіжчик почував себе в двох ділянках мовознавчої роботи – був з покликання лексикографом, і синтаксис саме в тих його розвідках, що межують з лексикою, становить улюблене поле його дослідів» [1, 127].

ЛІТЕРАТУРА

1. Булаховський Л. Євген Костянтинович Тимченко. Мовознавство. 1948. Т. 6. С. 127-130.
2. Глущенко В., Рябініна І., Тищенко К. Джерела вивчення історії української мови у студіях Є.К. Тимченка. URL: https://revolution.allbest.ru/languages/00977689_0.html#text (дата звернення: 14.01.2019).
3. Дзензелівський Й.О. Тимченко Євген Костянтинович. Українська мова: енциклопедія. НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т української мови, Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана. К.: Українська енциклопедія, 2000. С. 632.
4. Довбня Л.Е., Товкайло Т.І. Порівняльно-історична фонетика як засіб з'ясування української мовної генеалогії (за матеріалами статті Є. Тимченка «Словянська одність і становище української мови в словянській родині»). Теоретична і дидактична філологія. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 29. С. 32-41.
5. Єдліньська У. Євген Тимченко – член Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Українська історична та діалектна лексика. Львів, 1996. Вип. 3. С. 17-25.
6. Жовтобрюх М. А. Євген Костянтинович Тимченко – вчений і педагог / М. А. Жовтобрюх // Мовознавство. – 1991. – № 5. – С. 63-69.
7. Кримський А. Оцінка наукових праць Є Тимченка. Записки історико-філологічного відділу УАН. К., 1919. Кн. 1. С. ХСІІ-ХСІІІ.
8. Кровицька О. Лексикографічна спадщина Є. Тимченка. Українська мова. Національна академія наук України. 2007. №1. С. 74-81.
9. Німчук В. Є. Тимченко – основоположник української наукової історичної лексикографії. Українська історична та діалектна лексика. Львів, 1996. Вип. 3. С. 26-34.
10. Пешковський А.М. Тимченко Е.К. Функции генетива. Известия. Отделение русского языка и словесности имп. Академии наук. СПб., 1915. Т. 20. Кн. 3. С. 292-313.
11. Полюга Л. Із творчої лабораторії Є. Тимченка. Українська історична та діалектна лексика. Львів, 1996. Вип. 3. С. 46-54.
12. Тимченко Є. К. Курс історії українського языка: вступ і фонетика. Вид. 2-е. К.: Харків: Держвидав України, 1930. Ч. I. 40 с.
13. Тимченко Є. Словянська одність і становище української мови в словянській родині. Україна. Науковий трьохмісячник українознавства. Книга 4. Київ: Державне видавництво України, 1924. С. 3-9.
14. Шевчук В. Із вершин та низин. К.: Дніпро, 1990. 446 с.

METAPHORICAL TWIST OF MEANING

Ol'viya Vysotska

L'viv Ivan Franko National University

The peculiarities of metaphorical twist as an implicit semantic phenomenon and its role in the psychological discourse are investigated. It was discovered that the metaphorical twist has a number of linguistic characteristic properties and is an important factor in the transfer of emotionally-expressive connotations arsenal of the recipient during the scientific analysis. It is emphasized that the metaphorical twist as the rich language palette is the most important tool for self-knowledge, and knowledge of the world as one of the most effective means of pragmatic influence on the speaker.

Key words: metaphorical twist, process of emotional creation, psychological discourse, cognitive information, communicative role of metaphor, cognitive science.

Formulation of the problem. Of all the metaphorical questions that interest linguists as the first and fundamental, there is, no doubt, the question what a metaphor is? To give an adequate description of the metaphor as a linguistic phenomenon, means to say what features of metaphorical twist are, how they differ from the literal ones, as we recognize them, and define what they mean? There are several approaches to the description of the metaphor, some of which reach the origins of antiquity, but they are all so well-known and noticeably overlap each other in the scientific works of various researchers: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].

Such investigators as N. D. Arutiunova, M. O. Vasilyeva, T. S. Vershinina, V. Z. Demyankov, S. P. Denisova, V. I. Karasik, Yu. M. Karaulov, O. S. Kubriakova,, G. G. Pocheptsov, A. P. Chudinov, O. Y. Sheigal, M. Johnson, G. Lakoff, etc. have devoted their scientific works to a comprehensive

analysis of metaphorical meanings. Metaphorical twist serves as the basis for a large number of semantic formations that can be emotionally shaped. It was in this perspective, in particular, that the metaphorical twist was studied by foreign scholars: Asch S. E., Monroe S. Beardsley, Nemetz A., Percey W. and others.

Identification of the previously unsolved parts of the general problem. Within the framework of psychological discourse it has been established that metaphorical twist began to be perceived not only as nominative units of the language, but also as any meaningful sections of the text—from the statement to the whole text. Metaphorical twist generates other derivatives of cognitive metaphors, is at the same time an important factor in the development of human consciousness, which was not isolated in linguistic intelligence.

The purpose of the article. The main purpose of the article is to reveal the basic

regularities of influence of the metaphor on a recipient, on the basis of psychological analysis of discourse. To define the concept of metaphorical twist as an implicit semantic phenomenon and its role in the functioning and psychologization of discourse. The metaphorical embodiment in the professional text demonstrates signs of concepts grip, phenomena that are important to identify between different meanings associated with a particular word.

The body of the article. There are two approaches to the analysis of the metaphor, one of which can be called an "approach from the object", and the second – "the approach from the side of the language." According to some researchers, the metaphor, so to say, "sets at once two ideas instead of one." Others interpret metaphors as "importers", which introduce "strange objects in a situation." In our opinion, the metaphor introduces into the context of a stranger to him and does not name the object. We call this metaphor theory the theory of object comparison: (*For...all his images at this time were simple in the extreme to match his senses and were mostly taken from things, he had liked the taste of as a boy. But if his senses were simple, they were at the same time extremely strong. To pause therefore and seek the reason of things is out of the question*) [3, p. 26]. *From deed to deed, from glory to glory, from office to office he must go, his scribe following after, till they reach, whatever seat it may be, that is the height of their desire. Directly we glance at eyes and forehead, thus do we rhapsodize. Directly we glance at eyes and*

forehead, we have to admit a thousand disagreeables which it is the aim of every good biographer to ignore. There is perhaps a kinship among qualities; one draws another along with it; and the biographer should here call attention to the fact that this clumsiness is often mated with a love of solitude. Having stumbled over a chest, Orlando naturally loved solitary places, vast views, and to feel himself for ever and ever and ever alone [3, p. 10-11].

In the case where the predicate is metaphorically associated with the subject, it loses its usual extension, since it appropriates a new intensification – perhaps one that no longer occurs in any other context. Such a metaphorical twist of values is due to a kind of gravitation (or opposition) inherent in the metaphor as such. The fact is that connotations are based not only on the actual qualities of objects. A metaphor is certainly a comparison that forces a researcher to come up with a particular "shell" in the event that he can not detect it: *He sighed profoundly, and flung himself – there was a passion in his movements which deserved the word – on the earth at the foot of the oak tree. He loved, beneath all this summer transiency, to feel the earth's spine beneath him; for such he took the hard root of the oak tree to be; or, for image followed image, ... for he felt the need of something which he could attach his floating heart to; the heart that tugged at his side; the heart that seemed filled with spiced and amorous gales every evening about this time when he walked out. He was flushed. He was excited. But he was terribly late* [3, p. 14]. *He seemed in the act of rolling some*

thought up and down, to and fro in his mind till it gathered shape or momentum to his liking. His eyes, globed and clouded like some green stone of curious texture, were fixed. Whereupon Orlando, overcome with shyness, darted off and reached the banqueting-hall only just in time to sink upon his knees and, hanging his head in confusion, to offer a bowl of rose water to the great Queen herself [3, p. 14-15].

Thus, the researcher focuses on the first meaning, and not on those “imported” values that exist only in his imagination. We find the more attractive proposition of a theory that relates not to the effect caused by a metaphor, but to the linguistic structure that produces such an effect, that is, to the “collision of values.” In particular, Henley states that “the metaphor contains an iconic element,” and suggests analysing metaphorical definitions by means of the notion of an iconic sign that different metaphorical modifiers define different subjects. (Henle P. 1953, *The Problem of Meaning*). *He was describing, as all young poets are forever describing, nature, and in order to match the shade of green precisely he looked (and here he showed more audacity than most) at the thing itself, which happened to be a laurel bush growing beneath the window. It was a memorable hand; a thin hand with long fingers always curling as if round orb or sceptre; a nervous, crabbed, sickly hand; a commanding hand too; a hand that had only to raise itself for a head to fall; a hand, he guessed, attached to an old body that smelt like a cupboard in which furs are kept in camphor; All this he felt as the great rings flashed in the water and then some-*

thing pressed his hair – which, perhaps, accounts for his seeing nothing more likely to be of use to a historian. Images, metaphors of the most extreme and extravagant, twined and twisted in his mind. He called her a melon, a pineapple, an olive tree, an emerald, and a fox in the snow all in the space of three seconds; he did not know whether he had heard her, tasted her, seen her, or all three together [8, p.26].

In our opinion in the metaphor, “there must be some kind of deviation from normal use or its violation, in other words, this violation must be intentional.” After all, the possibility of metaphorical behaviour of the linguistic unit, that is, the ability to carry out a language game of a certain kind in a living language, depends on the appreciable difference between the two sets of intension or sync properties of the word: the first includes those properties which (at least in some contexts) constitute the necessary conditions for the correct use of the word in meaning. They determine the properties of the designate, that is, the central meaning of the word in the context of a certain genus; the second includes those properties which belong to the marginal meaning of the word, or its connotations: *Whom had he loved, what had he loved, he asked himself in a tumult of emotion, until now? An old woman, he answered, all skin and bone. For as he looked the thickness of his blood melted; the ice turned to wine in his veins; he heard the waters flowing and the birds singing; spring broke over the hard wintry landscape; his manhood woke; he grasped a sword in his hand; he charged a more*

daring foe than Pole or Moor; Then, suddenly Orlando would fall into one of his moods of melancholy; the sight of the old woman hobbling over the ice might be the cause of it, or nothing; and would fling himself face downwards on the ice and look into the frozen waters and think of death [3, p. 31-32]. Spoken with extreme speed and a daring agility of tongue which reminded him of the sailors singing in the beer gardens at Wapping, the words even without meaning were as wine to him. Looking up into the sky, there was nothing but blackness there too. Ruin and death, he thought, cover all. The life of man ends in the grave. Worms devour us [8, p. 40]. To the east there were the spires of London and the smoke of the city; and perhaps on the very sky-line, when the wind was in the right quarter, the craggy top and serrated edges of Snowdon herself showed mountainous among the clouds [8, p. 12-13].

Nemetz A. bases his argument on the statement that “the metaphor consists of two parts: 1) what is said; 2) what is meant [6, pp. 417-442]. Then the question arises as to which the metaphor, as well as the literal meaning of the statement, says: we can speak metaphorically or non-metaphorically, and in any case what we had in mind will be clear. Logically, which is foreseen, is opposed to what is asserted, but if we do not allow it oh, what the verb to say covers both of these uses, we will have to assume that the interpretation of what is said is a process of walking around where the speaker’s intention remains unclear: *He was seldom far from her side, and their conversation, though unintelligible to the rest, was carried on with such anima-*

tion, provoked such blushes and laughter, that the dullest could guess the subject [3, p. 29]; and a heart of gold; and loyalty and manly charm – all qualities which the old woman loved the more, the more they failed her [3, p. 16]. Strength, grace, romance, folly, poetry, youth – she read him like a page [3, p. 17]. But what most outraged the Court, and stung it in its tenderest part, which is its vanity, was that the couple was often seen to slip under the silken rope, which railed off the Royal enclosure from the public part of the river, and to disappear among the crowd of common people [3, p. 30]; Certain it is that he had always a liking for low company, especially for that of lettered people whose wits so often keep them under, as if there were the sympathy of blood between them. Time went by, and Orlando, wrapped in his own dreams, thought only of the pleasures of life; of his jewel; of her rarity; of means for making her irrevocably and indissolubly his own [8, p. 34-35]. Now all the west seemed a golden window with troops of angels (in Orlando’s fancy again) passing up and down the heavenly stairs perpetually [8, p. 37].

We tend to think that there is a logical opposition between the central values of this and other words, there is a shift from the central meaning of the word under consideration to its marginal significance, and this shift indicates that the word is metaphorically meant. In the following statement, we believe that belonging to a metaphor is determined by the presence of two components: the semantic difference between the two levels of meaning and the logical opposition at one of the levels [7, p. 79 – 99].

The connotations of the word, which denote objects of a certain kind, are derived from the general set of accidents properties inherent in objects or attributed to them. We call the set the accident properties with the potential range of connotations of the word: *Such was his shyness that he saw no more of her than her ringed hand in water; but it was enough* [8, p. 15]. *For, as he looked, the thickness of his blood melted; the ice turned to wine in his veins; he heard the waters flowing and the birds singing; spring broke over the hard wintry landscape; his manhood woke; he grasped a sword in his hand* [8, p. 28].

Conclusions and perspectives of further research. Consequently, it is suggested that in order to enter the potential range of connotations, metaphorical twist can, so to say, be conceived, hidden in the nature of things, waiting for its actual moment of actualization. Thus, metaphorical twists make it possible to describe, fix, and preserve the implicit nuances of our experience, whereas ordinary words, in their standard vocabulary, describe the real world more straightforwardly. As a conclusion, we believe that the new metaphorical twist extends our linguistic pos-

sibilities at the expense of semantic and numerous implicit-mindedness-forming.

REFERENCES

1. Zhluktenko N. Yu. English psychological novel of the twentieth century / N. Yu. Zhluktenko. – K.: Higher school. Izv-v at Kiev. Un-ty 1988, 160 p.
2. Asch S. E. The Metaphor: A Psychological Inquiry. – In: "Person Perception and Interpersonal Behavior", ed. by R. Tagiuri and L. Petrullo. Stanford. Stanford Univ. Press, 1958.
3. Chambers R. L. The novels of Virginia Woolf / R. L. Chambers. – London, 1947. – P. 78-93.
4. Henle P. The Problem of Meaning. – In: Proceedings and Addresses of the American Philosophical Association, 1953 – 1954. Vol. XXVIII.
5. Monroe C. Beardsley. The Metaphorical Twist. – "Philosophy and Phenomonological Research", vol. 22. – 1962. – № 3. – P. 293 – 307.
6. Nemetz A. Metaphor: The Deadalus of Discourse. – "Thought", XXXIII, Autumn 1958, p. 417 – 442.
7. Percy W. Metaphor as Mistake. – "Sewanee Review", LXVI, Winter 1958, p. 79 – 99.
8. Woolf Virginia. Modern Fiction / Virginia Woolf // The Idea of Literature. The Foundations of English Criticism. – Moscow: Progress Publishers, 1979. – P. 195-202.

ТИПИ АВТОРСЬКОЇ МОДАЛЬНОСТІ У МОВЛЕННІ ПЕРСОНАЖІВ

Дунець О.Р.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Ключові слова: модальність, автор, персонаж, текст, мовлення.

Keywords: modality, author, character, text, speech.

Модальність опирається на певні світоглядні позиції, сформовані в автора-мовця часом, суспільством, культурою. Часто науковці розглядають категорію модальності як вираження реальності чи ірреальності висловлення [2, 4]. Модальність варто розділяти на фразову і текстову. Фразова модальність виражається граматичними чи лексичними засобами, а текстова реалізується в характеристиках героїв, у актуалізації окремих частин тексту та в ряді інших засобів. В різних типах тексту модальність з'являється з різним ступенем очевидності. Відтак, модальність сприймається не в межах певного висловлення, а на рівні, як текстова модальність, яка відіграє помітну роль в концептуалізації змісту. З модальністю тісно пов'язані такі художні категорії, як художній задум, тема твору, концептуальність, інформативність, стиль. Перебуваючи у прагмасемантичному просторі, модальність творить художній дискурс через поєднання "історії" з її "розповіддю". Авторська модальність тісно взаємодіє з індивідуально-авторським стилем і разом з поняттям авторського стилю виражає індивідуальність того,

хто пише. Звичайно, основною функцією персонажного мовлення є показ точки зору самого персонажа. Однак художній текст дозволяє функціонування різних моделей втілення авторської модальності у дискурсі іншого, до прикладу, взаємопов'язаність авторської і персонажної свідомостей, що формує єдину модальність, тісно пов'язану з концептуальністю твору. Ця модель має на увазі свідомість головного персонажа, який є, за М. М. Бахтіним, втіленням і відображенням "ціннісної категорії іншого" [1,18].

Мовлення персонажа може бути:

- відбитком певних подій і характеризувати їх як такі,
- відгуком на певні елементи художнього часу чи простору з вираженням ставлення до них, виразником ставлення до іншого, у такому разі суб'єктність висловлення буде трійною: персонаж у своєму мовленні характеризує іншого персонажа, при цьому моделювання його мовлення має на увазі певні аспекти авторського ставлення; таке висловлювання може мати форми: 1) характеристики співрозмовника, який визначається формою другої особи, 2) характерис-

тики третьої особи, що участі у діалозі не бере, 3) власною самохарактеристикою. [див.: 1, 63].

Отже, наступною моделлю, що, як правило, співіснує з першою, можна вважати взаємопов'язаність авторської та персонажної емоційних реакцій на світ. Автор як суб'єкт художньо-пізнавальної діяльності свої ціннісні уявлення про світ і людську особистість розвиває саме у системі образів діючих осіб. Як зазначав М.М. Бахтін [1,7], "кожний момент твору даний нам у реакції автора на нього, що охоплює собою як предмет, так і реакцію героя на нього інтонує кожну подробицю свого героя, кожну рису його, кожну подію його життя, кожен його вчинок, його думки, почуття, подібно тому як і у житті ми ціннісно реагуємо на кожний прояв оточуючих нас людей". Таким чином, можна говорити про *єдину полімодальну авторсько-персонажну модальність*, де автор має намір змалювати правдивий психологічний тип персонажа.

Персонажне мовлення, представлене у текстах монологіями, діалогами, полілогами, визначається особливо насиченою експресивно-модальною домінантою, при цьому інформаційне поле будь-якого персонажа завжди наповнене авторською модальністю. Отже, таке мовлення представляє собою специфічну двошарову структуру, в якій на модальну інформацію накладається модально-оцінна рамка автор-

ського судження та оцінки. Відтак, погоджуючись з думкою Смуцинської І.В., персонажне мовлення – це "мовленнєва партія" персонажа, яка виражає його світорозуміння і світосприйняття, через які – в приєднанні до них чи в опозиції – знаходить своє вираження авторська модальність. [7, 431]

Точка зору наратора чи персонажа маніфестується по-різному, так як вони можуть висловлювати свої судження і твердження через використання модальних структур. Модальність є засобом міри обов'язку, відповідальності за істину пропозицій, які висловлюють персонажі.

Література

1. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – М.: Художественная литература, 1975. – 501 с.
2. Бондарко А.В. Модальность. Вступительные замечания // Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность. – Л.: Наука, 1990. – С. 59-67.
3. Брандес М.П. Стилистический анализ (на материале немецкого языка). – М.: Высшая школа, 1971. – 190 с.
4. Виноградов В.В. О теории художественной речи. – М.: Высшая школа, 1971. – 240 с.
5. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
6. Москальская О.И. Грамматика текста. – М.: Высшая школа, 1981. – 184 с.
7. Смуцинская И.В. Модальность французского художественного текста: дис. доктора філол. наук: 10.02.04 / Смуцинская Ирина Вікторівна. – К., 2003. – 478 с.

ANALYSE DES DIFFÉRENCES ORPHOGRAPHIQUES DES XVIIIe ET XXIe SIÈCLES SUR DES LETTRES DE J. FORMAY À LA PRINCESSE DE PRUSSE

Musiichuk S.M.,

PhD, professeur associé, professeur associé du département des langues étrangères professionnelles Université Nationale des technologies alimentaires, Kyiv, Ukraine

Mots-clés: orthographe, divergence, orthographe, lettre, son, combinaison de lettres, langue, alphabet

Key words: spelling, differences, writing, letter, syllable, letter combination, language, alphabet

Problème en général et son importance. Le développement de la linguistique moderne témoigne que l'un des principaux aspects de l'étude approfondie de la langue est l'étude de la parole écrite en tant que complexe et phénomène à multiples facettes. Il est constamment en cercle l'attention des chercheurs, devenant l'objet même de l'étude.

Une des périodes les plus importantes de la formation de la langue littéraire écrite en français est celle des XVIIe au XVIIIe siècles qui sont définis dans la philologie romane comme une période de la langue française classique. C'est pendant cette période que se forme la formation et la normalisation des normes de l'écriture française contemporaine et du langage littéraire.

Pendant l'étude du français et de l'orthographe des périodes historiques les textes anciens constituent une source d'information fiable sur l'état de la structure interne du langage à cette époque.

Analyse des recherches et publications récentes. Les processus de forma-

tion de l'écriture française et du langage littéraire ont constamment attiré l'attention de nombreux linguistes. Dans les études des romanciers français F. Bruno [1] et M. Perret [2] sur l'histoire de la langue française, une analyse approfondie de la langue littéraire française des XVIIe et XVIIIe siècles est donnée. Le linguiste russe R.O. Budagov dans l'article «Le concept de normes de la langue littéraire de France des 16-17 siècles» [3] montre que déjà au XVIe siècle, les travaux théoriques sur la normalisation de la langue littéraire couvraient le domaine des trois composantes linguistiques: vocabulaire, grammaire et orthographe. Le processus de développement de l'orthographe française a été examiné dans des œuvres de A. Dosa [4], V. Gac [5; 7], V. Shchetinkina [6], L. Sidelnikova [8], O. Kaganovskaya [9] et d'autres.

L'objectif de ce travail est d'étudier les caractéristiques de l'orthographe de la période classique de l'histoire de la langue française par rapport à la langue française moderne.

Le matériel de l'étude était la lettre de J. Formey à la princesse de Prusse («Son altesse madame la duchesse de Brunswik, née princesse royale de prusse»), l'ouvrage de J. Formey «Le philosophe chrétien par M. Formey», daté de 1755 [10].

Présentation du matériel principal.

La lettre en tant qu'objet distinct de la linguistique n'a commencé à être étudiée que dans la seconde moitié du XXe siècle. L'orthographe étant définie comme un moyen de combiner langage oral et écrit, le sujet de l'étude a été décidé de prendre l'orthographe avec précision.

Orthographe (du grec «orthós» - vrai et «gráphō» - J'écris) ou l'orthographe - un système de règles qui définissent la seule façon d'envoyer un discours par écrit [7, p. 7].

Le terme «orthographe» a un large éventail de définitions. Premièrement, l'orthographe est un ensemble de règles pour l'utilisation de tous les moyens graphiques du langage, qui incluent et signes de ponctuation. Deuxièmement, l'orthographe est un système de règles, qui est utilisé pour la transposition d'énoncés verbaux dans la langue écrite. Troisièmement, l'orthographe est l'écriture d'un mot ou un moyen d'écrire des mots spécifiques dans une langue spécifique.

L'orthographe française reste une des aspects les plus difficiles de l'étude de la langue française, car les différences entre les langues parlée et écrite sont très importantes. En ce qui concerne la langue parlée, l'orthographe remplit 2 fonctions:

- une fonction de différenciation (différents mots d'épellation sont obtenus à partir de mots de consonnes et de formes

grammaticales différents): sain, sein, saint, seind;

- la fonction d'unification (les mots, les morphèmes et les formes grammaticales sont écrits à l'identique, ayant le même sens mais une prononciation différente): dix minutes, dix heures. Ces faits soulignent l'importance d'étudier l'orthographe lors de l'acquisition de la langue française [7, p. 7-8].

L'analyse de la lettre a révélé l'écriture d'un certain nombre de mots en majuscules, à savoir: Auteur, Ouvrage, L'Amour, Princesse, Dieu, Politique et autres. Même au Moyen Age existaient les mots auxquels a été donné une grande importance. Ce sont des mots-symboles soi-disant.

À notre avis, les arrangements de cette époque, la manière d'écrire des œuvres épistolaires et la grande religion de l'auteur lui donnaient le droit d'écrire des mots tels que Dieu, Vie, Charité, Sauveur, Ciel, Paix) etc. avec des majuscules. La lettre «s» a attiré une attention particulière dans le texte. Il est affiché graphiquement de deux manières: *s* et «*f-long*». Après tout, dans l'orthographe moderne, la lettre «s» a une seule image. Regardons le tableau:

La période classique (écrit dans le texte)	La période moderne	
Leurs	→	leurs
Moindres	→	moindres
Tous	→	tous
s'ils	→	s'ils
font	→	font
ſplendeur	→	splendeur
puiſſent	→	puissent
agiſſent	→	agissent

En analysant le texte, nous avons noté:

1. La lettre «s» est écrite dans les mots insignifiants (particules, pronoms, conjonctions: se (s'), si, etc.;

2. La lettre «f-long» est écrite: au début du mot; au milieu du mot.

L'étude a révélé que la lettre «f» est l'ancienne forme d'écriture du «s» minuscule qui a été utilisé dans toutes les langues européennes, utilisant l'alphabet latin. Elle commence par l'écriture de Charlemagne, puis apparaît à nouveau dans le minuscule Carolingien. Le Minuscule carolingien a joué un rôle décisif dans le développement de l'écriture et de l'impression des livres en Europe et il a régné plus de quatre cents ans. A cette époque, seul le «f» était utilisé, et lecteur inexpérimenté la confondait souvent avec «f». Plus tard, il apparaît à un «s» final (rond) qui est utilisé seulement à la fin du mot, et la lettre «f» a commencé à être utilisée au début et au milieu du mot. Il faut noter que pendant longtemps il n'y avait pas de règles obligatoires d'écriture de la lettre «f». Elle pourrait être trouvée

aussi à la fin du mot. Pierre Corneille a suggéré de ne pas utiliser «f», car elle a insisté sur l'extension de la voyelle précédente, mais ces propositions n'ont pas été pris en charge, et la lettre «f» a été utilisée presque jusqu'au début du XIXe siècle [11, c. 34].

Depuis la fin du Moyen Âge, l'influence de la langue provençale s'affaiblit pour laisser place à la langue italienne. A la cour il a été très à la mode de parler et d'écrire avec un «accent italien». La langue italienne introduit ses désignations lors de l'écriture - italianismes. Pour comparer et déterminer

la position de l'écriture de la lettre «f» on a également examiné une série de textes des XVIe-XVIIIe siècles, qui ont permis de faire la conclusion selon laquelle la lettre «f» est la plus courante dans des textes des XVIe-XVIIe siècles et reflète la version italienne de l'écriture. Le «f» italien a une partie verticale plus longue de la lettre, descendant sous la ligne d'écriture, et a une barre horizontale à gauche, la rendant similaire à la lettre «f».

Les différences suivantes dans les deux périodes sont des changements «oi → ai». Voici quelques exemples:

La période classique (écrit dans le texte)		La période moderne
pourroit	→	pourrait
attachoit	→	attachait
écouteroient	→	écouteraient
fuivroient	→	fuiuraient

Au XVIe siècle, à la cour, beaucoup de mots étaient prononcés avec la diphthongue «ai», mais ils étaient écrits avec la diphtongue «oi». Cela était dû au fait qu'une telle prononciation était plus douce et plus délicate. Les Français croyaient que cette manière de prononcer comme la beauté de leur langue et un exemple d'éducation excellente. La sixième édition du Dictionnaire français de 1835 a conduit, même imparfaitement, à des changements utiles. Il a introduit l'orthographe «ai» pour les mots qui se terminaient par «oi», mais prononcés longtemps comme [ε] [4, c. 476].

L'écriture des mots suivants mérite aussi l'attention :

La période classique (écrit dans le texte)		La période moderne
très-petit	→	très petit

Connaissant les modifications orthographiques des dictionnaires du XIXe siècle, nous sommes arrivés à la conclusion que le Dictionnaire de 1878 septième édition) a annulé le trait d'union après «très», donc en français moderne le mot «très petit» est écrit sans trait d'union [7, ch. 232].

Envisageons l'écriture du mot «sur-tout». Dans chaque langue les mots apparaissent par la voie de création et de formation de mots. Vu l'écriture du mot «sur-tout», on peut noter qu'il a été formé à partir de la préposition et le pronom et est un mot complexe. L'utilisation du trait d'union est l'un des problèmes les plus complexes de l'orthographe française. De nombreux mots utilisés avec le trait d'union n'obéissaient à aucune règle. En règle générale, on écrivait avec le trait d'union les mots qui se composaient des parties verbale, nominale et «tout» partie [12, ch. 8]. Mais cette norme depuis longtemps n'a pas toujours été utilisée. Le Ministère de l'éducation de France par la Résolution de 1901 a permis l'écriture des mots complexes ensemble et avec l'introduction en 1990 de la loi sur la rectification de l'orthographe française cette position est fixée de manière permanente.

Il mérite l'attention l'écriture de «suspeçt, doctrine, leçteurs, conjonçtures»:

La période classique (écrit dans le texte)	La période moderne
Suspeçt	Suspeçt
Doçtrine	Doçtrine
Leçteurs	leçteurs
Conjonçtures	conjonçtures

Encore L. Megret a pratiqué en orthographe l'usage d'une seule et même lettre pour désigner différents sons. Ainsi, la lettre «c» se prononce comme «k» avant

les consonnes et les voyelles «a, o, u», dans les autres cas, la lettre «c» se prononce comme «s». Au XVIème siècle, la langue française s'est enrichie des néologismes (mots nouveaux), des latinismes et des mots empruntés à la langue grecque.

La langue française était moins adaptée aux mots empruntés. Le mot emprunté a la propriété d'assimiler. En outre, la langue française, tout en conservant la forme du pluriel des mots empruntés, cherche à préserver la prononciation, aussi proche que possible de l'original.

L'instabilité de la prononciation était réglée par les théoriciens de cette période. Les dictionnaires ont introduit de divers signes pour indiquer la spécificité de la prononciation. De différentes publications imprimées utilisaient de divers systèmes d'orthographe, chacun utilisant à sa manière des signes diacritiques [4, c. 135-136].

Nous pensons que pour maintenir la prononciation et l'amplification du son, «k» en combinaison «ct» au-dessus de «c» on a utilisé le signe diacritique «^» remplissant la fonction phonographique qui consiste en fait que «^» affecte la forme phonétique du mot et concevait son intonation.

Envisageons l'écriture du mot «suprème».

La période classique (écrit dans le texte)	La période moderne
Suprème	suprème

La réforme de l'orthographe du XXe siècle a intensifié la tendance à l'étymologisation de l'orthographe. En conséquence, les difficultés orthographiques sont créées, le système graphique de la

langue s'élargit : la valeur des graphèmes change, de nouvelles combinaisons de lettres sont formées, de nouveaux signes diacritiques sont introduits et également l'utilisation habituelle des signes existants est modifiée. L'utilisation de l'«accent circonflexe» est due à un certain nombre de facteurs: étymologique (il est placé à la place de la lettre disparue), phonétique (pour la création de la longueur de la voyelle avec le changement de son timbre), morphologique (dans de certaines dérivations), différentiel (pour la reconnaissance d'homonymes).

En 1967, R. Timonier a proposé d'aménager les techniques graphiques en 228 mots, dont l'un était l'utilisation de l'«accent circonflexe». Nous avons déterminé que [^] est écrit au milieu du mot, si après le syllabe ouvert [ɛ:] suit e muet. Cette règle peut également être appliquée avec l'écriture du mot «suprême» [13].

Conclusions et perspectives de recherches futures. Après avoir analysé le texte de la lettre de J. Formey à la princesse Prussienne, appartenant à la période classique de l'histoire de la langue française, nous avons trouvé quelques différences graphiques avec le français moderne. Ces différences sont dues à la grande influence de la langue italienne en français dans cette période. Par la suite, l'orthographe française subit constamment les modifications, ce qui le rend plus précis. La recherche pourrait être une source d'exploration plus poussée des différences lexicales, morphologiques et syntaxiques de la langue française pendant de différentes périodes de son histoire.

Références

1. Brunot F. Précis de grammaire historique de la langue française Text / F. Brunot, Ch. Bruneau. Paris: Masson, 1949. – 643 p.
2. Perret M. Introduction à l'histoire de la langue française, Paris, Armand Colin, 2008 (3e éd.).
3. Будагов, Р.А. Понятие о норме литературного языка во Франции в XVI-XVII вв. Текст / Р. А. Будагов // Вопросы языкознания. 1956. – № 5. – С. 10-21.
4. Доза А. История французского языка. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1956. – 472 с.
5. Гак В.Г. Введение во французскую филологию – М.: Просвещение, 1986. – 184 с.
6. Щетинкин В.Е. История французского языка [Текст] / В. Е. Щетинкин. – М.: Высш. шк., 1984. – 188 с.
7. Гак В.Г. Французская орфография. – М.: Добросвет, 2005. – 288 с.
8. Сидельникова Л.В., Філоненко Н.Г. Практикум з французької орфографії. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2008. – 192 с.
9. Кагановська О.М., Філоненко Н.Г. Історія французької мови: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2003. – 136 с.
10. Formey J. Le philosophe chrétien. – Berlin, 1755. – 208 p.
11. Гамкрелидзе Т.В. Происхождение и типология алфавитной системы письма // Вопросы языкознания. – № 5–6. – Москва, 1988. – С. 34.
12. Бахирев Ю. Г. Коротко о новых правилах французской орфографии [Текст] / Ю.Г. Бахирев. – Москва: Моск. лицей, 2000. – 31с.
13. Thimonnier R. Le système graphique du français. – Paris: Pion, 1967. – 408 p.

Musiichuk S. Analysis of spelling differences in XVIII and XXI centuries on the material of the letter J. Formey to the Princess of Prussia

LANGUAGE CRIME IN THE ASPECT OF ECOLINGUISTIC

Taranenko X. V.

PhD, Associate Professor of the Department of Humanitarian, Psychological Preparation and Customs Identification of Cultural Values, University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine.

The purpose of the study is to analyse the concepts of ecological and non-ecological communication and the characteristics of the hidden tactics of violation of ethical-linguistic norm. The conducted analysis will allow broadening the scientific knowledge about the ecology of the language, the criteria of ecological communication, the principles of the ethical-linguistic norm and cases of violations of harmony in language, speech and communication.

Keywords: ecolinguistic, linguistic crime, libel, verbal extremism.

Language crime is one of the aspects of language manipulation which is a power structures' prerogative. Language crimes appeared at the same time with media which takes this phenomenon to mass communication area. Obviously, like communicative sadism, language crimes are closely connected with social conscience manipulation. Manipulation is "the type of psychological influence, that, being skillfully executed, causes hidden production of intentions which don't concur with humans' real desires" [6, 185].

Language crime is a lie that has a destructive nature, it spreads by political system of society (government or opposition) and replicates in media [5, 45]. The distinctive feature of language crimes is imposing wrong worldview and appealing to social (not particular individual) conscience. L. Azhnjuk defines a language crime as purposeful language actions which lie in using mechanisms of direct

and hidden language influence on conscience for ideological domination, ruling humans' actions in the certain direction and control over their behavior [1, 34]. Language crimes are being committed in immaterial plot area with the main feature of interpretation plurality [5, 45].

Language crime is not a crime in juridical meaning of this word. Language crime is "breaking" the text standard like its compliance with the rules of language, thinking and reality [2, 99]. In modern science several types of language crimes are marked, such as defamation, libel, insult and verbal extremism.

Defamation is a generally used law-term which means an offence in a form of spreading (pronouncing or publication) false statements that harms honor, dignity or reputation of a person. Unfortunately, in Ukrainian law this term isn't used. The closest appropriate Ukrainian word to defamation is "libel" term. "Libel" was used to mean spreading false information in order

to tarnish honor or dignity that leads to criminal responsibility, however, in 2001 – responsibility for libel (as well as for offense) was retrieved from the Criminal Code. Libel is closely connected with defamation – both of them have humiliated honor, dignity and business reputation caused by spreading false statements. Libel differs from defamation by having purpose – intention that appears to be its style discursive target in a text, and on statement / language document level – its illocutionary function (power, meaning) [4].

Insult is an honor or dignity humiliation on purpose, often expressed in obscene form. Unlike libel, an insult hasn't got any statements that disgrace a victim. Insult involves negative personality appraisal, their qualities, behavior, besides, in a form that is against the established rules and general morality. The main aim of insult is reducing social status of the opponent and thus maintain their supremacy. Insult shares a perlocutionary effect, which is legally bound, with defamation and libel, they all are human's honor and dignity humiliation [5, 66].

Verbal extremism is realization of illegal slogans and inflammation of enmity in language documents. Qualification feature and aggravating circumstances of

verbal extremism are making public calls via media. [3, 27]. Extremist materials are aimed at divulging documents or information on other data storage devices that call for extremism activities or justify and warrant the need for them [3, 27].

References

1. Azhnjuk, L. (2017). Linghivistychna parametryzacija movnogho zlochny: metodologichni pidkhydy. [Linguistic parameterization of linguistic crime: methodological approaches]. *Mova i suspiljstvo*, 8, 33–46. DOI 10.28925/1609-8595.2017(1-2)122126
2. Gholub, N. B. (2008). Rytoryka u vyshnij shkoli. [Rhetoric in high school]. 400 p.
3. Haliashyna, E. Y. (2006). Lynhvystyka vs ekstremyzm. V pomoshch sudiam, sledovateliam, ekspertam. [Linguistics and extremism]. 240 p.
4. Ivanjan, E. (2016). Problemy lingvojekologii russkoj rechi. [Problems of linguoecology of the Russian language]. *Acta universitatis lodziensis*, 12. <http://dx.doi.org/10.18778/1731-8025.12.07>
5. Kara-Murza, E. S. (2009). Lynhvystycheskaia ekspertyza kak protsedura polytycheskoj lynhvystyky. [Linguistic expertise as a procedure for political linguistics]. *Polytycheskaia lynhvystyka*. 1 (27): 47–71.
6. Skovorodnikov, A.P. (2016). Ekologiya russkogoazyka: ocherki. [Ecology of the Russian language: essays]. 464 p.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХРИСТИЯНСЬКИХ ІМЕН В ОСНОВАХ ПОСЕСИВНИХ ОЙКОНІМІВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Тишковець М.П.

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»

Бачинська Г.В.

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського та загального мовознавства. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Анотація: У статті проаналізовано діапазон християнських імен і частотність їх уживання в основах посесивних назв населених пунктів Правобережної України.

Ключові слова: християнське ім'я, посесивний ойконім, варіанти християнських імен.

Keywords: Christian name, oykonims patronymic origin, variants of Christian names.

В ономастичній літературі назви населених пунктів за належністю їх до певних осіб, які володіли цими поселеннями або там жили, прийнято кваліфікувати як посесивні [8, 152]. Саме у таких найменуваннях поселень відображені або слов'янські автохтонні композити, або пізніші християнські імена. Як зазначає дослідниця географічних назв на -ин, -ів З.О. Купчинська, власні назви людей представлені в тих географічних назвах, які виникли за відповідних суспільно-історичних умов, коли для людини основним у назві поселення було увіковічнити власника, засновника, нащадків родоначальника, голову родини (роду) тощо [3, 409].

У різні історичні періоди приналежність певного об'єкта особі виражалася

за допомогою різних модифікаторів. Найархаїчніший, бо вживаний ще в праслов'янський період і представлений у топонімії усіх слов'янських мов, є формант ***-jь** (***-j-a**, ***-j-e**). Однак основним засобом вираження присвійності від найдавнішого періоду до сьогодні є суфікси **-ов** (>**-ів**), **-ин**. У середні віки посесивність в ойконімії почала реалізовуватися також за допомогою суфіксів **-івк-а** (<**-овк-а**) та **-ущин-а**, що згодом стали специфічними топонімними формантами. Ще одним виразником присвійності в українській топонімії є суфікс **-ськ-**.

Мета нашого дослідження – встановити, які християнські імена найчастіше ставали базою посесивних назв населених пунктів Правобережної України, а які з них – вкрай рідко, а

Таблиця 1.

Частотність вживання християнських імен (і їх структурно-словотвірних варіантів) в основах посесивних назв населених пунктів на -ів Правобережжя України

Кількість назв поселень	Християнські імена, почерпнуті з основ ойконімів на -ів
42	Іван (Йоган, Ян): Вань, Вач, Вачко, Ган, Іванко, Івась, Івасько, Івач, Івачко, Івашно, Ян, Янко, Янко
21	Микола: Колюх, Миклаш, Миколай; Михайло: Михайленко, Михалко, Михно, Мичо, Мичко, Миш, Мишко
18	Семен: Семенко, Семик, Семич, Сенич, Сень/Сеньо, Сенько
16	Григорій: Григор, Гринь/Гриньо, Гринько, Грицій, Гриць/Грицьо
15	Олександр: Лесь, Лешко, Лешно, Олех, Олеш, Олешко
13	Матвій: Мат, Матвійко
12	Василь: Василько, Васько; Петро: Пенько, Петрак, Петрах, Петрик, Петрило, Петрко, Петрук, Петруш, Петрушко
11	Бартоломій: Бартатьо, Бартко, Бартош, Бась/Басьо, Батко, Бах, Бач
10	Дометій: Доман, Доматко, Домаш
9	Павло: Павлик, Павлосьо, Палюх
8	Андрій; Демид: Демко; Дмитро: Дмитрашко; Йосип (Юзеф): Ісько; Костянтин: Костен, Костеш, Костий; Лев: Левко; Роман: Романко, Ромашко; Тимофій: Тимко, Тимош, Тимошко; Федір: Ход, Ходко
7	Конон: Кинаш
6	Антон; Лавро: Лаврик; Макар: Мак, Макун; Марко
5	Адам: Адамко; Бенедикт: Бень, Бенько; Гнат; Данило: Данильченко, Данич, Данцьо; Дасій; Емануїл: Ман, Манай, Манко; Ілля: Ілеш, Іляш; Терентій: Терех, Тереш, Терш, Тершак
4	Віталій, Захар, Каленик, Карпо, Корній, Курополит, Мартин, Мирон, Рафаїл, Хома (Тома)
3	Геннадій, Гліб, Давид, Дем'ян, Денис, Євдоким, Зіновій, Матей, Мойсей, Омелян, Сергій, Сидор, Симон, Степан, Тит, Юрій, Яким
2	Віктор, Гаврило, Герасим, Ісай, Ісак, Карл, Кіндрат, Ксавер, Леонід, Лідія, Лисимах, Лука, Малахія, Милій, Муко, Нестор, Пантелеймон, Парамон, Пилип, Прокіп, Соломон, Теодор
1	Абакум, Абрам, Август, Азарія, Акиндин, Ананій, Андріян, Артем, Бернард, Валентин, Варлам, Герберт, Герман, Дофій, Євдоксій, Ізмаїл, Іраклій, Казимир, Кандидій, Кикилія [5], Кирило, Климент, Кіндрат, Крискентіан, Куфій, Лазар, Лукаш, Марин, Маркіян, Мартин, Мелетій, Меней, Надій, Настас, Наум, Неофіт, Олена, Ольга, Опанас, Ор, Орест, Осип, Осія, Пактовій, Платон, Прохор, Радивон, Рикс [5], Сасоній, Сезон, Сигизмунд, Спиридон, Супрун, Тарас, Феодосій, Тимон, Улас, Улян, Фирмин, Фідріх, Христин, Юній, Ярема, Ярофій

також проаналізувати частотність використання таких імен для творення досліджуваних ойконімів.

Ця стаття є продовженням розвідки у «Zbiórach artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-

Praktycznej «Filologia, sociologia I kulturoznawstwo. Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki» [9], у якій розглянуто спектр християнських імен в основах відпатронічних ойконімів Правобережної України.

Християнські імена по-різному відображені в основах посесивних назв поселень Правобережжя України на ***-jv** (***-ja**, ***-je**). Базою окремого населеного пункту найчастіше ставало одне ім'я. Згадані ойконіми засвідчують у своїх основах такі християнські імена: *Балтазар, Василь, Галактіон, Давид, Демид, Дмитро, Ізмаїл, Ісай, Остап, Семен, Степан, Тарас, Явтух, Ярема*. Імена *Данило, Ілля, Каленик, Корній, Мирон, Михайло, Олександр, Омелян, Павло, Петро, Юрій* творили від двох до чотирьох назв поселень досліджуваного типу. Імена *Іван* і *Пилип* почерпнуті з основ, відповідно, одинадцяти та п'яти ойконімів із формантами ***-jv** (***-j-a**, ***-j-e**).

Наведений вище перелік християнських імен, від яких утворені назви населених пунктів на ***-jv** (***-ja**, ***-je**), не фіксує жодного жіночого імені. Власниками великих міст, а потім і менших поселень, у тому числі дворів, урочищ, полів, були чоловіки – члени княжої дружини, так звані “княжі мужі”, що володіли значними земельними ділянками, заможніші купці, “закупи” – наймити, які, вступаючи на працю, брали плату наперед або відробляли позичені гроші і могли мати власне власне господарство, двір і майно [6, 220, 223].

Тому саме чоловічі імена в абсолютній більшості відображені в основах назв первісних майнових чи земельних володінь та найменувань населених пунктів.

В основах назв населених пунктів із формантом **-iv** міститься більше 150 християнських імен, однак не всі

вони представлені однаковою кількістю прикладів.

Числовий вияв різних християнських імен в основах посесивних назв поселень на **-iv** Правобережної України ілюструє таблиця 1.

Як видно із таблиці 1, основами посесивних ойконімів на **-iv** найчастіше ставали імена, що користувалися найбільшою популярністю у тогочасному іменнику українців (*Іван, Микола, Михайло, Семен, Григорій, Олександр, Матвій* та ін.). Така поширеність вказаних імен пояснюється, по-перше, кількісною частотністю вживання їх у церковних календарях (ім'я *Іван*, наприклад, згадувалося 79 днів на рік), по-друге, необмеженістю у творенні структурно-словотвірних варіантів.

Цікавим нам видається також припущення Н. Колесник, яка вважає, що при виборі імені міг спрацьовувати також лінгвopsихологічний фактор, згідно з яким вибиралися імена з великою кількістю сонорних звуків і обов'язково дво- та трискладові [1, 146]. Як бачимо, імена, що виступають лексичною базою від десяти і більше ойконімів на **-iv** (табл. 1) – милозвучні й у переважній більшості складаються із голосних та сонорних звуків.

Дещо меншою популярністю користувалися імена *Андрій, Демид, Дмитро, Йосип, Костянтин, Лев, Роман, Тимофій, Федір, Конон* та ін., які засвідчені в основах дев'яти і менше назв населених пунктів.

Список імен, що зафіксовані лише в поодиноких найменуваннях поселень, значний. У більшості випадків це мало-

вживані і важкі для вимови імена. Найчастіше вони представлені в основах досліджуваних ойконімів не у повній, а в гіпокористичній чи демінутивній формі. Тому наші визначення етимології окремих імен є дещо умовними, адже основи багатьох назв населених пунктів включають у себе елементи, які можна виводити і від варіантів християнських, і від слов'янських імен або від цілого ряду християнських імен.

Кількість ойконімів на -ева, -*еве*, -*ова*, -*ове*, -*ово* з християнськими іменами в основах є меншою щодо найменувань поселень із формантом -ів. Нами зафіксовано 278 назв населених пунктів Правобережної України на -ева, -*еве*, -*ова*, -*ове*, -*ово*, мотивованих християнськими іменами.

В основах вказаних ойконімів, як і в топонімах на -ів, християнські імена репрезентуються по-різному. Найбільшою популярністю, як відомо, користувались імена **Іван**, **Микола**, **Михайло**, **Семен**, **Григорій**, **Олександр**, **Матвій** та ін. Саме вони найчастіше фіксуються в основах досліджуваних нами найменувань поселень як у повній формі, так і в різноманітних варіантах. Ім'я **Іван** (**Йоган**, **Ян**) засвідчено в основах тридцяти назв населених пунктів аналізованого типу. Імена **Павло**, **Петро**, **Марко**, **Михайло**, **Роман**, **Дометій**, **Макар**, **Олександр** стали базою від одинадцяти до семи ойконімів. Дещо меншою популярністю користувались християнські імена **Бенедикт**, **Григорій**, **Дмитро**, **Осій**, **Соломон**, **Юрій**, **Яків** (**Якуб**), **Андрій**, **Балтазар**, **Данило**, **Конон** і т.д. (від

них утворено п'ять і менше назв поселень). В основах лише поодиноких ойконімів виступають імена **Адам**, **Акилин**, **Амвросій**, **Ардalion**, **Артем**, **Боніфатій**, **Вавило**, **Варфоломій**, **Вікентій**, **Віл**, **Гаврило**, **Герасим**, **Гурій**, **Дарій**, **Донат** та ін.

Повний спектр поширення християнських імен в основах назв населених пунктів на -ева, -*еве*, -*ова*, -*ове*, -*ово* подано у таблиці 2.

Посесивний суфікс *-*инъ* такий же давній, як і формант *-*овъ* (>-*ів*). Суфікс *-*инъ* – один із низки формантів: *-*j(v)*, *-*инъ*, *-*овъ*/*-*евъ*, різних за походженням, але близьких за властивістю виражати посесивні відношення індивідуальної належності. *-*инъ*-тип формувався на базі іменників -*ā*, -*jā*, -*ī*-основ переважно жіночого роду [2, 42 – 43]. Тому розвиток і поширення ойконімних утворень на -ин проходив аналогічно з ойконімами на *-*овъ* (>-*ів*) [7, 44]. Суфікс -ин, а також його варіанти -ин-а, -*ин-е*, -*ин-о*¹ утворювали ойконіми лише від антропонімів, що закінчувалися на -а, тому і кількість таких дериватів значно менша від назв поселень на -ів (-*ева*, -*еве*, -*ова*, -*ове*, -*ово*). На досліджуваній території їх усього 181 назва, що становить 3,7% до усього числа аналізованих нами найменувань поселень Правобережної України.

Оскільки формант -ин (-*ин-а*, -*ин-е*, -*ин-о*) утворював присвійні прикметники від іменників з основою -а, то, відповідно, основним лексичним джерелом творення цих назв були християнські імена.

¹ Надалі ілюстрації утворень на -ин, -ина, -ине, -ино не відриваємо і подаємо разом.

Таблиця 2.

Частотність уживання християнських імен (і їх структурно-словотвірних варіантів) в основах присвійних назв населених пунктів на -ева, -еве, -ова, -ове, -ово Правобережжя України

Кількість назв поселень	Християнські імена, почерпнуті з основ ойконімів на -ева, -еве, -ова, -ове, -ово
13	Іван (Йоган, Ян): Ванько, Вачко, Ганус, Ганчо, Іванис, Іванко, Івко, Янко
11	Павло: Павлин, Пацкань, Паша, Пашко; Петро: Пенько, Петрик, Петрович
9	Марко: Маркевич; Михайло: Михал, Михалко, Михальченко
8	Роман
7	Дометій: Доман; Макар: Мак; Олександр: Лесько, Лехно
5	Бенедикт: Бень, Бенько, Бінар; Григорій: Гринь, Гричко; Дмитро; Осій; Соломон: Салько; Юрій: Юраш, Юречко, Юрко; Яків (Якуб): Яшко
4	Андрій: Андрійчик, Андрос, Андрусь; Балтазар: Балаш, Балко, Балюх; Данило; Конон: Кон, Кунко; Костянтин: Кость, Костель, Костюк, Костюх; Левко: Левченко; Степан: Стеценко, Стець, Стецько; Тарас; Тимон
3	Антон, Давид, Емануїл, Матвій, Матій, Микола, Остап, Пилип, Прохор, Терентій, Устим
2	Василь, Віталій, Демид, Ігнат (Гнат), Ісай, Климент (Клим), Леонт, Лупп [5], Маркіян, Матіяш, Мина, Оникій, Онисим, Пантелеймон, Фалалей, Хома (Тома), Христофор
1	Адам, Акилин, Акиндин, Амвросій, Ардаліон, Артем, Боніфатій, Вавило, Варфоломій, Вікентій, Виль [5], Гаврило, Герасим, Гурій, Дарій, Донат, Дорофій, Єфим, Зоиль [5], Ілля, Йосип, Карло, Кикилія, Клавдій, Корній, Ксавер, Купріян, Лавро, Лазар, Малахія, Мартин, Мойсей, Мокій, Надій, Назар, Нестор, Овдій, Олена, Ольга, Омелян, Осип, Панкрат, Пархом, Пахом, Платон, Попієвкт, Рафаїл, Сасоній, Селіфан, Семен, Сидір, Симон, Спиридон, Супрун, Трохим, Улян, Федір, Фефан, Харлампій, Юхим

янські імена як повні, так і усічені чи суфіксальні деривати, які в українській мові є іменниками першої відміни: **Вакула (Вакулин)**, **Васюта<Василь (Васючин)**, **Ілля (Іллін)**, **Калета<Каленик (Калетин)**, **Кузьма (Кузьмин (3))**, **Микула (Микулин (3))**, **Олекса (Олексин (4))**, **Сава (Савин)** та ін.

Трохи менше ойконімів на -ин (-ина, -ине, -ино) утворено від жіночих імен: **Єлизавета (Єлизаветин)**, **Олена (Оленин)**, **Ольга (Ольжин)** і т.п.

Серед досліджуваного нами ойконімікону знаходимо ряд найменувань поселень на -ин (-ина, -ине, -ино), основи

яких є антропонімами-іменниками II відміни, пор. **Ігнатин** (суч. Ягнятин) < арх. **Ігнат** = суч. **Гнат**; **Михайлин** (2); **Олександрин** та ін. Можливо, вони утворені від антропонімів у формі родового відмінка, яка стала проміжною ланкою для такого типу топонімів. Або ж такі назви – це давні утворення, що належать до того періоду, коли в карпатському регіоні багато чоловічих імен закінчувалося на -а [4, 13].

Однак зазначені вище християнські імена по-різному виявляють себе в основах досліджуваних найменувань поселень. Одні з них, головним чином

Таблиця 3

Частотність вживання християнських імен (жіночих і чоловічих) і їх структурно-слово-творних варіантів в основах присвійних назв населених пунктів на -ин (-ина, -ине, -ино) Правобережжя України

Чоловічі імена	Кількість ойконімів	Жіночі імена
	9	Марія: Марулька, Маруся, Маруша, _Мар'я
Микола: Микула, Микулика; Михайло: Михала, Михла, Миша	8	
Мирон: Мира, Мирока, Мирота, Мирута; Сава: Савка	6	
Милій: Милятя; Олекса	5	Анна: Анюта, Ганнуся, Гануня; Галина: Галя, Галька
Василь: Вася, Васюта; Хома	4	Олександра: Леська; Ольга
Іван (Ян); Ілля: Іплюша; Корнелій: Корна; Костянтин: Костя, Костоюка; Мануїл: Манта, Мануха; Петро	3	Євфросина; Катерина: Катаха, Катя; Настасія: Настаська; Олена; Параска
Аммон, Дем'ян, Конон, Куфій, Олександр, Софрон, Степан	2	Акуліна, Ангеліна, Докія, Домна, Клементина, Олеся, Софія, Текля, Уляна
Боніфатій, Вакула, Варфоломій, Григорій, Дмитро, Євдоксій, Ігнат, Каленик, Кутоній, Лев, Лисимах, Логвин, Матвій, Макар, Мануїл, Микита, Муко, Омелян, Павло, Прокіп, Самійло, Себастьян, Семен, Флор, Юхим	1	Анатолія, Антоніна, Варвара, Вівдя, Вікторія, Горпина, Даниїла, Дора, Єлизавета, Іванна, Леонарда, Лукія, Людвіга, Магда, Марина, Марта, Матильда, Мотрона, Наталя, Оксана, Орина, Тамара

ті, що були частовживаними в тогочасному іменнику українців, закріпилися в декількох назвах населених пунктів; інші – важкі для вимови або ж рідковикористовувані – засвідчені в основах поодиноких ойконімів.

Репрезентацію імен (як жіночих, так і чоловічих) в основах ойконімів на -ин (-ина, -ине, -ино) на території Правобережної України показано в таблиці 3.

Зауважуємо, що подана картина імен є досить умовною, оскільки деякі особові назви назви з однаковою мірою можна інтерпретувати як деривати від християнських, так і від слов'янських імен.

Порівнюючи отримані нами результати з результатами досліджень інших посесивних назв населених пунктів, утворених від християнських імен, матимемо таку картину вживання цих імен в основах присвійних ойконімів на **-jъ* (**-ja*, **-je*), *-iv* (*-ева*, *-еве*, *-ова*, *-ове*, *-ово*), *-ин* (*-ина*, *-ине*, *-ино*) (табл. 4).

Як бачимо з таблиці, для більшості названих посесивних моделей ойконімів найуживанішим є ім'я *Іван*. Не менш продуктивним у творенні найменувань поселень на **-jъ* (**-ja*, **-je*), *-iv* (*-ева*, *-еве*, *-ова*, *-ове*, *-ово*), *-ин* (*-ина*, *-ине*, *-ино*) були імена *Григорій*, *Данило*,

Таблиця 4.

Найуживаніші імена в основах ойконімів на *-жь (*-ја, *-је), -ів (-ева, -еве, -ова, -ове, -ово), -ин (-ина, -ине, -ино)

Місце	Назви населених пунктів із формантами			
	*-жь, *-ја, *-је	-ів	-ев-а, -ев-е, -ов-а, -ов-е, -ов-о	-ин (-ин-а, -ин-е, -ин-о)
I	Іван	Іван	Іван	Микола, Михайло; Марія
II	Пилип	Микола, Михайло	Павло, Петро	Миرون, Сава; Анна, Галина
III	Михайло	Семен	Марко, Михайло	Милій, Олекса; Олександра, Ольга
IV	Миرون	Григорій	Роман	Василь, Хома; Євфросина, Катерина, Настасія, Олена, Параска
V	Данило, Ілля, Каленик, Корній, Олександр, Омелян, Павло, Петро, Юрій	Олександр	Дометій, Макар, Олександр	Іван, Ілля, Корнелій, Костянтин, Мануїл, Петро; Акуліна, Ангеліна, Докія, Домна, Клементина, Олеса, Софія, Текля, Уляна

Дометій, Ілля, Корній, Макар, Марко, Микола, Мирон, Михайло та ін.; Анна, Ангеліна, Галина, Докія, Євфросина, Катерина, Клементина, Марія т.д.

До таких, що стали базою однієї назви поселення вказаних присвійних моделей, зараховуємо імена: *Артем, Варфоломій, Дмитро, Лазар, Мартин, Надій, Омелян, Осип, Платон, Семен, Спиридон, Супрун, Тарас, Юхим* та ін.

Таким чином, базою посесивних ойконімів Правобережної України ставали ті християнські імена, які користувалися популярністю у тогочасній антропонімічній системі. Це переважно частовживані в церковних календарях імена, імена, що не викликали труднощів у вимові та вживанні, а також імена з розгалуженою варіантністю.

Література

- Колесник Н. Особові імена в українських народних обрядових піснях: Дис... канд. філол. наук: 10.02.01. – Чернівці, 1998. – 200 с.
- Купчинська З. О. Архаїчні ойконіми на *-ьпъ: ареал і статистика до XIV і XXI ст. // <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7438/1/Kupchynska.pdf>
- Купчинська З. О. Дещо про методику виокремлення антропонімів із ойконімії // Вісник ЛНУ ім. І. Франка. Серія філологічна. – 2010. – Вип. 50. – С. 409 – 416.
- Панькевич І. Матеріали до історії мови південнокарпатських українців // Науковий збірник культури в Свитнику. – Пряшів: Братиславське словацьке педагогічне вид-во, 1970. – 220 с.
- Полный христіанскій мѣсяцесловъ съ присовокупленіемъ разныхъ статей къ російской історіи и кievской іерархіи относящихся. – Киевъ, 1845.
- Полонська-Василенко Н. Історія України. В 2 т. – Київ: Либідь, 1992. – Т.2. – 606 с.
- Роспнд С. Структура и стратиграфия древнерусских топонимов // Восточнославянская ономастика. – Москва: Наука, 1972. – С.9 – 89.
- Словник української ономастичної термінології / Уклад. Д.Г. Бучко, Н.В. Ткачова. – Харків: Ранок-НТ, 2012. – 256 с.

9. Тишковець М.П., Діапазон християнських імен в основах відпатронімих ойконімів Правобережної України / М.П. Тишковець, Л.П. Шеремета // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Filologia, sociologia i kulturoznawstwo. Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki» (28.02.2017). – Warszawa: Wydawca: Sp. Z o.o «Diamond trading tour», 2017. – S. 46 – 50.

КОНЦЕПЦІЯ ОДНОСКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Бурковська О. Й.

Кандидат філологічних наук доцент кафедри мовних та гуманітарних дисциплін ДНМУ

Ключові слова: синтаксис, односкладне речення, предикативність, підмет, присудок.

Key words: syntax, one-member sentence, predicativity, subject, predicate.

Односкладні речення становлять значний фрагмент синтаксису слов'янських мов. Якщо дослідженню односкладних речень у слов'янських мовах представники різних лінгвістичних шкіл приділяли багато уваги, у германських та романських мовах значені речення впродовж тривалого часу не цікавили науковців. Статус односкладних речень у французькій та італійських мовах викликає суперечки через те, що синтаксис цих мов передбачає собою наявність двох компонентів у структурі речення – підмета та присудка з логічними, психологічними та граматичними характеристиками.

Специфічною рисою французького речення є предикативність, яка виражає одну думку. На синтаксичному рівні предикативність проявляється у протиставленні двох взаємодоповнюючих один одного членів – підмета й присудка, причому присудок у французькій мові зазвичай має форму дієслова (S + V). Двоскладні дієслівні речення – основа французького синтаксису.

Відступ від семантико-синтаксичного паралелізму створює два типи

асиметрії у вираженні предикативних відношень:

1. У реченні не виражено експліцитно один із членів предикативного відношення. Так утворюються речення зі скороченою синтаксичною структурою.

2. Єдине у формальному плані речення містить у собі два або більше предикативних відношення або дві чи більше пропозиції. Так утворюються ускладнене і складне речення.

До числа речень зі скороченою синтаксичною структурою належать: 1) односкладні речення; 2) неповні речення; 3) слова-речення (комунікативи). Ці речення не завжди дублюють у скороченій формі повні двоскладні. Низка важливих комунікативних значень закономірно виражається в реченнях зі скороченою синтаксичною структурою: спонукання, звертання, найменування, реакції та ін. Це говорить про те, що речення зі скороченою структурою – повноцінні висловлювання зі своєю функцією в мові. Речення зі скороченою структурою розрізняються на підставі ознак, які перетинаються:

двоскладні повні / неповні – *Pierre parle / Au milieu du mur un tableau*, – П'єр говорить / Посеред стіни картина; односкладні повні / неповні – *Entrez! / Boulangerie / A la poste*. – Увійдіть! / Булочна / На пошті [2, с. 348].

Односкладні речення протиставляються двоскладним і характеризуються тим, що в них немає окремого складу підмета чи присудка. У них є тільки один головний член, який за формою може співпадати з підметом (*Boulangerie*) чи присудком (*Entrez!*). Односкладні речення є повними в тому сенсі, що до них не можна додати «відсутній» член. Наприклад, в імперативному реченні типу *Entrez!* не може бути підмета.

Недвоскладні повні речення, головний член яких не співвідноситься ні з підметом, ні з присудком, утворюють слова-речення (комунікативи): *Oui! Non!*. В. Г. Так зазначає, що деякі лінгвісти включають їх до числа односкладних, оскільки в них немає еліпсису – опущення компоненту структурної схеми. Інші відносять їх до неповних, оскільки вони можуть співвідноситися з присудком. Треті виділяють їх в особливу групу речень скороченої структури [2, с. 348].

Класифікація речень, виражених іменниками та прикметниками, є дискусійною. Фрази типу *Magnifique!* (= *c'est magnifique*) одні автори відносять до односкладних, інші – до неповних, еліптичних. Також не розв'язано питання про природу речень, які означають назви, вивіски (*Pharmacie*, «*Bel Ami*»), які містять «імена понять»:

Bonheur... comment y parvenir? – Щастя... як його досягти?, імена осіб під час представлення: *Qui est-ce? Mon frère* – Хто це? Мій брат і т. ін.

Односкладні речення французької мови класифікуються за морфологічною ознакою (частина мови головного члена), синтаксичною (їх співвіднесеність із підметом чи присудком) і семантичною (їх загальне значення).

Залежно від частини мови головного члена розрізняють речення: відмінювано-дієслівні (*Entrez!*), інфінітивні (*Que faire?*), субстантивні, серед яких виділяються номінативні (*Boulangerie*) і препозитивні, де іменник супроводжується прийменником (*A la poste!*), займенникові (*Moi aussi*), ад'єктивні (*Etonnant!*), адвербіальні (*Pas si vite!*). Майже всі ці типи можуть бути простими й поширеними, якщо вони включають слова, які належать до головного члена [2, с. 347–350].

В італійській мові деякі дослідники односкладні речення поділяють на два структурних типи: дієслівні та іменні; до дієслівних відносять означено-особові, неозначено-особові, безособові.

Найбільш поширеним видом речень, що найбільш примикають до двоскладних, є означено-особові речення: *Ho molto lavoro* – У мене багато роботи, *Sono stanco* – Я втопився.

Головний член неозначено-особових речень зазвичай виражений зворотною формою дієслова у 3-ій особі однини як перехідних, так і неперехідних дієслів: *Così si dice* – Так кажуть, *Di solito si va per questa strada* – Зазвичай ходять цією дорогою. У безособових

реченнях є головний член, який виражений безособовим дієсловом або безособовими сталими сполученнями: *Fa bel tempo* – Погода гарна, *Piove* – Йде дощ, *E necessario portare dei libri* – Необхідно принести книги.

Іменні односкладні речення італійської мови можуть бути:

Називними: *Farmacia* – Аптека. Як правило, іменник у функції називного речення вживається без артикля.

Розповідними: *Vita segreta, questa, delle melanconie di Luca* (*Yovine*) – Такою була прихована природа сумного настрою Луки, *Dolce primavera a Morutri* (*Yovine*) – У Морутрі буває ніжна весна.

Для речень цього типу, властивих італійській мові, є характерним пропуск артикля й наявність предикативного означення, яке виділяється різко інтонаційно.

Питальними: *Che professore?* – Який професор?

Окличними: *Che bellezza!* – Яка краса! *Forza!* – Сміливіше! [1, с. 94–95].

Різноманітність думок у цій галузі лінгвістики виявляється перш за все в тому, що одні вчені розглядають наявність в індоєвропейських мовах розгалуженої системи структурно-семантичних типів односкладних речень, а інші, – навпаки, схиляються до повного заперечення поняття синтаксичної односкладності, захищаючи ідею дво-складності простого речення як його невід’ємної ознаки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алисова Т. Б. Итальянский язык. М. : Изд-во Московского Ун-та, 1962. – 207 с.
2. Гак В. Г. Теоретическая грамматика французского языка. М. :Добросвет, 2000. – 832 с.

STRATEGY OF INNOVATION TEACHING OF FOREIGN LANGUAGE IN THE ESTABLISHMENT OF HIGER EDUCATION

S. Tanana, M. Lyla

State Higher Educational Establishment «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda», Pereiaslav-Khmelnytskyi, Ukraine

---

The democratic and humanization reforms which take place in Ukraine need renovating the process of teaching foreign languages, re-comprehending aims, tasks and contents of education, implementation of new educational technologies to master foreign communicative competence successfully.

The problem of using the innovation methods of teaching foreign languages at the higher educational establishments were also studied by R. Blair, S. Martinelli, L. Konoplianyk, O. Siutkina, H. Stern, Ye. Polat, M. Tailor and other.

Purpose is to briefly look at certain of the new methods that have attracted the attention of the profession in recent years, to show reason for interest in them, in what they are exploring, in what they accomplish, the principles and ideas that guide them.

Strategy of innovations teaching used in the educational process of higher institutions is connected with the using of new technologies. Interactive training as a new methodological approach to the foreign language teaching gives a chance to solve communicative-cognitive tasks through foreign language communication [3, p. 47]. Interactive teaching is this kind of learning and cognition activity, which is realized in the form of a dialogue (student, teacher, student-student) with con-

tinuous adjustment of the learning content according to the analysis of activity of the subject of teaching. From conditions of using of interactive methods in the teaching process is organized, that almost all the students are involved in the learning process. The purpose of interactive methods in the process of learning a foreign language is to create of learning conditions in which all students' interaction among ourselves.

So, in terms of methodology, the meaning of category innovation learning will be considered as: a) a dialogue training in the course of which interaction between a teacher and a student occurs; b) training the purpose of which tackles linguistic, communicative and action tasks. Interactive training activity involves the organization and development of dialogue speech aimed at mutual understanding, interaction, solving of modern and general but significant tasks for every participant of the educational process [1, p. 146].

The main principles of cooperative learning within the innovation teaching system are:

1) positive interdependence – when each student performs his (her) job well, the group succeeds;

2) individual responsibility – when working together in a group each student has a different job;

3) equal participation – each student is given the same amount of time to speak or complete a task ;

4) simultaneous interaction – when all students are involved at the same time [5, p. 84].

In the process of dialogue teaching the students learn: to solve complex problems on the basis of analyzing the circumstances and corresponding information, to consider alternative opinions, to take well-considered decisions, to take part in discussions, to associate with different people.

It's necessary to organize different forms of activity at the foreign language group that is individual, pair, and team. Among the most well known form of pair and group work the following kinds should be mentioned: inside (outside) circles, brain storm, line-ups, jigsaw reading, think-pair-share, debate, pair-interviews etc. E.g., jigsaw reading is an activity which involves the splitting of a text into different parts or the use of different texts on the same topic. The parts are given to different learners to read. They must communicate with each other in order to find out the whole message or different views on the topic.

It is necessary to point out that all above-mentioned form of interactive training is efficient in case a problem is discussed as a whole in the students have previous experience and ideas which they have acquired earlier at their classes or in a course of their private life. In the process of work the teacher should take into consideration the fact that the topics which are to be discussed in the classroom must not be limited or very narrow. One of the most

common peculiarities which are characteristic of the interactive forms are those that these forms of training motivate the student not only to express their own opinion but after some argumentation of their partners in the process of work to change the point of view [4, p. 26].

The following advantages of strategy of innovation learning are determined: friendly atmosphere and relationships between learners are formed; learners have the opportunity to be more independent and self-confident; they are not afraid to make mistakes; it'll help the learners to overcome the problems of language barrier confidence and fear of making mistakes; learners talking time is longer, it's good for communication; a teacher doesn't dominate; a teacher has an opportunity to give the task to every student. All learners are involved in the work; it's good for individual work; learners can use their background knowledge.

The language is the social product, and as the form of existence of human intellectual activity it embraces all spheres of individual and social life. Perhaps one of the most essential pedagogical principles of language teaching is one that emphasizes the study of language in a cultural context. One of the main tasks of teaching foreign languages is the penetration into the culture the peoples whose language is learnt, into the system of their world perception. The language is the result of theoretical and practical activity of both an individual and society. The culture of peoples, social conditions of life and the language are inseparably connected.

The priority of education development for economic department at the State Higher Educational Establishment «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda» is the implementation of modern information technologies that provide the access to the network of high quality databases, widen the possibility of students to apprehend complex information. It is realized through the construction of individual module teaching programs with various complexity levels depending on specific needs, the use of the interactive methods, introduction of remote education, production of electronic textbooks.

Conclusions. So, strategy of innovation teaching of foreign language gives us a chance to solve some problems simultaneously. The main purpose is to develop communicative skills, to help establish emotional contact with the student, pro-

vide with realization of educational task, that is: to train them to work in a team, to considered somebody's opinion. As seen from experience the use of the above mentioned methods helps to avoid a student's nervous tension, to change the forms of activity, to draw attention to the main question of the lesson [2].

LITARATURE

1. Blair R. Innovation approaches to language teaching / R. Blair // New York: Newbury House, 2010. 252 p.
2. Celce-Murcia M. Teaching English as a Second or Foreign Language / M. Celce-Murcia. Boston, MA: Heinle & Heinle, 2001. 584 p.
3. Martinelli S., Tailor M. Intercultural Learning. Strasbourg / S. Martinelli, M. Tailor // Council of Europe and European Commission, 2000. 106 p.
4. Stern H. Fundamental Concepts of Language Teaching Oxford / H. Stern// Oxford University Press, 2003. 176 p.

PRESENTATION OF A PROJECT IN A FOREIGN LANGUAGE

Z.Zhovniruk,

Ph.D., associate professor

H.Isayeva,

Ph.D., associate professor

Ivan Franko National University in Lviv, Ukraine

Key words: project, presentation, classification, preparation of a project, systematization, composition of a project, bachelor's/master's programme, science-popular, professional, speaking skills, education and qualification level (EQL), rehearsal, body language, the concept of three, delivery, voice quality

One of the aspects of learning foreign languages by the students of sciences studying for their bachelor's and master's degrees at our university is preparation, writing and presentation of a project in a foreign language (English or German). This work involves self-discipline, developing the skills to work individually, systematization of theoretical and practical knowledge, mastering the methods of research and ability to present the results of their investigation in a foreign language.

The aim of this paper is to discuss various types of foreign language presentations made by the students of sciences studying at different education and qualification levels (EQL, in Ukrainian – освітньо-кваліфікаційний рівень, ОКР) at our university.

To start with, let us define the terms **project** and **presentation**. In research literature a project is defined as a complex of research, graphic and other types of work aimed at a practical or theoretical solution of a certain problem [7]. English language dictionaries, e.g., Webster's [3], give different definitions of the word presentation, but the phenomenon discussed here is best defined by Wikipedia: a presentation is a speech or a talk in which a new product, idea or a piece of work is shown and explained to an audience [2]. To make the audience interested in this information, it should be delivered in a clear, structured way.

Presentations became very popular nowadays, and are made in all spheres of human activity – business and finance, science and technology, medicine and sport, tourism and entertainment. People usually prepare and give presentations of new projects, ideas, goods, services etc., they want to inform, train or persuade somebody or to sell something. In brief, the purpose of a presentation is to make the audience interested in its object. Thus, presentations today are indispensable instruments of communication, widely used by members of academic and professional communities at seminars and conferences, as well as a means of making people adequately react to modern proposals of the market and demands of consumers.

Concerning their purposes, the presentations are persuasive and informing. With persuasive presentations, the desirable result is to sell some goods or services, and they are most frequently delivered everywhere and to all sorts of audiences. More selective are informing presentations, which are delivered mostly to the audience sharing special interest in some problems or ideas, e.g., participants of a conference, students of a special course at a faculty, co-workers at a research or productive unit. Evidently, the expected result in this case is perception, understanding and usage of the delivered information in their further professional activity. Just such presentations are delivered by our students.

They prepare and give presentations at the final stage of learning a course of a foreign language, but their character and purposes differ depending on the level of this course. The students of a bachelor's level choose the topics of their presentations according to their interests and preferences – on arts, sport, popular science, tourism or the themes connected with their future speciality (these may be the biographies of famous scientists in their special field, description of a device or an experiment, the state-of-the-art of a special field etc.). While working at such presentations the students individually look for and study different texts in foreign languages.

The presentations prepared by the students of EQL 'master' substantially differ from those described above. The students of this level present their research projects only on the problems connected with their special field. They prepare them individually during the last term at the university and defend at their faculties before the examination board in full scope in Ukrainian, giving a short review of it in a foreign language. Full presentation of this material in a foreign language is made at the final stage of the course of this language.

Basing on the studied lexical and terminological minimum of the course, enriched by the terminological units of the special project, the students, under the supervision of the teacher of a foreign language, learn how to systematize, differentiate and use them. English and German terms denoting the main aspects and moments of the investigation are:

1. Object of an investigation	Gegenstand der Untersuchung
2. Purpose and tasks of an inv.	Ziele und Aufgaben der Untersuchung
3. Process of an investigation	Untersuchungsverfahren
4. Methods of investigation	Methoden der Untersuchung
5. Problem of an investigation	Untersuchungsproblem
6. Conclusions and results	Schlußfolgerungen und Ergebnisse
7. Practical application of an investigation	Anwendung in der Praxis
8. Importance and role of an Investigation	Bedeutung und Rolle der Untersuchungen
9. Factological material	Tatsachenmaterial

10. Illustrations	Illustrationsmaterial
11. Terms, notions	Fachausdruck, Begriff
12. Discussion	Diskussion

Preparation of a project and its presentation in a foreign language culminates the process of a foreign language acquisition at a definite level which results in acquiring by the student a range of language competences and speaking skills.

The most important thing in making any presentation is preparation. Preparatory work at the presentations delivered on both levels involves several stages. At the first, selective, stage the students of the bachelor's EQL, as it was mentioned above, randomly choose the topic of the presentation themselves, according to their interests and preferences, and look for the available materials in a foreign language, keeping in mind the importance of such factors as validity and reliability of the source of information, its content, difficulty, size, attractiveness, motivation, originality and disputability, as well as novelty, actuality and practical importance of the future project. The students of the master's EQL choose the subject matter of their projects from the list of the themes within their scope of professional interests suggested at the special chair or on their supervisors' recommendations.

The next stage is preparation of the project itself. The students of a bachelor's level sort out the sources they have found, choose the most relevant one(s), put down the important information in a logical order in the form of a thesis, define the basic terms and concepts, think of the visual aids (tables, schemes, diagrams, photos) and the technical means of presenting, using, as a rule, the power-point programme of their computers.

At this stage the teacher helps the students, giving them useful pieces of advice on how to work with the available sources of information and brainstorm their ideas: "no doubt you will discover many ideas that you want to include in your presentation, but you should be selective and include only the information that is relevant to your audience and your objective". The students of the master's level are taught how to translate special terms, as well as how to use lexical, grammar and syntactic ways of creating a logically structured text of the presentation. They are reminded that a well organized presentation with a clear structure is easier for the audience to follow, therefore it is more effective.

As to its structure, the text of the presentation should consist of three logically connected parts: *a short introduction*, in which the speaker welcomes the audience, introduces the subject, explains the structure of the presentation and rules for questions; *a main part*, or body of the presentation, in which the subject itself (e.g., analytical part and the experiment) is presented, *a final part* – a short conclusion, in which the speaker summarizes his presentation, thanks the audience and invites questions.

The final stage is learning how to deliver a presentation before the audience. The pieces of advice given by the teachers of foreign language to the students of both EQLs

are identical. As a presentation is one of the elements of oral speech, the teacher should accentuate the student's attention on the manner of its presenting, stressing that delivery is a vital aspect of all presentations, perhaps not less, and sometimes even more important, than their content. Most speakers are a little nervous at the beginning of a presentation, and it is normal. So, the students should pay special attention to the beginning of their presentation, because the audience's first impression of them is very important. Students should be made aware of the role of body language and remember, that their body (clothes, movements, face expression) is speaking to their audience even before they open their mouth. Not less important is the speaker's ability to vary the voice quality in at least three ways: speed (normal, faster, more slowly, stop completely), intonation and volume.

While preparing the presentation students should not forget about such effective means of communication as visual aids: photographs, drawings, circular piecharts, vertical or horizontal barchats, graphs. If there are any handouts, they should preferably be handed out in the process of delivery and not before it, otherwise the listeners' attention will be diverted.

Another vital part of preparation is rehearsal: students should leave time to practice their presentations two or three times. This will have the following benefits: they will become familiar with what they want to say; they will see the weaknesses in their presentations, they will be able to practice difficult pronunciation of some words.

The language of the presentation should be simple, clear, devoid of grammar mistakes and vocabulary misusage. The presenter should not forget to greet the audience, introduce himself and the topic at the beginning of the presentation, use logical connectors to make it coherent, sum it up, thank the audience for attention and organize its discussion.

Here are some useful phrases for delivering the presentation:

Introduction: I shall speak about/deal with/concentrate on,...

Ordering: Firstly..., secondly..., then....., now, we'll move on to..., finally..

Summarizing and conclusion: Finally, I would like to note that..., Let's summarize briefly what we've covered/looked at/discussed.

For the presentations to be successful, Carmine Gallo stresses the importance of three factors: they should be understandable, memorable and emotional – successful presentations are free of jargon, buzzwords, complexity and confusion; if your audience cannot remember what you said in your presentation or recall you idea, it doesn't matter how great it is; the emotional component of a message trumps the analytical [1].

To sum up, it is worth mentioning that the students should keep in mind the importance of a concept of magic number **three** while preparing their presentations and making their audience interested in them:

- three stages of preparing the presentation – choice of the theme of the project, work at the project, its delivery to the audience

- three stages of work at the project: logical organization of the ideas in the mind, expression of them in a written form, oral delivery of the ideas
- three logically connected parts of a project – the introduction, the main part, the final part
- accordingly, three stages in presenting a certain idea/point during delivery: say what you are going to say, say it, say what you have said
- three ways of varying the voice quality – speed, intonation, volume
- three ways of varying normal speed – faster, more slowly, stop
- the intonation and volume of the voice – the tone may be high, low, but not monotonous
- the student's body language – his appearance, movements, face expression
- three factors are important for the presentations to be successful – they should be understandable, memorable and emotional
- we speak about lexical, grammar and syntactic ways of creating a logically structured text of the presentation
- three benefits of a rehearsal – greater familiarity with what you want to say, identification of weaknesses and practicing difficult pronunciation.

The list of the threes may be continued, e.g.: while working with special terms, the students systematize, differentiate and use them; in the main part of the project and, accordingly, of the presentation, at least three aspects of the problem should be discussed; three types of persons are present at the presentation: the presenter, who delivers the presentation, the audience, for whom the presentation is made, and the teacher, who evaluates the presentation, etc.

References

1. Carmine Gallo. The Three Basic Secrets of All Successful presentations. – forbes.com/sites/carminegallo/2013.
2. <https://en.wikipedia.org/wiki/presentation>
3. New Webster's dictionary and Thesaurus of the English language. –Lexicon Publications, inc. – 1972, 1248 p.
4. Андерсон Крис. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. «Наш формат», 2016.
5. Жовнірук З. Методичні вказівки до написання анотацій і дипломних робіт німецькою мовою. Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2002.
6. Жовнірук З. Презентація проекту іноземною мовою студентами природничих факультетів. / Г.Т. Ісаєва // - Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов національного університету імені Івана Франка за 2013 рік (5 –7 лютого 2014 р.). – Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2014.
7. Полат Е. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования.– М.: изд. центр «Академия», 2010. С. 193-200.

SEMANTIC TYPOLOGY OF SUBSTANTIVIZED ADJECTIVES IN THE NOVEL RICH MAN, POOR MAN BY I. SHAW

Svitlana Melnyk

Senior Lecturer, Kharkiv National University of Radioelectronics,
Foreign Languages Department

Oleksii Novikov

Senior Lecturer, Kharkiv National University of Radioelectronics,
Foreign Languages Department

Key words: semantics, typology, substantivation, substantivized adjectives, transference, features, word-building means

Nowadays there are a lot of works devoted to multi-aspect analysis of the language of Modern English discourse both in literary and publisistic styles. Undoubtedly, in-depth research is worth as language is constantly growing and developing. Among the recent studies deserving our attention are works by Ukrainian, Russian and foreign linguists in which they pay thorough attention to the classification, typology, distinctive features of various linguistic phenomena (B. A. Abramov [1], I. Dzhonka [4], A. I. Kamenskyi [6], N. Ye. Lykshosherstova [10], S. Melnyk [14: 15], O. Novikov [14], R. Salkie [16], L. J. Brinton [13], E. C. Traugott [13]0.

As our article is the attempt to analyse substantivized adjective in the novel *Rich Man, Poor Man* by I. Shaw, this linguistic phenomenon has been studied in details. It is out of the question, this phenomenon has been researched by a lot of scholars, although they do not have a unanimous opinion on this issue and its place in the English language word-building system;

the degree of correlation between conversion and substantivation is still being discussed; the degree of productivity of this word-building means in various periods of the English language development has not been defined so far; the point of stylistic functions of substantivized adjectives needs thorough research.

Substantivization is a word-building means when the adjective (with all its morphological and syntactic properties) transfers into the noun [6, 151].

Substantivization and its essence have been studied not only by the prominent scholars like V. V. Vynohradov, O. O. Potebnya, O. O. Shakhmatov, L. V. Scherba but by other Ukrainian linguists as well, for instance: I. R. Vykhovanets [2], D. H. Hrynchyshyn [3], I. Dzhonka [4], O. A. Shaporyeva [12] and others.

Scholars understand the process of substantivization in a different way. Thus, I. Kucherenko thinks it is transference from one part of speech to another and substantivization is perceived through changes in the word meaning [8].

L. V. Kaushanska considers substantiation as a grammatico-semantic means of word-building as a productive word (under the process of substantiation) is certain to acquire the noun categories i. e. its gender, tantum and case. She thinks that substantiation is transference from the noun category to another category without any word-building means [7, 323].

N. Ye. Lykshosherstova gives a detailed analysis of scientific studies on substantiation in her thesis. She emphasizes that M. Ya. Nemyrovskiy understands substantiation as using adjectives in the nouns meaning. O. O. Shakhmatov regards it as transference of adjectives to nouns. L. V. Vynokurov considers substantiation as the process of transference of words belonging to other parts of speech to nouns without affixes. M. F. Lukin understands this phenomenon as a process of transformation of words of different parts of speech to the nouns without their outer form change but with their meaning and grammar features change. O. M. Pyeshkovskiy believes that transitional facts among parts of speech are the result of sound and semantic changes that occur in individual words. Thus, on the basis of the conducted research. N. Ye. Lykshosherstova asserts that substantiation is in the transference (due to the lexical meaning change) of one or several word forms of a single word from a certain part of speech to the category of nouns while the word itself can be used in its categorial paradigm [10, 7].

Foreign linguists (G. Paul, O. Bekhagel, F. Blats etc.) regard substanti-

ation as usage of an adjective in function not typical for it that is in function of the noun.

Substantiation of adjectives is traditionally divided into complete / morphological and incomplete / syntactic / occasional (P. Eisenberg, P. Paul, H. Vater). So, complete substantiation is transference of adjectives or participle into the category of noun and are used only in its function. Incomplete substantiation is understood as transference of adjectives or participle into the category of noun and the original word can be used either as a noun or an adjective [9, 8]. It is necessary to note that M. F. Lukin calls morphological substantiation a stable one while he calls occasional substantiation unstable [11, 85].

S. H. Ilyenko, analyzing phenomena of grammatical transference, namely substantiation of adjectives, suggests to differentiate absolute and relative substantiation. Substantiation is absolute when “a word form acquires not only all morphological and general properties of the noun but its identical functioning in the text” [5, 25] Substantiation is considered relative when “changing of morphological and syntactical nature of the word form is not accompanied by its complete text transformation” [5, 25].

As a result of substantivized adjectives a new nominative unit appears which combines a category of the object meaning and property which means it simultaneously performs two functions – name of the person, object, phenomenon and characteristics assigned to them according to a certain relevant feature.

Although foreign and Ukrainian scholars are well known for studying linguistic and extralinguistic factors that influence language development and paying special attention to specificities of substantivized adjectives the latter have not been a researched enough source which can give a push to their further analysis. Thus, it serves a ground for our investigation to make an attempt of researching the above mentioned adjectives in the novel *Rich Man, Poor Man* by I. Shaw and give their semantic typology.

The thorough and close analysis has shown that the substantivized adjectives used in the novel under consideration can be divided into the following groups according to their semantics:

1) The adjectives denoting plurality but without obtaining the ending of plurality -s which indicates a group of people united by a common feature. These adjectives are always used with the definite article *the*, for instance:

She (*Gretchen*) would make restitution to *the wounded* some other time. Or: Bulldozed ruins with the ever-remembered stink of *the dead* buried under collapsed walls. – *These words are root ones, having the meaning “people with injuries got in the war” and “those who are not alive any more”.*

However, there are cases when substantivized adjectives can sometimes be used with nouns but as a rule, they are translated from the source language by the noun: *Downstairs, a clock chimed softly. Ten o'clock. It was the hour the common room in the hospital emptied and the wounded men made their way, on crutches and in wheelchairs, back to the wards. As*

one can see, the noun added to the substantivized adjective did not make its primary meaning different from the one in the previous microcontext.

In the English language, to introduce a representative (representatives) of a definite category, it is necessary to use nouns denoting either a person or people such as: *man, woman, men, women, person, people, boy* etc.

Let us have a look at a few examples:

He knew that if ever he was going to escape from eating in a kitchen and listening to his father and wiping dishes it was going to be through books, so he was always *the best prepared student* in the class for all examinations. – *In this case, while translating the word combination from the source language into the target one, the noun is omitted and only the substantivized adjective functioning as the predicative is left.*

He was still a freshman in the high school, although he was nearly sixteen. – The compound noun with the meaning of “a first-year student” is formed according to the model *a + Adj. + N* functioning as the predicative in the given sentence.

His father, a massive man in shirt-sleeves, ate enormously, wiping his thick, black moustache with the back of his hand from time to time. – This substantivized adjective is coined due to the word-forming model *a + Adj. + N* serving as the attribute and performing the specifying function in the sentence.

But there are some other ways of substantivized adjectives' word-building: the + N + N, for instance: Rudolph got out of the locker room quickly because he didn't want to walk home with any of the other

fellows and talk about Henry Fuller's brother. He wasn't particularly friendly with Henry, who was rather stupid, as *the weight men* were likely to be, and he preferred not to pretend to any excessive sympathy. – *Here we see the description of a rather dull sportsman – and I. Shaw uses the substantivized adjective in plurality instead of singularity. The comparison is used but not in Henry's favour as we can feel the author's sarcasm and irony.*

"I'll go up and make dinner," she said. She was *the only one* in the family who called supper dinner. Rudolph's father did the shopping, because he said his wife was extravagant and didn't know good food from bad, but most of the time she did the cooking. – *It means the person who does not have any followers and always does what she wants and what she thinks is right.*

It is necessary to note that I. Shaw frequently uses this word-building model in his novel: The evening meal was the only one they all ate together because of the father's hours of work.

His brother, Thomas, *the only blond* in the family, besides the mother, who really couldn't be called *blonde* anymore, certainly didn't seem to be worried about anything as he wolfed down his food. – *We can see that only Thomas, Rudolph's brother, has fair hair. Their mother does not have it any more as the adjective blonde converted into the noun blonde meaning that her hair has already got grey.*

Sitting in the bare little room above the bakery, with the Hudson flowing a few hundred yards away, writing the letters was like a promise to himself. One day he would make long voyages, one day he

would sail the river and write in new languages to *beautiful women* of high character, and the letters would actually be mailed. – *The main character is dreaming of having serious relationships with the beauty.*

Adjectives used with the indefinite article can denote abstract notions. They are usually used in singularity and as a rule, they follow the subject-predicate agreement. Let us consider a few examples from the *Rich man, Poor man* novel: "*This isn't my idea of a big night,*" Tom said. "*Just standing out in the cold looking at a room with nobody in it.*" – The abstract notion corresponds to the season of the year, namely winter.

Tom undressed in *the dark*, throwing his clothes carelessly over a chair. He didn't want to answer any questions from Rudolph, either. – *The substantivized adjective describes the part of a day.*

Substantivized adjectives denoting colour:

A large bouquet of tulips made a brilliant splash of yellow on a table in the center of the room. – The given example illustrates that the adjective is fully substantivized as it is used in the of-word combination.

"*Oh, Christ, now,*" Jordache said. "*The red, white, and blue.*" – The use of the definite article with the adjectives indicates the substantivized adjectives.

Thus, after analyzing the language of the novel *Rich man, Poor Man* by I. Shaw, we have come to the conclusion that the substantivized adjectives denoting groups of people and abstract notions are most frequently used in the novel whereas the above mentioned adjectives denoting colours are least used.

REFERENCES:

1. Абрамов Б. А. Теоретическая грамматика немецкого языка: сопоставительная типология немецкого и русского языков / Б. А. Абрамов. – М.: Владос, 2004. – 286 с.
2. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – Київ: Наукова думка, 1988. – 256 с.
3. Гринчишин Д. Г. Явище субстантивації в Українській мові (субстантивація прикметників) / Д. Г. Гринчишин. – К.: Наук. думка, 1965. – 112 с.
4. Джонка І. Функціональна транспозиція у парадигмі віддієслівних похідних / І. Джонка // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – 2006. - Вип. XI-XII – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ПД”, 2006. – С. 134-143.
5. Ильенко С. Г. Явления грамматической переходности и их отражение при обучении русскому языку (на примере субстантивированных прилагательных) // Семантика переходности: Сб. науч. тр. – Л., 1977. – С. 23-30.
6. Каменский А. И. Практическая грамматика английского языка/ А. И. Каменский, И. Б. Каменская. – Харьков: ИНЭМ, 2002. – 278 с.
7. Каушанська Л. В. Субстантивовані прикметники в німецькій мові в сучасній технічній літературі та їх переклад українською //Л. В. Каушанська // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна. – 2013. – Вип. 36. – С. 323-325: [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_36_100: (дата звернення: 27.09. 2018 року), с. 323
8. Кучеренко І. Актуальні проблеми граматики [Текст] / Упорядник та автор передмови З. Терлак. – Львів: Видавництво «Світ», 2003. – 227 с.
9. Протченко І. Ф. О субстантивированных прилагательных и причастиях со значением лица / И. Ф. Протченко // Русский язык в школе, 1958. – № 4. – С. 7-11.
10. Лихошерстова Н. Є. Семантико-стилістичний аспект субстантивації дієприкметників в українській мові. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: Спеціальність: 10.02.01 – українська мова / Наталія Євгенівна Лихошерстова. – Харків, 2001. – 24 с.
11. Лукин М. Ф. Трансформация частей речи в современном русском языке [Текст] / М.Ф. Лукин. – Донецк, 1973. – 101 с.
12. Шапорева О. А. Субстантиваты со значением лица в церковнославянских акафистах / О. А. Шапорева // Вестник Православного Свято-Тихоновского гуманитарного университета. Серия 3: Филология 2010. – Вып. 2 (20). – С. 42-59.
13. Lexicalization and Language Change / Laurel. J. Brinton; Elizabeth Closs Traugott. – Cambridge University Press, 2005.
14. Melnyk, S. Phraseological units denoting a person's activities / S. Melnyk, O. Novikov // Филология, социология и культурология. Обсуждения современной науки / Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. Priorytowe obszary badawcze: od teorii do praktyki (28.92.2017) – Lublin: – 2017. – С. 30-34.
15. Melnyk, S. Semantic Specificities of Phraseological Units Comprising LOVE Component in “Gone with the Wind” by Margaret Mitchell / S. Melnyk // Z 40 Zbiór artykułów naukowych. Konferencja Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “ Filologia, socjologia i kulturoznawstwo Badania podstawowe i stosowane: wyzwania i wyniki “ (30.05.2017 – 31.05.2017) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2017. – P. 71-75.
16. Salkie, Raphael. Text and Discourse Analysis / R. Salkie. – Routledge, Taylor and Francis, 1995.
17. Shaw Irwin. Rich Man, Poor Man: [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://readli.net/chitat-online/?b=390309&> (дата звернення: 15.10.2018).

ОСНОВИ ТЕХНОЛОГІЇ ІГРОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ

Чорна О.О.

К.П. Н кафедра англійської мови та методики викладання іноземної мови
Мелітопольський державний педагогічний університет

Ключові слова: навчання, технології ігри, учень, педагогічні технології, філологія.

У школі особливе місце займають такі «форми занять, які забезпечують активну участь в уроці кожного учня, підвищують авторитет знань й індивідуальну відповідальність школярів за результати навчальної праці. Ці завдання можна успішно вирішувати через технологію ігрових форм навчання. В.П. Беспалько в книзі «Доданки педагогічної технології» дає визначення педагогічної технології, як систематичне втілення на практиці заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу. Гра має велике значення в житті дитини, має те ж значення, яке в житті дорослого відіграє діяльність, робота, служба. Гра тільки зовні здається безтурботної й легкою. А насправді вона вимагає, щоб граючий віддав їй максимум своєї енергії, розуму, витримки, самостійності. Ігрові форми навчання дозволяють використати всі рівні засвоєння знань: від відтворюючої діяльності через перетворюючу до головної мети – творчо-пошукової діяльності. Творчо-пошукова діяльність виявляється більш ефективною, якщо їй передують відтворююча й перетворююча діяльність, у ході якої учні засвоюють прийоми навчання.

Є велика формула «дідуся космонавтики» К.Е. Цюлковського, що від-

криває завісу над таємницею народження творчого розуму: «Спочатку я відкривав істини, відомі багатьом; і, нарешті, став відкривати істини, нікому ще не відомі». Мабуть, це і є шляхом становлення творчої сторони інтелекту, дослідницького таланта. І одним з ефективних засобів цього є гра. Виходячи з цього, можна сказати, що технологія ігрових форм навчання націлена на те, щоб навчити учнів усвідомлювати мотиви свого навчання, свого поведіння в грі й у житті, тобто формувати мету й програми власної самостійної діяльності й передбачати її найближчі результати. Загальні положення поняття гри [6, с. 35]. Психологічна теорія діяльності в рамках теоретичних поглядів Л.С. Виготського, А.М. Леонтьєва виділяє три основних види людської діяльності – трудову, ігрову й навчальну. Всі види тісно взаємозалежні. Аналіз психолого-педагогічної літератури по теорії виникнення гри в цілому дозволяє уявити спектр її призначень для розвитку й самореалізації дітей. Німецький психолог К. Гросс, першим наприкінці 19 ст. зробив спробу систематичного вивчення гри, називає ігри споконвічною школою поведінки.

Для нього, якими б зовнішніми або внутрішніми факторами гри не мотивувалися, зміст їх саме в тім, щоб стати для дітей школою життя. Гра об'єктивно – первинна стихійна школа, хаос якої надає дитині можливість ознайомлення із традиціями поведіння людей, що її оточують.

Блискучий дослідник гри Д.Б. Ельконін думає, що гра соціальна по своїй природі й спроектована на відбиття світу дорослих. Називаючи гру «арифметикою соціальних відносин», Ельконін трактує гру як діяльність, що виникає на певному етапі, як одну із провідних форм розвитку психічних функцій і способів пізнання дитиною світу дорослих.

Вітчизняні психологи й педагоги процес розвитку розуміли як засвоєння загальнолюдського досвіду, загальнолюдських цінностей. Про це писав Л.С. Виготський: «Не існує вихідної незалежності індивіда від суспільства, як немає й наступної соціалізації».

Отже, гра відтворює стабільне й інноваційне в життєвій практиці і є діяльністю, у якій стабільно відображені саме правила й умовності гри – у них закладені стійкі традиції й норми, а повторюваність правил гри створює тренінгову основу розвитку дитини. Інноваційне ж іде від установки гри, що сприяє тому, щоб дитина вірила або не вірила в усе, що відбувається в сюжеті гри. У багатьох іграх «функція реального» є присутнім чи то у вигляді умов, чи то у вигляді предметів – аксесуарів, чи то в самій інтризі гри.

А.М. Леонтьєв довів, що дитина опановує більш широко, безпосередньо недоступну йому навкруги дійсність, тільки в грі. Бавлячись і граючись, дитина знаходить себе й усвідомлює себе особистістю. Для школярів гра – сфера їхньої соціальної творчості, полігон їх суспільного й творчого самовираження. Гра надзвичайно інформативна й багато чого «розповідає самій дитині про неї. Гра – шлях пошуку» дитиною себе в колективах співтоваришів, у цілому в суспільстві, людстві, у Всесвіті, вихід на соціальний досвід, культуру минулого, сьогодення й майбутнього, повторення соціальної практики, доступної розумінню. Гра – унікальний феномен загальнолюдської культури, її джерело й вершина. Ні в яких видах діяльності людина не демонструє такого самозабуття, виявлення своїх психофізіологічних, інтелектуальних здатностей, як у грі. Гра – регулятор всіх життєвих позицій дитини. Школа гри така, що в ній дитина – і учень, і вчитель одночасно [3, с. 12].

Багато дослідників пишуть, що закономірності формування розумових дій на матеріалі шкільного навчання виявляється в ігровій діяльності дітей. У ній своєрідними шляхами здійснюється формування психічних процесів: сенсорних процесів, абстракції й узагальнення довільного запам'ятовування і т.д. Ігрове навчання не може бути єдиним в освітній роботі з дітьми. Воно не формує здатності вчитися, але, безумовно, розвиває пізнавальну активність школярів.

Список використаних джерел

1. Бужинский В.В. Работа над английским произношением на начальной ступени коммуникативного обучения иноязычному говорению. // Иностранные языки в школе. – 1991. №4. – с. 43 – 47.
2. Васильев В.А. Обучение английскому произношению в средней школе: Пособие для учителей. -М.: Просвещение, 1979. – 144 с.
3. Веренинова Ж.Б. Обучение английскому произношению с опорой на специфику фонетических баз изучаемого и родного языков. // Иностранные языки в школе. – 1994. №5. – с. 10 – 16.
4. Витлин Ж.Л. Эволюция методов обучения иностранным языкам в XX в. // Иностранные языки в школе. – 2001. №2 языки в школе. – 1998. №2. – с. 53 – 56.
5. Выготский Л.С. Мышление и речь. – Собр. соч. М.; Педагогика, 1982, Т.
6. Павлова С.В. Обучение иноязычному произношению на коммуникативной основе. // Иностранные языки в школе. – 1990. №1. – с. 29 -36.

МІЖМОВНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ЛЕКСИЧНІ ВІДПОВІДНИКИ НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

Чепурна З.В.

старший викладач Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ключові слова: сленг, конотація, експресія, конкретизація, генералізація, модуляція.

Key words: slang, connotation, expression, specification, generalization, modulation.

З метою досягнення еквівалентності перекладу, тобто вичерпної передачі смислового змісту тексту оригіналу з його конкретним змістом та прагматикою, перекладач знаходить наявні у мові перекладу відповідники, аналізує їхній інформаційний склад, порівнює конотації, визначає рівень відповідності оригіналу. Між німецькими та українськими молодіжними сленгами досить часто трапляються відповідники як повні так і часткові. Ми розглянемо види та особливості міжмовних перекладацьких лексичних еквівалентів.

Виноградов визначає еквіваленти як функціонально рівнозначні одиниці, які передають однаковий або відносно однаковий зміст та у тексті перекладу без втрат чи спотворення змісту можуть відтворити одиницю мови оригіналу [1, 57]. За структурою відповідники можуть бути аналогічними або різними: належати до однієї і тієї ж або до різних частин мови; слову мови оригіналу може відповідати у мові перекладу слово або словосполучення. За об'ємом інформації, яка передаєть-

ся, відповідники можуть бути повні або часткові. У часткових відповідників трапляються неспівпадання семантичного, емоційно-експресивного та соціолокального характеру. Повні відповідники між різними мовами світу – явище доволі рідкісне. Зазвичай у еквівалентів різних мов не співпадає інформативний об'єм поняття як, наприклад, німецьке *Schnitte* (приваблива жінка) *Schnecke* (приваблива дівчина) та українське фіфа (дівчина/жінка, яка приділяє занадто багато уваги моді, своїй зовнішності). При повному співпадінні смислового компоненту відмінним може бути емоційно-експресивне забарвлення (конотація, співвіднесення до різних стилів). Експресія не співпадає у іменника на позначення дитини *Kniebeißer* та його відповідника малий; *Schnittenmillioner* та бабій, жигало; *Alugurke* та велик, лісапед.

Соціолокальні відмінності між відповідниками – це неспівпадіння соціолінгвістичного характеру (походження лексичних одиниць з різних соціолектів, діалектів). Такі відмінності при

перекладі компенсуються, наприклад, просторіччям або розмовним стилем [1, 57- 58].

У німецькому молодіжному сленгу існує безліч молодіжних словосполучень та слів, які поширені у певному регіоні, що пояснюється соціотериторіальною структурою німецького суспільства:

sau – (süddt. österr.) – сигналізує посилення семантики: особливо, сильно (супер); *saugut, saugeil, saumäßig; bekloppt/ Bekloptomanie* (norddt.), синоніми *abartig, ätzend, bescheuert, bedepfert* – дурний, нестерпний (тупий, ідіотський); іменник *Bekloptomanie* як і безліч інших молодіжних одиниць, походить з пісень популярного німецького виконавця Udo Lindenberg; слово має натяк на інтелектуальність завдяки суфіксу – *manie*, вживання якого поширене серед освіченої молоді та студентства. Цю конотацію пропонуємо передати з допомогою терміну, наприклад, олігофрен, використання якого вказує на рівень освіченості: *Du leidest ja an Bekloptomanie! Tu, мабуть, debil! Laschi* (norddt.) *Lusche* (ostdt.) – синоніми *Laumann, Schlawfi, Softi* – нудна людина (зануда, гальмо, ручник). У запропонованому прикладі досить примітними є молодіжні суфікси «і», «е», утворені з метою мовної економії. Обидва слова є неологізмами, які утворилися у 80-ті роки;

ranklotzen rabotten (ostdt.) – багато та швидко працювати; слово запозичене з російської мови та адаптоване не лише у молодіжному сленгу, але і в розмовному мовленні, іронічно вико-

ристовується переважно на заході Німеччини; *Heute haben wir aber voll rangeklotzt, was Kumpel rabotti, rabotti! Ну, сьогодні ми напахалися! Що, друже, пишемо, пишемо! Keks* (norddt.) походить з ідиш: 1 нерви, 2 голова, 3 груди. *Das irre Gelaber geht mir total auf den Keks. Тупе проведення часу діє мені на нерви! Die Rosi hat tolle Kekse.* У Розі класні буфера.

Зустрічаємо також еквіваленти, у яких збігається як форма, семантика, мотивація, так і маркованість: *die Abfuhr* – з'їзд, походить від скорочення виразу з'їхати з теми, (син. мороз, дієсл. з'їжджати, падати на мороз, морозитися = відмовити, ігнорувати). *Am Telefon hat er mir totale Abfuhr gezeigt.* По телефону він конкретно з'їхав. *Am Abend gehe ich wie immer pumpen.* Увечері я, як завжди, качаюся. (*die Pumpe* – насос, мотивація за функцією насоса – качати). *Wo hast du denn diese Tante angebaggert? Де ти зачепив цю тьотку?* (Тітка з точки зору молодого хлопця – жінка за 40).

Специфіка молодіжного сленгу, а саме його зосередження на лексичному рівні обумовлює важливість лексико-семантичних прийомів перекладу молодіжного сленгу [2, 73]. До лексичних трансформацій відносяться формальні перетворення (транскрипція, транслітерація, калькування) та лексико-семантичні заміни (конкретизація/генералізація, нейтралізація/емфітизація, функціональна заміна та модуляція). Зупинимося на деяких з них.

Під смисловою конкретизацією розуміють заміну слова в оригіналі з

більш широким значенням на слово з більш конкретним змістом при перекладі. Конкретизація доцільна у випадку, якщо у мові перекладу слову з ширшим значенням у оригіналі відповідають декілька слів з більш конкретною семантикою. Наприклад, словосполученню *breit, heigh sein* (berauscht) відповідають бути готовим, синім, набуханим (про алкогольне сп'яніння) бути убитим (про наркотичне сп'яніння). Перекладач має вибрати відповідний варіант залежно від контексту.

Зворотнім прийомом, за допомогою якого перекладач вирішує проблему відсутності відповідника з конкретним значенням, є генералізація. Іноді перекладач обирає такий спосіб перекладу з стилістичних міркувань. У німецькому молодіжному сленгу іменник *Hartgas* (*das*) має значення міцний алкогольний напій. Проте, у наступному реченні доцільніше використати при перекладі іменник бухло, яким характеризуються і легкі, і міцні алкогольні напої: *Schnick heute bei mir vorbei, hol aber irgendein Hartgas mit. Заходь сьогодні до мене, але захопи з собою яке-небудь бухло.* У цьому реченні міцність напою, на нашу думку, не важлива. Інший приклад: іменник *das Brett* (дуже хороша популярна пісня). *Das Stück groovt hammermäßig, ein richtiges Brett!* Пісня ковбасить не по-дитячому, класний музон! Замість конкретного поняття пісня використовуємо загальне поняття музика (музон).

Прийом нейтралізації емоційно-оцінювального компонента доречний

у тому випадку, якщо з контексту незрозуміло яким чином трактується лексична одиниця. Досить часто слова мають одночасно як позитивне, так і негативне забарвлення у різних контекстах: молодіжне слово *Tussi* у позитивному значенні вживаємо на позначення гарної дівчини, подруги, а у негативному – некрасивої дівчини (у цієї лексичної одиниці цікава етимологія: слово походить від германського імені *Thusnelda*, яке молоді люди сприймають як застаріле, з іронічним підтекстом). Зазвичай поза контекстом досить важко визначитися з характером емоційно-оцінювального компонента, а, отже, на допомогу приходять оцінювально-нейтральне дівка, дівчина, подруга. *Neulich habe ich mir 'ne geile Tussi aufgerissen.* Нещодавно я підчепив кльову подругу. З аналогічними труднощами перекладач стикається, якщо у тексті присутнє слово *Keule* (1. дівчина з поганими манерами, бичка; 2. приваблива дівчина).

Однією з найскладніших трансформацій, яка застосовується у випадку відсутності відповідника, зафіксованого двомовним словником є функціональна заміна. У такому випадку перекладач створює функціональні відповідники, які можуть навіть увійти до словникового складу мови перекладу. Одним з прикладів може бути зневажлива назва професійно-технічного училища – бурса або бурситет. При перекладі можна використати німецьке поняття *Fachschule*, яке є приблизним аналогом даної форми середнього спеціального навчального закладу.

Зневажливу маркованість можна виокремити: *blöde Fachschule*.

Не менш цікавим на нашу думку є модуляція або смисловий розвиток. Цей спосіб передбачає заміну лексичної одиниці або словосполучення в іноземній мові одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення одиниці оригіналу. *Dies ist eine hundertprozentige Aufrisszone*. Тут реально можна знайти дівчину. Перекладацький коментар вимагає окремих зауважень та розширених пояснень перекладача, напр. у випадку безеквівалентного слова або гри слів. Коментар варто виносити за межі тексту. Прикладом застосування цього способу може бути реалія української мови дідівщина. Явище ієрархії та знущання над молодшими солдатами у армії неможливо передати при пере-

кладі без окремого коментаря. Пропонуємо вдатися до описового перекладу (*Erniedrigung und Verfolgung durch die älteren Soldaten*) та додати окреме пояснення такого явища.

Отже, ми розглянули деякі лексичні прийоми перекладу молодіжних сленгових одиниць. Вибір серед основних прийомів лексичних модифікацій є одним з основних професійних вмінь перекладача.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В.С. Введение в переводоведение М. – 2001
2. Linke Angelika, Nussbaumer Markus, Portman Paul/ R.: Studienbuch Linguistik// Hrsg. Von Armin Burkhard Angelika Linke und Sigurt Wiecher, Max Nieyer Verlag GmbH, Tübingen. – 2004, 544S.
3. Löffler Heinrich/ Germanistische Soziolinguistik// Heinrich Löffler// (Grundlagen der Soziolinguistik 28), 3. überarbeitete Auflage, Berlin. – 2005.

UDC 811.161 + 81.111

WHAT METAPHOR MEANS

Roman Dudok, Ol'viya Vysotska

Lviv National University of Ivan Franko

The article is devoted to the analysis of what the metaphor means, which stands for the words that they render in their literal form. It is proved that in the metaphor certain words take on a new, or as it is sometimes called, "advanced" meaning, which arises in the context and is separated from it implicitly. It is indicated that the metaphor provides a proper understanding of the text contents, expressing the mental statement as precisely as the words in the original sense. It is concluded that the metaphor carries the cognitive contents that the author wants to convey and the receiver to perceive, therefore this mechanism is achieved by understanding the inner potential of the language.

Key words: metaphor, literal metaphor, "erased metaphor," paraphrase, metaphor of cognitive content, coded metaphor.

Formulation of the problem. Metaphor – (dreamwork of language) bears reflection both of a creator and interpreter, because any communication is the interaction of thought, extracted from the language. For the creation of metaphors, there are no indications what it "means" or about "what it reports" [1, c. 47]. An article is dedicated to the analysis of the fact what metaphors mean, and its main idea is that the metaphors are the only ones (or no more), which mean words that are literally in them. Here we are going to dispel the erroneous thinking that a metaphor, together with the the other literal meaning, or the value is endowed with some other contents or value. Beginning with Plato to U. Weinreich and D. Lacoff, thought about semantic ambiguity of the metaphor acquires different forms – from the relatively simple in Aristotle's works to the complex ones in M. Black's ones. Some authors emphasise, in particular, that metaphor, in

contrast to normal use, penetrates in the essence of things, and it makes sense to hide deeper or skillfully covert. It is in this promising phenomenon that the metaphor has not been explored yet.

Analysis of recent investigations and publications. We share the idea of scholars researching metaphor: Donald Davidson, Max Black, Paul Henle, Nelson Goodman, Monroe Birdsley [4]; [7]; [9]; [10]; [11], and others, that the metaphor may rephrase, and believe that this is not about the fact that the metaphor adds something completely new to a literal statement, and that simply there is nothing to change. Most domestic and foreign researchers agree that the metaphor as such does not reveal anything additional to its literal meaning.

Identification of previously unsolved parts of common problems. Some researchers deny that in the metaphor, in addition to the literal sense, there is a

special cognitive contents, that is, a metaphor that presents certain emotions in the language. If the metaphor has a special cognitive contents, then why is it so difficult, and sometimes it just could not be found. In the perspective of this article, we try to explain the metaphor by its hidden contents, explicitly reveal its meaning. Undoubtedly, it is extremely difficult to perform the task, because the concealment of the meaning lies in the metaphor.

The purpose of the article is to analyse the metaphor as the creative use of words closely related to the normal or literal meaning of words. Understand the metaphor, its “metaphorical truth” and explain that it is “metaphorical value” and inexhaustible sense creation.

The body of the article. First of all, the metaphor makes us pay attention to some similarities – often new and unexpected – between two or more elements. The essence of the idea is that in the metaphor certain words take on the new, or, as it is sometimes called, “advanced” meaning. For example, when we read in the Bible: the spirit of God moved on the face of the water “letters,” the spirit of God was worn over the man of water (“booth” 1, 2), we must consider the word of the face (letters) “face” which has an expanded value. This extension should be in the fact that philosophers call expansion words (word extensions), that is, they refer to the class essence that this word causes [13, p. 193].

As we see in the above example the word “person” is added not only to people, but also to the surface of water. The above explanation, in any case, cannot be considered completely, because if in the context

of a word a person really corresponds to water, then the water actually has a person. If you believe that the words in the metaphor have direct references to the object, then it erases the difference between the metaphor and the introduction of new words in the vocabulary, thus, the metaphor – literally destroys it [2, p. 2].

The meaning of the metaphor remains original or literal, in the process of re-viewing, which means that it depends or does not depend on the metaphor of the new or extended meaning is a question, but the fact that it depends on the literal meaning does not call in question the following: an adequate idea of the notion of a metaphor must take into account that the initial or literal meaning of the word is effective in its metaphorical experience. Here we can explain the metaphor as the case of ambiguity in the context of the metaphor, certain words have a new one, and its initial value, the power of the metaphor simply depends on our uncertainty, on our fluctuations between these two meanings. Because of the multiplicity of words, if it arises in the usual context, the word means one, and in the metaphorical, the other, but the metaphorical context does not require such oscillations.

We can, of course, change the choice of metaphorical interpretation of the number if possible, but we must always distinguish between metaphor and not metaphor. Sometimes so that the word in one context has two meanings, and we must also consider both; or, if we consider that the word provides the identity of the value, one can say that on the surface, acts as one word, but in reality there are two

words. Thus, the metaphor does not require doubling: the values we do fill words with, the same remain preserved in the general terms of reading [10, p. 27].

In the end, you can imagine literally hidden as something that we feel influencing us, not appearing in an open context, while figurative value is the main burden. Due to G. Frege, each reference term has two (or more) values, one of which captures it in normal contexts, and the other in special contexts. The rule that binds these two values can be formulated as follows: values in special contexts make references in these contexts identical to the meaning of words in normal contexts. [7, p.31-47].

Thus, the whole picture, in which the combined theory of G. Frege and with it follows a view of the metaphor: the word, in addition to the usual references for it, has two specific application areas: one for metaphor, another for contexts. This specificity revealed the contrast between the interpretation of the new use of the friend and the fact that it was known: in the first case, our focus is on the language, in the second – on what it describes. Metaphor, our deep faith associated with the second incident. This can be seen as an example of the so-called “erased metaphors.”

Once, for a very long time, rivers and bottles would probably not have, as they are now, “mouths” (mouth-mouth, hole, letters: “mouth”). As for modern use, it does not matter whether we will consider the word “mouth” to be multi-valued (as it concerns not only living organisms, but also rivers and bottles), or we will assume that there is only a broad field of word that covers all cases at once. It is impor-

tant, but when the word for word was a metaphor, the media language really noticed the similarity between the mouth and the bottle. By the way, Homer still speaks of an open wound as a “mouth”) [5, p. 79]. As in the modern use the word is directly related to bottles, then no similarity will prove to be. One should not even look for this similarity, because it is that in two different cases the same word is used to expose the generalized sign of openness – the openness of something.

According to our consideration, if a metaphor, for example, a polysymbolic, has two meanings, then one would expect that we can describe its particular metaphorical value; we just have to wait for the metaphor to “erase”: the creative value of the “living metaphor” will forever appear in the literal sense of “dead.” It should be added that you can learn a lot from the metaphor if you compare them with comparisons, because this comparison is simply to say that the metaphor only pushes. In fact, if we assume the literal meaning of the metaphor of the comparison value, in this case, the closure of access to what we previously understood under the literal meaning of the metaphor, but we are protecting, from the very beginning, the notion that this value determines the effectiveness of the metaphor that would not then be brought its under the guise of not literal, that is, form, value.

Due to our belief, no theory of metaphorical value or metaphorical truth can explain how a metaphor functions. What really distinguishes a metaphor – is not value, but use, and in this metaphor, similar speech actions: statement, hint, lie, promise, expression of dissatisfaction and

so on. The metaphor speaks only of what lies on its surface – usually an obvious lie or absurd truth. And this is obvious truth and it is not necessary to rephrase the lie – they are already given literally mean words. The question arises as we then with all the endless attempts of researchers to develop methods and methods of detecting the hidden metaphor of contents? Psychologists Robert Verbruggen and Nancy McKerrell believe that “many metaphors draw attention to systemic similarities (common systems of relations) and transitions (general transformations) for which the identity of the compared members is secondary.” [12, p. 34].

These researchers do not believe that there is a clear boundary between literal and metaphorical words, they believe that many words have “fuzzy” meanings that can be fixed by the context. As illustrated and explained, it is impossible to remove the difference between what is literally means suggestion this (in this context) and, therefore, the fact that it (and it fixed the context of the literal meaning) “attracts our attention.” M. Black says that the metaphor forces us to make “the system of common association” (the system of common places). This is a metaphor in the implicit form that includes such thoughts about the main themes, which, in the words of M. Wolff, are usually added to support the subject. This metaphor chooses, illuminates and organizes some quite definite characteristics of the main subject and excludes the other ” [4, p. 167].

According to the scientist, the paraphrases have almost always failed not that the metaphor does not have a special

cognitive contents, and “the metaphor has a special cognitive contents,” why it is so difficult, but sometimes it cannot be found? If, as Owen A. Barfield claims, in a metaphor, “this is about one thing, and it means another,” then why, when we are clearly articulating. Does it mean that it does a much weaker effect?”, rephrase the metaphor, – says Owen A. Barfield, – and all her uncertainty and fault disappears, and with her – and half of the poems” [3, p. 55]. In comparison, one speaks, but it means different, they do not express the assumption that the comparison means that everything else is beyond the surface. Comparison, as well as the metaphor, can make a deep thought of why then there is no saying about the «feature» of the cognitive meaning of “comparison,” finally, if the words in the metaphor matter how it can be so distinct. What is the meaning of words, when the metaphor is “erased,” that is, becomes part of the language? Why, say, saying that he burned down – “he broke (was burned down)” does not mean exactly the same thing that ever meant a living metaphor? [6, p.79]. Now this expression means only that the man was very angry. For this logic it turns out that in the usual view of the metaphor there is a certain “stretch.”

On the one hand, there is the desire to think that a metaphor deserves something that is impossible for the ordinary language, and on the other hand, there is the desire to explain the metaphor in terms of cognitive contents. Here is the view that the metaphor is a certain content or has any meaning, in addition, of course, literal. Undoubtedly, the meta-

phor often helps us to see those properties of things, and objects that we have not yet noticed, of course, they reveal us front to all its deep potential [8, p. 66]. Metaphor generates or assumes an idea of an object, does not express it explicitly. Aristotle said that the metaphor helps “perceive similarity.” The researchers of Black and Richards note that the metaphor for “there” is a reaction: the listener, perceiving a metaphor, builds some systems of implications [4, p. 164].

How difficult it is to agree with Owen A. Barfield, who believes that in the metaphor “we are talking about one, but mean another,” and M. Black, that the metaphor of the «penetration of the essence of things» («insight») metaphor is achieved because of the peculiarities of its meaning, that allow the metaphor of the claim or implicate complex content [3]; [4]; The mechanism of metaphor is not such, one cannot think that a metaphor achieves its goal only by passing a coded message.

Conclusions and perspectives of further research. Thus, the metaphor, to our mind, is almost inexhaustible. When we ask a question what a metaphor “means,” we understand that the answer may be uncertain. In fact, we rephrase the metaphor not to express our value, because it is so on the surface, we are more likely to try to find that the metaphor attracts our attention. Of course, you can, by agreeing to this, believe that only the restriction is to use the word “value.” As a conclusion, we note that the metaphor carries the cognitive contents that the author wants to pass, since the receiver must catch him, and only then he will understand the en-

coded messages. Finally, he expresses the view of the infinite nature of the metaphor, arguing that he is trying to send us a logical conclusion, which may be the prospect of further research.

REFERENCES

1. Aristotle. On the art of poetry// Aristotle – M., 1957 translation of V. G. Apple Rota); – Poetics – Vol. 4. – M., 1984 translation M. L. Gasparova). – c. 47.
2. Bain A. English Composition and Rhetoric // A. Bain – London, Longmans, 1887, p. 2.
3. Barfield Owen A. Poetic Diction and Legal Fiction // Owen A. Barfield – in: “ The Importance of Language”, ed.by M.Black. Englewood Cliffs, New Jersey,Prentice Hall,1962, p. 23.
4. Black M. Metaphor // M. Black– see next collection, p.153-172.
5. Cavell S. Must we mean what we say? // S. Cavell, NewYork, Scribner’s, 1969. p.79.
6. Cohen T. Figurative Speech and Figurative Act // T. Cohen. – «The Journal of Philosophy», 1975, vol. 72. p.79.
7. Donald Davidson / What do metaphors mean / in «critical inquiry», 1978, # 5, p. 31-47.
8. Empson W. Some Versions of the Pastoral // W. Empson – London, Chatto and Windus, 193, p. 66.
9. Goodman N. Languages of Art // N. Goodman – Indianapolis, Bobbs-Merrill, 1968., p.71.
10. Henle P. Metaphor. – in: «Language, Thought and Culture», ed.by P. Henle and Arbor, univ. Michigan Press, 1958, p.27.
11. Murry J. M. Countries of the Mind. 2nd series. Oxford, Oxford univ // J. M Murry -Press, 1931, p.3.
12. Verbrugge R. R and McCarrell N.S. Metaphoric comprehension: studies in reminding and resembling // R. R. Verbrugge and N.S. McCarrell – «Cognitive Psychology», 1977, vol. 9. p. 34-39.
13. Wittgenstein L. Philosophical Investigations// L. Wittgenstein – Oxford, Basil Blackwell, 1953, p.193.

МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА

Усманиев Хусниддин Муроджон угли,

Назим Бурунов Мустафакулович

Узбекский государственный университет мировых языков

Аннотация:

Данная статья посвящена объяснению эффективных способов преподавания словарного запаса молодым учащимся. Все методы оказались полезными на практике.

Annotation:

This article is devoted to the explanation of the effective ways of teaching vocabulary to the young learners. All of the methods have proven to be beneficial in practice.

Ключевые слова:

Словарный запас, Общей физической реакции (Total Physical Response), Учебный процесс, Английский как второй язык (English as a Second Language).

Учащиеся в возрасте от шести до восьми лет, очевидно, имеют меньшую продолжительность внимания. Они считают, что очень скучно вспоминать слова из английского словаря, если они представлены в виде списка, усиленно повторяющимися упражнениями. Мероприятия играют важную роль в изучении значений словарного запаса слов, и эти учебные задания важны для установления связей между словами, концепциями и стратегиями обучения, чтобы учащиеся, изучающие слова, могли более активно участвовать в классе. Учителя должны стараться разрабатывать различные учебные мероприятия в классе, которые позволяют использовать физические действия, фоновый интерес и возбуждение воображения. Вот некоторые действия, которые поддерживают все три вышеупомянутых элемента.

- Использование детских стихов

Учителя могут попытаться исполь-

зовать словарный запас слов, которые они выучили, для составления стихов некоторых детей, которые обращаются к уровню понимания младших школьников. Такие стихи в основном имеют свои рифмы, интересы и художественные качества. Учащиеся начальных классов в возрасте от шести до восьми лет любят читать и читать стихи. Детские стихи также предлагают богатый культурный контент. Ученики начальных классов не могут сосредоточить все свое внимание на протяжении урока. Поэтому успех такой поэзии зависит как от содержания, так и от метода, который учитель использует в классе для передачи стихов. Этот тип материала может обучать как целевой культуре, так и преподаванию словарного запаса.

- Использование жестов

Жесты играют важную роль в человеческом восприятии и представляют собой распространенный элемент че-

ловческого общения в культуре. И Пиаже сказал, что жесты играют важную роль в обучении, развитии и общении в обучении детей. Таким образом, обучение детей стихам жестами является эффективным способом изучения словарного запаса для детей в возрасте от шести до восьми лет.

- Использование пения

Пение песен на английском языке – хорошее занятие для изучения слова в классе. Если учащиеся поют одну или две песни с соответствующими жестами, создается гармоничная атмосфера в классе, и внимание учащихся легко фокусируется. Пение песен жестами, использование их так же, как и в поэзии, повышает вовлеченность учащихся в учебный процесс. Жесты, визуальные и физические упражнения могут быть использованы для обучения новым навыкам, которые включают в себя как изучение физических понятий, так и достижение цели изучения и знания словарных слов. В классе учителя могут разделить весь класс на несколько групп; каждая группа должна участвовать в хоре, чтобы они могли усваивать все больше словарных слов в процессе совместного обучения для очень маленьких студентов. Студенты могут связать определенные словарные слова с музыкой, что повышает интерес студентов к просмотру некоторых английских слов. Например, когда ученики рассматривают словарные слова о различных частях своего тела, учитель может связать эти слова с популярной песней под названием «Песнь здоровья», слова которой тако-

вы: «Пожалуйста, встаньте рано, пожимая руки, удары ногами, сгибание рук, похлопывание по плечам, чтобы вы были здоровы ». Бодрый ритм, мелодия, различные тона и ритм привлекут внимание учеников начальной школы. Они могут танцевать вместе, пока поют эту популярную песню. Эта серия упражнений заставит студентов автоматически запомнить словарные слова.

- Использование конкурса правописания

Конкурс правописания в классе также очень важен как способ усилить вслух повторение словарного запаса, чтобы учитель мог проверить произношение. Тем не менее, написание слов механически и индивидуально так скучно. Поэтому учителям следует подумать о разработке более научного метода, то есть позволить ученикам в полной мере использовать свои рты, руки и мозг. Честейн говорит: словарный запас обычно не преподается как навык индивидуально. Вместо этого большинство методик преподавания словарного запаса рассматриваются как часть изучения языка, такого как чтение или прослушивание. Чтобы уменьшить критику, которую предлагает Честейн о способе обучения лексике. Учителя могут разделить класс на несколько групп, чтобы соревноваться. Или небольшие группы, если ученики старше, могут проводить свои собственные соревнования и выбирать сильнейшего ученика, а затем конкурировать с представителями других групп. Другой способ привне-

сти физическую активность в учебный процесс может возникнуть, когда учащиеся изучают несколько слов о фруктах, а учителя приносят в класс различные виды фруктов, чтобы ученики могли потрогать и поесть. Глаза всех студентов в каждой группе могут быть закрыты с завязанными глазами. Затем учеников просят попробовать фрукты в этой группе. И их также просят записать названия фруктов, которые дегустируют студенты.

Эта техника прекрасно работает с учениками-кинестетами, а именно с теми, кто учится лучше, двигая телом. Большинство учителей знают о преимуществах Общей физической реакции (Total Physical Response) в классе ESL.

Основным преимуществом TPR является то, что учитель может физически вовлекать учеников в урок. Он поднимает их с мест и встряхивает. Поэтому убедитесь, что вы максимизируете возможности, чтобы заставить их двигаться!

- Реалия

Не секрет, что молодые ученики больше интересуются объектами, ко-

торые можно потрогать, удержать и почувствовать, а не представить их. Использование реалий или реальных предметов в классе ESL может иметь огромное значение в обучении студентов. Это привлекает их и мотивирует их учиться. Это весело и создает более естественную среду обучения. Реалии – реальные вещи – представляют собой реальные условия, в которых ученик будет жить. Таким образом, реалии следует использовать, когда это возможно. Реальные вещи доступны. Задача состоит в том, чтобы найти их и использовать, чтобы помочь учащимся учиться. Примерами реалий являются: насекомые; монеты; горные породы; растения; домашние питомцы; и марки.

Ссылка:

1. Блахович С., Фишер П., Огл Д. и Уоттс-Тафф С. (2006). Словарь: вопросы из класса. *Reading Research Quarterly*, 41, 524-539.
2. Картер Р. (1987). Словарь: Прикладные лингвистические перспективы. *Hispania Journal*, 1, 118-124.
3. Герстен Р. (1996). Инструкция по обучению грамоте языковых меньшинств: переходные годы. *Журнал начальной школы*, 3, 227-244.

THE ROLE OF EUPHEMISM IN LINGUISTICS AND ITS IMPACT ON LEARNING

Ahmedova Odinoxon Abdullajon qizi

Andijan state University

1- grade Master degree

Abstract. *This article analyses all the major varieties euphemisms in Uzbek language, which are respectively provided with concrete examples. As we know, in every society there are things which are believed to be not appropriate if spoken on public occasions.*

Key words: euphemisms, linguistics, abbreviations, common terms, phrases.

Аннотация. *Данная статья анализирует различные формы эфимизмов в Узбекском языке, с реальными примерами. Как нам известно в каждом обществе имеются свои национальные особенности в разговорной речи.*

Ключевые слова: эфимизмы, лингвистика, аббревиатуры, общие термины, фразы.

Introduction

After gaining independence, the Uzbek linguistics was formed literally as an independent science, and the study of the specific internal structure of our language with the exception of other languages was one of the priorities of the science, as a result of which sub-stylistic linguistics and has been recognized in the world linguistics. (This is the article given in the January 29, 2008, issue of the Voice of Uzbekistan). In general, linguistics, that is, linguistics is a very large sphere.

The word euphemism is derived from the Greek word meaning “eu-good, phemi-say”. Applying a more elaborate word or phrase, rather than harsh, harsh, wordy, or abusive, forbidden to use for any reason. For example, the word “scoop” is used to describe a donkey, a horse, and an expression.

Literature review

The methodological basis of the paper were, “Voice of Uzbekistan” newspaper

(January 29, 2008), The “Ma’rifat” newspaper, August 22, 2012.

Also observed works of foreign and uzbek researchers such as J. Vandries, L. Bulaxovskiy, N. Ismatullayev, A. Omunturdiyev.

Methodology

In the early twentieth century, linguists such as J. Vandries, L. Bulaxovskiy, and their commentary were important in the evolution of the essence of euphemism. In the Uzbek linguistics this term was established in 1963-1964 by the dissertation of N. Ismatullayev on «Evaluations in modern Uzbek language». In 1997, A. Omunturdiyev studied euphemic basics of Uzbek speech as he studied euphemism as a subject of «a matter of research as a research object of style sheet research.» Previously, in the 1983 edition The speaker does not simply mitigate these or other ridiculous words or phrases while concealing the meaning and con-

cealing it. Evaluation of Context and Speech in Using Evaluation: If the speech situation is more severe in social control, the probability of evolutionism is so great that it is because of poor speech control and unusual speech, Euphemisms mask the meaning of 'open (direct)'.

Evaluations, in some cases, are not considered as evolution, but are otherwise evaluated.

Evaluations are characterized by the following language units:

1. Marked words
2. Commonly meaningful habits
3. Unclear or show times
4. Other language-related words and terms
5. Concealing national secrets
6. Abbreviations of some work motion

The words I have a weakness are used as softening euphemism: they do not hear (about the deaf), (it is about lame) «.

of the Uzbek Syllabi manual, the authors provided some information about euphemism.

Discussion

1. The most important purpose of the speaker in the use of euphemism in social and personal relationships is to avoid anxiety or conflict of interest in the conversation, and to strive to avoid disturbing the interlocutor. 2. There are euphemisms that are used to mask themselves in their relatively specific social significance. Common terms are often used to describe words that are classified as confidential, that is, a constant association in the CC. For example: in the administrative-geographical jargon in the Uzbek language, a camp or a prison is called an

“institution”, a penalty prisons are called “separately”; The word “controller” has recently been replaced by “controller”. In order to escape the enemy from the military, the word “guns” is used instead of the word “bod”. Interrelationships between different peoples and nations are strained between the public (political prisoners, commentators, parliamentarians, political figures, etc.), unclear words, and unconquerional statements intensify tension. Sometimes, in situations like this, it is important for the speaker to say something in a particular way. For example, when writing about “writers of European “, they are called “Russian writers”. The third objective of the speaker’s use of euphemism is to try to understand only what he is saying.

Conclusion

From the above considerations, we can conclude that euphemism is a relative expression of rough and rough words and phrases. Evolutionism refers to the results of the lexical arrests in the name of certain misconceptions, irreligiousness, world events surrounding religious beliefs, and the explicit recognition of certain things, which in turn promotes human claws. In other words, the words are utterly shameful, frightening, dangerous, unpleasant, awakened in human emotions – gentle, polite, pleasant, gentle, beautiful, meaning-expressing words and phrases Replacement. Consequently, as we draw conclusions on Euphemism, evolutionists serve to illustrate the language as a mild expression of the phenomenon. The following conclusions arise from the

analysis. Although the use of euphemistic al means has a long history, it is rarely studied in Uzbek. Evaporative means originated from religious, later secular thinking, unethical norms, behavioral requirements.

Used literature:

1. "Voice of Uzbekistan" newspaper (January 29, 2008)
2. The "Ma'rifat" newspaper, August 22, 2012.
3. A. Omunturdiyev "So'z qo'llash san'ati". Termiz.oysun1994.-61p

ОБЩЕСТВЕННОЕ СОЗНАНИЕ: ОСОБЕННОСТИ, ФОРМЫ РАЗВИТИЯ

Салимсакова Н.С., Нуриддинов Б.Ф., Нуриддинова Н.А.

(71)256-06-54, manaviyatfarmi@mail.ru

Ташкентский фармацевтический институт,

Ташкентский финансовый институт

Аннотация

Формы общественного сознания представляют различные способы духовного освоения действительности. Критерий разграничения форм сознания носит комплексный характер. Формы общественного сознания различаются по особенностям своего развития, что можно проследить на сопоставлении развития науки и искусства. Идеология это система политических, правовых, философских, религиозных, художественных идей, теорий, взглядов, выражающая и защищающая интересы, цели и устремления народа, нации, государства. Идеология призвана объединять народ во имя великого будущего, побуждать каждого гражданина страны к жизни с чувством постоянной ответственности за судьбу своей Родины.

Ключевые слова

Общественное сознание, идея, идеология, политическое сознание, национальная идея, ответственность перед Родиной.

Abstract

Forms of social consciousness represent various ways of spiritual development of reality. The criterion for distinguishing between forms of consciousness has complex character. The forms of social consciousness differ in the peculiarities of their development, which can be traced through a comparison of the development of science and art. Ideology is a system of political, legal, philosophical, religious, artistic ideas, theories, views, expressing and protecting the interests, goals and aspirations of the people, nation, state. Ideology is designed to unite people in the name of a great future, to encourage every citizen of the country to live with a sense of constant responsibility for the fate of their native town.

Keywords

Public consciousness, idea, ideology, political consciousness, national idea, responsibility to the Motherland.

Формы общественного сознания представляют различные способы духовного освоения действительности. Критерий разграничения форм сознания носит комплексный характер. По-скольку не существует какого – то одного признака, следует выявить несколько таких, которые в совокупности могли бы послужить искомым критерием разграничения форм обще-

ственного сознания. Таких признаков можно насчитать четыре: во – первых, формы общественного сознания отличаются друг от друга по предмету отражения. Так, политическое сознание отражает отношения между классами, нациями, государствами, отношение к проблеме власти. Если взять, к примеру, такие формы знания, как наука и философия, то различить их по предмету отражения практически невозможно. Поэтому предмет отражения лишь один из признаков, отделяющих одну форму общественного сознания от другой. Во – вторых, формы общественного сознания различаются по формам отражения. Наука отражает действительность в форме понятий, теорий, гипотез и т.д. Искусство в форме художественных образов. По формам отражения трудно отличить философию и науку, моральное и правовое сознание. Поэтому и форма отражения – лишь один из признаков разграничения форм общественного сознания. В–третьих, формы общественного сознания различаются по особенностям своего развития, что можно проследить на сопоставлении развития науки и искусства. В науке осуществляется прогресс познания, и в этом состоит её движение вперёд, а в искусстве прогресс познания вряд ли может рассматриваться в качестве основного показателя развития. Для искусства в понимании его развития важны эстетические критерии. В – четвёртых, формы общественного сознания различаются также по выполняемым или социальным функциям.

Именно различия функций выявляют своеобразие каждой формы общественного сознания. К примеру, наука обладает познавательной и практической функцией – как источник средств изменения природы, обществ, человека, а искусство выполняет познавательную, воспитательную и эстетические функции. Социальные функции характеризуют место и роль каждой формы общественного сознания в жизни общества. Поэтому признаки все формы общественного сознания можно разделить на 2 большие группы: I. политическое сознание, право и мораль, которые связаны с регулированием человеческих отношений и поэтому выступают как формы духовно – практического освоения социальной действительности; II. наука, искусство, философия, которые в большей степени представляют собой именно формы духовного и духовно – практического освоения всей окружающей человека действительности, конечно, посредством общественных отношений и практической деятельности людей. Промежуточное место занимает религия, которая предстаёт и как форма мировоззрения, и как регулятор человеческих отношений, особенно в тех обществах, где она представляет влиятельную силу, занимает доминирующее положение. Эти основные признаки в совокупности позволяют отграничивать формы общественного сознания. Каждый последующий признак включает в себе предыдущий и поэтому из них и формируется целостный критерий выделения отдельных

форм общественного сознания. Формы общественного сознания взаимодействуют друг с другом, взаимно проникают друг в друга и влияют друг на друга. К самим формам, так и к их взаимодействию следует подходить исторически, ибо для каждого типа общественного сознания характерен и особый тип взаимодействия его форм. К примеру, в средние века доминирующей формой общественного сознания в обществе была религия наука была развита слабо, а все другие формы практически подгонялись религии, либо выступали в религиозном облачении (мораль, искусство). Идеология – система политических, правовых, философских, религиозных, художественных идей, теорий, взглядов, выражающая и защищающая интересы, цели и устремления народа, нации, государства. Идея – это форма отражения реальной действительности, форма научного познания, продукт человеческого мышления. Цель – мысленное предвосхищение результата деятельности. Она направляет и регулирует человеческую деятельность. Главная цель включает в своё содержание другие цели.

Наш первый Президент И.Каримов во многих работах отмечал, что идеология необходима каждому обществу. Без идеологии человек, общество, государство потеряет ориентиры на своём пути. И если где-то возникает идеологический вакуум, то там, естественно, будет править другая идеология. Сегодня человек живёт, ощущая постоянное влияние, распространяюще-

ся из близких и дальних идеологических источников различного только, которые служат интересам определённых государств и политических сил. В настоящее время идеологические полигоны обладают большей силой, чем ядерные. Самое главное, что призывает человека к бдительности заключается в том, что военное, экономическое, политическое давление ощущается сразу, а распознать идеологическое давление, его последствия очень трудно. Если в такой остановке человек не будет обладать твердыми убеждениями, он не может противостоять воздействию чуждых идеологий. В век глобализации компьютер, факс, «сотовый» телефон, параболическая антенна, электронная почта вошли в нашу жизнь и поэтому плохие, и хорошие новости из далеких от нас регионов сразу же проникают в нашу жизнь и влияют независимо от нашего желания. Все эти объективно существующие факторы ещё более усиливают значение духовности, и национальной идеологии. Бесполезно в наше время пытаться победить чуждую идею, мысль одним запретом, административными мерами. Если у общества, у людей, составляющих это общества, не будет собственной независимой и свободной идеологии, достойной и ясно видимой конкретной цели, такое общество, естественно, потерпит крах. Цель это своеобразный объединяющий флаг народа, нации. Этот флаг – сила, воплощающая в себе дух и гордость народа, его потенциал и устремления. Цель нашего государства с её

величием и благородством, жизненной справедливостью и правдивостью должна стать могучим стимулом, способным объединить нации и народы, превратиться в общую все преодолевающую силу и идеологию. Идеологию основанную на формировавшихся тысячелетиями мировоззрении людей и менталитете наций, определяющую будущее этого народа, способствующую ему занять своё достойное место в мировом сообществе. Идеология национальный независимости Узбекистана – это система идей, теорий, выражающих основные цели и устремления народа Узбекистана, которая базируется на общечеловеческих и национальных ценностях.

Идеология призвана объединять народ во имя великого будущего, побуждать каждого гражданина страны, независимо от его национальности, языковой и религиозной принадлежности, к жизни с чувством постоянной ответственности за судьбу своей Родины; воспитывать гордость за богатейшее наследие предков, накопленные духовные ценности и благородные традиции; формировать высоконравственных и гармонично развитых людей; превращать в смысл жизни самоотверженность ради нашей священной земли. Так, все формы общественного сознания взаимосвязаны, имеют своё место в обществе.

SYSTEM-STRATEGIC APPROACH IN THE FORMATION OF THE SPIRITUAL AND MORAL CONSCIOUSNESS OF YOUNG PERSONNEL IN THE FIELD OF EDUCATION AND SCIENCE IN UZBEKISTAN

Yusupboeva Zilolazoda Kenesboy qizi

National Institute of Fine Arts and Design named after Kamoliddin Bekhzod

First-year student of Master's of the department of "Museology: conservation, restoration and storage of historical and cultural objects"

Abstract

In this article, the author tried to analyze the main factors influencing the formation of the spiritual and moral consciousness of young people. Traced how the types of development strategies and approaches can influence the upbringing and consciousness of the young cadres is formed.

Аннотация

В данной статье автор попытался проанализировать основные факторы, влияющие на формирование духовно-нравственного сознания молодежи. Проследил каким образом могут повлиять виды стратегий и подходов развития на воспитание и сознание формирующихся молодых кадров.

Key words: spirituality; moral education; moral consciousness; spiritual and moral upbringing; moral development; young personnel; system-strategic approach; younger generation; young cadres.

Ключевые слова: духовность; нравственное воспитание; духовно-нравственное сознание; духовно-нравственное воспитание; системно-стратегический подход; подрастающее поколение; молодые кадры.

Spirituality is a state of human self-consciousness, which expressed in thoughts, words and actions. It determines the degree to which people master various types of spiritual culture: philosophy, art, religion, a complex of subjects studied at the university, etc.

Morality is the inner spiritual quality that guides a person, ethical standards, rules of conduct determined by these qualities.

Moral education is defined as the purposeful formation of moral consciousness, the development of moral feelings,

the improvement of skills and habits of moral behavior¹.

Moral education takes place mainly and, above all, in the process of acquiring scientific knowledge. Therefore, knowledge and concepts obtained in the process of learning are the necessary basis for the formation of the spiritual and moral consciousness of the individual. However, the spiritual and moral development of a person does not end with the completion

---

1 Akhmedova M. Kh. Spiritual and moral upbringing in the process of lifelong education // Young Scientist. - 2016. - №3. - p. 784-786

of his studies. Spiritual and moral norms are formed under the influence of all living conditions in the process of creative labor activity.

In the spiritual and moral upbringing, the following higher spiritual values are distinguished:

1. Individually - personal (human life, child's rights, honor, dignity);
2. family (parental home, parents, family harmony, family tree, its traditions);
3. national (lifestyle, behavior, communication; Motherland, shrines of the country, national heraldry, native language, native land, folk culture, unity of the nation);
4. pan-human (the biosphere as a human habitat, ecological culture, world science and culture, peace on the Earth and so on.).

Spiritual and moral upbringing is focused on the achievement of a certain ideal, i.e. the image of a person that is of primary importance for society in specific historical and socio-cultural conditions.

The relevance of the problem of spiritual and moral upbringing is related to the fact that in the modern world a person lives and develops, surrounded by many different sources of influence on him of both positive and negative nature (media and communications, out-of-control environmental issues) and form the sphere of morality.

In particular, the President of our country, Sh. Mirziyoyev, also emphasized some negative influence of the mass media: "... the consciousness and worldview of our children today are formed not by the world and national literature, which serves as a source of high spirituality, but

by the media, which spreads not always useful information..."²

Today, there are many threats that exert their influence on the spiritual and moral formations, both of the younger generation, and on more or less mature attitudes in terms of morality of the young cadres. In order to counter these threats, an effective strategy is needed. This strategy should firstly be aimed at ensuring spiritual and moral security. Spiritual and moral security depends on all strata of our society, but the position of the young generation is especially important here³.

The spiritual and moral security of society is connected with the state of its spiritual and moral sphere.

In turn, music, theater, painting, architecture, religion are the means conducive to the formation of spiritual and moral qualities.

In addition, spiritual and moral education implies raising love for the motherland. This feeling lies in the love of his people, language, nature, in respect for the monuments of antiquity, which witnessed the history of the people.

An important means of moral upbringing is physical culture and sport. They strengthen health and develop physical abilities, endurance, agility, grace, and contribute to the development of good posture, the formation of moral - volitional qualities.

2 Speeches of the President of the Republic of Uzbekistan Sh. Mirziyoyev. The newspaper "Toshkent Okshomi". November 24, 2016.

3 Bespalenko P.N. Spiritual security in the national security system of modern Russia: problems of institutionalization and model solutions. Abstract. Rostov on Don, 2009.

Literature contributes to the formation of the worldview, moral character, aesthetic tastes and ideological convictions, reveals the rich spiritual world of people, asserts humanism, and reveals the world of beauty. Using all diversity of genres and styles, literature actively influences the moral education of the younger generation, serves as an invaluable source of knowledge about the surrounding reality, about the past of the people, about the spiritual world of man, a source of aesthetic pleasure and moral enrichment of the individual. The use of national and world literature work is interesting in raising the question of the spiritual and moral foundation of a person, the need to find convincing and accurate answers to the eternal questions of human existence - the meaning of life, good and evil, and conscience⁴.

The best masterpieces of artists, composers, writers help to know life deeply in all its interrelations, to reveal both the inner world of a person and complex social relations.

Art opens the eyes of person to the beauty in the field of social relations, mo-

ality, and labor, encourages creativity under the laws of beauty and forms the outlook and moral qualities of the individual.

The desire of man to know himself, his inner world is the starting point of the moral formation of high spiritual ideals in it.

Thus, a system-strategic approach in the formation of the spiritual and moral consciousness of young cadres should help consolidate the nation based on spiritual and moral values and national traditions in the face of external and internal threats, promote their patriotism, high morality, love for science, hard work and sustainability in a high-tech competitive world.

References:

1. Speeches of the President of the Republic of Uzbekistan Sh. Mirziyoyev. The newspaper "Toshkent Okshomi". November 24, 2016.
2. Akhmedova M. Kh. Spiritual and moral upbringing in the process of lifelong education // *Young Scientist*. - 2016.
3. Bespalenko P.N. Spiritual security in the national security system of modern Russia: problems of institutionalization and model solutions. Abstract. Rostov on Don, 2009.
4. Konstantinovsky D.L. Inequality and education. The experience of sociological research of the life start of Russian youth. M.: TsSP, 2008.

---

⁴ Konstantinovsky D.L. Inequality and education. The experience of sociological research of the life start of Russian youth. M.: TsSP, 2008. P. 21.5. Pisarev D.I. Cit. M., 1956. T. 4.S. 197.

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПУТИ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Турсунова Нодира, Зайнобиддинова Гульбахор

Преподаватели – Андижанского государственного университета
Республика Узбекистан.

***Аннотация.** Данная статья рассматривает вопросы использования традиционных и инновационных технологий обучения, которые способны обеспечить развитие личностного потенциала специалиста. Но в тоже время инновационные технологии, не могут полностью заменить традиционные технологии, которые обладают высоким уровнем фундаментальности.*

Ключевые слова: Обучение языкам, педагогическое образование, парадигмы образования, традиционные методы, инновационные методы, противоречия, взаимосвязь.

***Abstract.** This article examines the use of traditional and innovative learning technologies that are able to ensure the development of a specialist's personal potential. But the innovative technologies cannot completely replace traditional technologies that have a high level of fundamentality.*

Key words: Language teaching, teacher education, educational paradigms, traditional methods, innovative methods, contradictions, interconnection.

Обучение иностранному языку в высшем учебном заведении рассматривается как неотъемлемый компонент профессиональной подготовки специалиста любого факультета, а владение иностранным языком как фактор, повышающий степень востребованности специалиста на рынке труда, а также как один из показателей уровня образованности современного человека.

В современном педагогическом образовании сосуществуют две парадигмы образования – традиционная и инновационная, которые достаточно противоречивы, однако между ними имеется диалектическая взаимосвязь.

Обучение основывается на определенных технологиях. В настоящее время важным элементом современного образования стало внедрение таких педагогических технологий, которые бы соответствовали новой образовательной парадигме, ориентированной на развитие активной, творческой личности. Традиционная для нашего образования методика обучения, собирающая обучающимся определенную сумму знаний, не способна выполнить требования современного общества. Тем не менее, следует заметить, что традиционная система обучения накопила большой положительный потенциал. Многие педагоги отмечают, что, наряду со всеми не-

достатками, традиционное обучение отличалось высоким уровнем фундаментальной подготовки. В связи с этим необходимо творчески подойти к совмещению двух подходов к обучению и на основе традиционной фундаментальности создать творческую личность специалиста нового типа, адекватно реагирующего на запросы времени.

Важной целью современного преподавателя является переход обучения от формата «teaching» к формату «learning», т.е. «научить учиться».

Вестником перемен в методике обучения иностранным языкам на современном этапе можно считать замену парадигмы «преподаватель – студент – учебник» парадигмой «студент – учебник – преподаватель». В чем же заключается сущность вышеназванной замены? Это абсолютно новая роль преподавателя, который из абсолютного авторитета в аудитории превращается в консультанта, который лишь организует и направляет учебный процесс. При этом роль студента становится достаточно активной, из объекта учебной деятельности студент становится более активным субъектом образования.

Данный подход к образованию, известный в современной отечественной и зарубежной методике как «личностно-ориентированный подход», основывается на учете индивидуальных особенностей обучающихся, их интересах и склонностях. Он означает передачу студентам контроля над процессом обучения, что развивает у них чувство ответственности и мотивирует их на достижение высоких результатов.

У студентов развивается и совершенствуется умение работать в команде, такой принцип совместного обучения содействует развитию творческого начала и росту академического потенциала. Студенты отвыкают от навязанного им «зазубривания», так как попадая в нестандартные ситуации, они вынуждены находить оригинальные решения, что положительно влияет на формирование их личности.

Внедрение инновационных технологий в образование оказывает существенное влияние на создание образовательных систем, которые направлены на личностное и проблемное обучение. Доказано, что в современном обществе высококвалифицированный специалист должен владеть несколькими иностранными языками. В век межкультурных коммуникаций особое внимание уделяется созданию многоязычной и поликультурной личности. К инновационным технологиям относится использование информационных, проектных технологий, а также технологий языковых портфелей.

Основным критерием языкового портфеля является тестирование, целью которого является соотнесение белорусских требований к уровню овладения иностранными языкам и общеевропейскими системами, что, в свою очередь, является начальной точкой для создания единого образовательного пространства. При использовании данной технологии приоритетом становится переориентация учебного процесса преподавателя на

обучающегося, который несет сознательную ответственность за результат своей познавательной деятельности. Это формирует навыки самостоятельного овладения информацией.

Проектный метод как никакой другой повышает качество обучения, его основная цель в том, чтобы создать условия, при которых личность (студент) самостоятельно и охотно приобретает недостающие знания их различных источников и развивает исследовательские умения, что особенно важно в наше время. К тому же, проектный метод активизирует обучение, способствует самомотивации, т.е. возрастанию интереса и вовлеченности в работу по мере выполнения; поддерживает педагогические цели на всех уровнях; позволяет учиться на собственном опыте и опыте других; приносит удовлетворение обучающимся, видящим продукт своего собственного труда.

Одной из важных форм работы является групповой метод обучения, который напрямую связан с проблемным методом. Оба этих метода относятся к активным методам обучения. Под проблемным обучением понимается такая организация учебных занятий, которая предполагает создание под руководством преподавателя проблемных ситуаций и активную самостоятельную деятельность учащихся по их разрешению.

Работа в группе дает возможность чаще вступать в дискуссию с другими членами группы, формулировать свою позицию, согласовывать действия, что может способствовать развитию сотрудничества и коммуникативной культуре. Именно работа в группе позволяет использовать рабочее время на занятии более эффективно, позволяет наиболее эффективно достигнуть прогнозируемых результатов обучения и раскрывать потенциальные возможности каждого студента, а также научить обучающихся самостоятельно добывать знания, обеспечивая необходимые условия для активизации познавательной и речевой деятельности каждого участника группы, предоставляя каждому из них возможность осмыслить и осознать новый языковой материал, получить достаточную устную практику для формирования необходимых навыков и умений.

Литература:

1. Кирсанов А.А. Методологические проблемы создания прогностической модели специалиста. Казань: Изд-во КГТУ, 2000.
2. Инновационные технологии как средство обучения иностранным языкам [Электрон. ресурс] – Режим доступа: <http://articlekz.com/article/7886>.
3. Sandra J. Sauvignon. Communicative Language Teaching: State of the Art. \ TES

ВЛИЯНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ УЧЕНИКОВ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

Уликова Мавлюда, Жалолова Мукаддас

Преподаватели – Андижанского государственного университета
Республика Узбекистан

Аннотация. Данная статья включает рассуждения об общей психофизиологической активности человека, его эмоциональности, которые непосредственно проявляются в изучении иностранных языков. Особенности темперамента отражающиеся не только в поведении и сфере чувств человека, но и в его побуждениях и действиях, в характере интеллектуальной деятельности, особенностях речи и др.

Ключевые слова. Педагогическая практика, способный и творческий ученик, учебная мотивация, трудности, одаренный ученик, уровень интеллекта, способности усваивать знания, креативность, высокая самооценка.

Abstract. This article includes discussions about the general psycho-physiological activity of a person, his emotionality, which are directly manifested in the study of foreign languages. The characteristics of temperament are reflected not only in the behavior and sphere of a person's feelings, but also in his motivations and actions, in the nature of intellectual activity, features of speech, etc.

Keywords. Pedagogical practice, capable and creative student, learning motivation, difficulties, gifted student, level of intelligence, ability to absorb knowledge, creativity, high self-esteem.

Современное состояние информационных ресурсов общества, убыстряющиеся темпы их пополнения и обновления приводят к пересмотру, как методологических позиций, так и технологических решений. Остро встаёт вопрос обеспечения организации учебного процесса в условиях многократного увеличения объёма учебной информации и ограничения бюджета времени без физических и психологических перегрузок обучающихся и обучаемых.

Иностранный язык характеризуется определенными отличительными признаками от родного языка:

- направление пути овладения, совокупность реализуемых им функций;
- включенность языка в предметно-коммуникативную деятельность;
- Ребенок усваивает родной язык неосознанно и ненамеренно, а иностранный – начиная с осознания и намеренности

Более того, ребенок изучает иностранный язык только на уроке, не используя его в своей непосредственной предметной деятельности. Поэтому иностранное слово живет в языковом сознании ученика только в своей понятийной, абстрактно-логической стороне, что может влиять непроч-

ность сохранения нового иностранного слова в памяти. В свою очередь овладение родным языком является стихийным процессом, которым учащиеся овладевают не в силу сознательного стремления изучать язык, а благодаря процессам развития мышления.

Усвоение иностранного языка не дает человеку непосредственных знаний о реальной действительности (в отличие от математики, истории, географии, биологии, химии, физики), он только носитель этой информации, форма ее существования в общественном и индивидуальном сознании. Иностраный язык требует ежедневной и систематической работы. Он требует работы, которая мотивирована. Ученик должен знать, ради чего он это делает, и иметь четко поставленную цель изучения иностранного языка. Только тогда можно ожидать положительных результатов.

Однако в педагогической практике встречаются такие случаи, когда очень способный и творческий ученик с высокой самооценкой и сильной учебной мотивацией «ломался», сталкивался с трудностями и переставал двигаться вперед, в то время как гораздо менее одаренный ученик успешно преодолевал трудности и добивался гораздо большего.

В связи с поставленной проблемой следует выяснить, почему одни учащиеся плодотворно работают над овладением знаниями, а возникающие трудности только мотивируют к достижению цели, в то время как другие при появлении даже незначительных пре-

пятствий теряют интерес к учебной деятельности. Объясняя данный феномен, психологи и педагоги чаще всего апеллируют к следующим индивидуально-психологическим особенностям учащихся:

- уровень интеллекта – способность усваивать знания и успешно применять их для решения задач;
- креативность – способность самостоятельно вырабатывать новые знания;
- учебная мотивация, которая обеспечивает сильные положительные переживания при достижении учебных целей;
- высокая самооценка, которая формирует высокий уровень притязаний, и др.

Однако ни о дно из вышеперечисленных особенностей в отдельности, ни их совокупность не гарантируют тот факт, что у учащихся сформируется установка на упорный труд по овладению знаниями в условиях достаточно частых или длительных неудач, которые вероятны в учебной деятельности.

При изучении иностранного языка темперамент играет огромную роль. Он включает в себя общую психофизиологическую активность человека, его эмоциональность, которые непосредственно проявляются в стиле деятельности и способе поведения. Особенности темперамента отражаются не только в поведении и сфере чувств человека, но и в его побуждениях и действиях, в характере интеллектуальной деятельности, особенностях речи и др. Именно по данным характеристикам формируется темперамент уча-

щегося, а в дальнейшем и все качества характера: работоспособность в течение долгого времени, способы преодоления трудностей, реакция на замечания, поступки других людей и т.д.

По мнению А. А. Леонтьева, способности к языку складываются из многих компонентов, чаще всего не специфических. А. А. Леонтьев раскрывает одну из трактовок способностей к языку следующим образом: «Под способностями к языку часто понимают различия в особенностях личности, связанных с общением. Ребенок может испытывать затруднения не в самом овладении языком и не в порождении иноязычной речи, а в социально–психологических взаимоотношениях с воспитателем, школьным учителем, другими детьми. Он бы и рад заговорить, но ему мешает «психологический барьер». Это, кстати, очень частый случай в педагогической практике, но подобные затруднения при доброй воле взрослого вполне преодолимы». Огромное значение играют способности конкретного учащегося и их влияние на развитии других личностных качеств. Выделяют относительно самостоятельные и специальные способности. К первым относят – общий и социальный интеллект, специальные способности и креативность.

Во многих случаях низкий уровень развития важных специальных способностей делает недоступным успеш-

ное обучение. И, наоборот, успешное обучение фактически совпадает с процессом формирования специальных профессиональных способностей.

Поэтому мы считаем целесообразным, детям с низким уровнем обучаемости по английскому языку предпочтительно давать репродуктивные задания (пересказ заранее выученного текста, выполнение заданий по образцу, с опорами и др.); учащимся со средним уровнем обучаемости необходимо сочетать заученный ранее материал с фрагментами самостоятельной работы (высказывание собственного мнения после прочитанного и т.д.); а в случаях высокого уровня обучаемости по английскому языку необходимо давать возможность преобладания продуктивных форм работы над репродуктивными, мотивируя учащихся раскрывать в себе творческую самостоятельность.

Итак, правильно организованное обучение предполагает не только учет, но и развитие индивидуальных способностей учащихся.

Использованная литература:

1. Артемов, В. А. Психология обучения иностранным языкам: Просвещение, 1969.
2. Асадуллин, Л. И. Васильев // Педагогический журнал Башкортостана. – 2012. – № 5 (42). – С. 58-66.
3. Белоус, В. В. Темперамент и деятельность: учеб. пособие для студентов пед. вузов. – Пятигорск: Изд-во Пятигор. пед. ун-та, 1990. – 183 с.

МЕХАНИЗМ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ

Фарсаханова Дилафруз Ризахановна,

преподаватель педагогически

Джиззакский государственный педагогический институт. Узбекистан,

г. Джиззак

Аннотация: В данной статье описываются механизм духовно-нравственного воспитания студентов педагогических высших образовательных учреждений, в том числе цели, содержание и критерии оценки духовно-нравственного воспитания студентов.

Ключевые слова: студент, нравственность, воспитание, духовно-нравственного воспитания, механизм духовно-нравственного воспитания, цели, содержание и критерии оценки духовно-нравственного воспитания.

Annotation: This article discusses the mechanisms of spiritual and moral upbringing of students of pedagogical higher education institutions, in particular the purpose, content, process and evolution criteria of spiritual and moral education of students.

Key words: student, morals, education, spiritual and moral upbringing, mechanisms of spiritual and moral upbringing, in particular the purpose, content, process and evolution criteria of spiritual and moral education.

В условиях становления новой системы образования, ориентированной на входение в мировое образовательное пространство, идет активный процесс поиска моделей образования, которые позволят сохранить духовно-нравственные и культурно-исторические традиции отечественного образования и воспитания, сформированные как в дореволюционный, так и в советский, и современный периоды его развития. На сохранение духовно-нравственной компоненты в воспитании подрастающего поколения ориентируют Национальная доктрина образования республики Узбекистан, Государственная молодежная политика Узбекистана и др.

Современная высшее образование, активно влияя на формирование ми-

ровозрения учащихся, способствует их духовному и нравственному становлению, вносит определённый вклад в решение проблем, связанных с преодолением духовного кризиса в обществе (рост преступности, алкоголизма, наркомании, суицида, беспризорности, оккультизма и т. д.), и воспитанию такого человека, для которого нормы, правила и требования общественной морали выступали бы как его собственные взгляды, убеждения, как глубоко осмысленные и привычные формы поведения, приобретённые в силу внутреннего влечения к добру.

В результате сложного и последовательного процесса у молодежи формируется ряд морально-этических качеств. Добродетели – это совокупность

положительных нравственных качеств человека. В результате духовно-нравственного воспитания у студентов педагогических вузов будут развиваться следующие положительные качества: гуманизм, патриотизм, национализм, справедливость, честность, искренность, смирение, упрямство, искренность и др.

Необходимым моментом в работе по духовно-нравственному воспитанию личности студента является привлечение к ней родителей, руководителей кружков и секций, педагогов дополнительного образования и всех заинтересованных лиц. Это позволяет решать проблемы воспитания и образования наиболее гармонично: не навязывая созданные обществом установки, но включая старшеклассника в круг определённых нравственных ценностей и идеалов. Привлечение к работе со студентами различных людей способствует формированию и развитию отношений с окружающим миром (трудовые отряды, акции милосердия, разновозрастные группы детей во время проектной деятельности). Именно тогда проявляется у учащихся многообразие чувств и суждений, когда расширяется круг их общения с другими людьми, с миром литературы, истории и искусства.

Таким образом, актуальность избранной темы исследования заключается в необходимости формирования и развития у студентов общественно значимых идеалов и ориентиров, необходимых для воспитания нравственно развитой и духовно богатой

личности в процессе изучения литературы, интеграции учебных предметов, внеурочной деятельности, основного и дополнительного образования.

Теоретическое значение исследования заключается в том, что его результаты позволяют конкретизировать механизмы использования образовательного и воспитательного потенциала урока в духовно-нравственном воспитании учащегося; определить возможности интеграции основного и дополнительного образования в этом процессе.

Эффективность процесса интеграции основного и дополнительного образования студентов во многом зависит от продуманной, организованной работы, обеспечивающей взаимосвязь различных социальных институтов воспитания, что является необходимым условием функционирования образовательной системы. С тем, чтобы лучше спланировать работу по духовно-нравственному воспитанию студентов в ее целостности и понять ее потребности и возможности, была применена модель интеграции основного и дополнительного образования в вузах. В этой модели представлены взаимосвязи объектов образования (уроки, занятия в творческих объединениях, праздники, конкурсы, экскурсии, концерты); педагогов (учителей, руководителей кружков и объединений, педагогов учреждений дополнительного образования студенте, а также их сотрудничество с родителями), содержательных направлений (основные тематические линии духовно-

нравственного направления работы).

Во время подготовки будущих педагогических специалистов важно обучать студентов в области духовности и этики при обучении каждому предмету. Потому что современная педагогика нуждается в обновлении духовного и нравственного воспитания потенциальных учителей и воспитании их духовно мыслящих людей, чтобы студенты высших учебных заведений могли и дальше обучать подрастающее поколение. Для этого он широко используется в области образовательных и обучающих методик и современных научно-технических достижений в этой области, в частности, в области развития информационных и коммуникационных технологий и эффективных методов и приемов обучения, дискуссий, встреч и дискуссий по духовным и этическим вопросам, конкурсов и образовательных мероприятий. Эффективное использование наилучшего способа обучения обеспечивает его положительные педагогические результаты.

С целью формирования у студента ценностных ориентации на уроке и во внеурочной деятельности на основе деятельностного подхода в сочетании с культурологическим была разработана технология по духовно-нравственному воспитанию, носящая комплексный (взаимосвязь урочной и внеурочной деятельности и направленности на различные виды художественной деятельности), интегрированный общность целей, содержательных направлений) и модульный взаи-

мозаменяемость и взаимодополняемость программ кружков и объединений) характер. Основными принципами построения работы были системный подход в отборе основных тем, скрепляющих работу кружков и объединений по вертикали и по горизонтали, система праздников, система внеурочных дел, историко-культурологическая основа деятельности школьников, опора на содержание основного образования, воспитательная доминанта занятий со старшеклассниками, первоочередное внимание решению духовно-нравственных проблем, включение родителей в совместную со школьниками деятельность, принцип активного участия в различных видах деятельности и формах занятий

Духовно-нравственное воспитание студентов наиболее успешно при учете социокультурных условий, при создании условий социальной и творческой активности школьников, их возрастных, индивидуальных особенностей и потребностей, а также включения студентов в социально-значимые дела, имеющие культурную и нравственную ценность. Среди нерешенных проблем были определены отсутствие четко разработанной методологии духовно-нравственного воспитания в современных социокультурных условиях, неподготовленность большей части населения современной Узбекистан к восприятию духовно-нравственного содержания традиционной культуры, недостаточный уровень профессиональной компетентности работников

образования и других социальных сфер в вопросах духовно-нравственного воспитания.

Воспитание является одной из важнейших составляющих образовательного процесса наряду с обучением. Модернизация системы образования должна быть нацелена на формирование нового образовательного пространства, которое позволит обеспечить духовно-нравственное воспитание студента, подготовку его к жизненному самоопределению, самостоятельному выбору в пользу гуманистических идеалов.

Ценностные ориентации определяются как субъективное отражение в психике и сознании человека социальных ценностей общества и природы на данном историческом этапе. Они выражают избирательность отношения человека к материальным и духовным ценностям, отражающихся в его поведении, характеризуют жизненную позицию личности, направленность ее устремлений, ее активности, они представлены в идеалах, целях, убеждениях, интересах и воплощаются в поступках.

В нашем исследовании одной из важных идей является идея о том, духовное развитие детей является основой гармонического развития личности. Средствами повышения эффективности работы по духовно-нравственному воспитанию являются гуманистический, личностно-ориентированный, системный подходы к ее организации и проведению. Наиболее перспективным является духовно-нравственное воспитание личности

студента через обращение к святоотеческой, национальной культуре и народному искусству, через создание социально-педагогической среды, ориентированной на традиционные духовно-культурные ценности родная культура становится не просто «компонентом», а приоритетом, базисом, на котором вырастают знания и представления, необходимые для жизни в мировом сообществе, для формирования духовно-нравственных ценностей. Это особенно важно для школьников старшего школьного возраста, когда проблемы самоопределения, самореализации, самосовершенствования, поиск идеала, потребность в творческом выражении, в осознанном отношении к миру выступают основными жизненными потребностями. Этот возраст уникален также по своим возможностям вхождения в мир культуры, когда студент имеет не только интеллектуальную, но физическую возможность для формирования основ духовной ориентации и нравственного поведения.

В целях повешения духовно-нравственного воспитания студентов необходимо использовать новейшие научные достижения в этой области. В то же время информационные и коммуникационные технологии уникальны. С этой целью было подготовлено электронное учебное пособие «Ахлок» для использования в процессе преподавания общепедагогической науки по направлению «Начальная и спортивно-воспитательная работа» для обеспечения духовно-нравствен-

ного воспитания студентов педагогических вузов. Цель пособия по электронному обучению состоит в том, чтобы потратить немного времени на получение информации, получить наиболее актуальную информацию в оперативной ситуации и, что самое важное, создать оптимальный вариант для духовно-нравственного воспитания учащихся.

Список литературы:

1. Айсмонтас Б Б Теория обучения М Владос-пресс, 2002 – 176с
2. Бокачев И А Духовность в контексте социально философского анализа Дисс докт филос наук – Ставрополь, 2000 – 299с, с 143.
3. Гармаев А Этапы нравственного развития ребенка -М, 2002, с 31
4. Дробницкий О Г Проблемы нравственности -М, 2003, 333с
5. Евладова Е Б Духовно-нравственное воспитание школьников в системе дополнительного образования // Духовно-нравственное воспитание преемственность и развитие Сб статей М 2004, с 68 -69.
6. Махортова МВ Духовно-нравственное воспитание личности на основе православной этике (социально-философский анализ) Дисс канд филос наук – Ставрополь, 2000, 174с

РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ И ЕЁ ВЗАИМОСВЯЗЬ С ДУХОВНЫМИ ЦЕННОСТЯМИ

Хошимова Г.Ф.,

(71)256-06-54, manaviyatfarmi@mail.ru

Ташкентский фармацевтический институт

Аннотация

Духовность представляет собой сущность человека. Духовность – это только те качества внутреннего мира человека, которые имеют определённое положительное значение. настроения, преходящие страсти. Духовность – устойчива, стабильна, в один миг не изменяется. Духовность, являющаяся совокупностью положительных достоинств человека превращается в стойкое убеждение, поднявшись до уровня ценностей, начинает играть решающую роль в поступках личности, ментальности народа, в прогрессе общества.

Ключевые слова

Духовная культура, теория, духовная жизнь, гносеологические предпосылки, общественная психология, психология, идеология.

Abstract

The main goal of spiritual culture is the formation of a certain type of personality in the interests of society is expressed in its various forms and levels of social status. The spiritual culture of society is a sphere of social life that includes spiritual education in itself, including spiritual culture in all its diversity, level and forms of social consciousness and as a whole is inherent in the people, the nation, the state.

Keywords: spiritual culture, theory, spiritual life, gnoseological prerequisites, social psychology, psychology, ideology.

Духовность присуща только человеку. Человек отличается от животного, а общество от природы духовностью. Духовность представляет собой сущность человека. Она есть совокупное органическое единство таких человеческих качеств, как правдивость, душевная чистота, совесть, честь, патриотизм, любовь к прекрасному, ненависть и зло. Таким образом, духовность – это только те качества внутреннего мира человека, которые имеют определённое положительное значение. Но в результате деятельности сознания могут от-

деляться от него, как выходить вовне. И тогда возникает духовное в 2 типах – объективированное (неиндивидуальное) духовное. Объективированные формы возникают и работают в виде коллективного через практический опыт поколений, подтверждавших обогащавших эту идею. Самые ценные идеи отбираются, накапливаются, образуя духовное богатство человеческой цивилизации. Материальными носителями духовного является книги, формулы, ноты, картины, нормы и принципы человеческого общения. Таким об-

разом, духовно – единство многообразного, которое охватывает процессы сознания и бессознательного, величает знания, воплощающихся в формой естественных и искусственных языковых систем. Понятия «духовность» и «сознания» не совпадают. Духовность это существенное в сознании или сущностное сознание. Сознание не полностью входит в духовное, так как в нём много меняющихся, временных, случайных явлений. На сознание большое влияние могут оказывать настроения, преходящие страсти. Духовность – устойчива, стабильна, в один миг не изменяется. Она обладает глубокими историческими и культурными корнями, выражает особенности исторической судьбы народов, их национальный характер, менталитет. В таком качестве духовность содержит в себе непреходящие ценности, которые со временем получают постоянное наращивание. Без убеждений не бывает духовности. Именно они придают ей целостность, единство, объединяя её различные составные части, связывая с практикой. Убеждения представляют систему знаний, возникших на основе веры в определенные идеи и стремление соотносить с ними свою жизнь.

Знания, которые вызывают сомнения, не становятся убеждением. В убеждении большую роль играет вера, сильное положительное отношение к знаниям, составляющим содержание убеждения. Она бывает рациональной или иррациональной. Рациональная вера основывается на активной созидательной деятельности личности. Идея, уче-

ние, составляющие объект этой веры могут быть реальными или утопическими. Если человек искренне верит в них, это заставляет его творить. В итоге даже если человек не достигает цели (когда цель иллюзорна), добывается определенных положительных результатов, и её усилия не бывают напрасными. Иррациональная вера опирается на творческую пассивность, на исполнительность, т.е. принимает нечто за истину только потому, что так думает большинство, либо некий авторитет. А рациональная предполагает независимость убеждений, основанных на собственном наблюдении и размышлении. Духовность величает в себя 3 основные начала – познавательное, нравственное, эстетическое. Соответственно им существуют её основные сферы, такие как наука, нравственность, художественность. Все они взаимосвязаны, а сердцевиной выступает нравственность. Нравственность – определяет человеческое лицо данного общества в целом, а также отдельных социальных групп, индивидов. Она показывает насколько глубоко и органично требования морали воплощены в практических делах, поступках людей. При раскрытии сущность нравственности акцент делается не просто на ценности нравственные, которыми дорожат члены общностей людей, а на меру свободной, совершающейся по доброй воле реализации или этих ценностей в поступках. Именно из совокупности добрых волей объективируемых в поведении людей образуется нравственная культура общества, каждого человека. Нравственная культура проявляет себе,

в умении выбора соответствующего требованиям нравственности, манеры образуются нравственная культура общества, каждого человека. Нравственная культура проявляет себя в имении выбора соответствующих требованиям нравственности манеры, поведения в межличностном и в межгосударственном общении. Регулирующая роль нравственности нацелена на то, чтобы соединить во имя каждого человека с большим количеством других волей. Общечеловеческими нравственными ценностями можно считать те, которые должны действовать в любом обществе: доброта, милосердие, готовность помочь попавшему в беду, справедливость, достоинство. Художественность. Эта основа духовности связана с понятиями прекрасного и гармоничного. В формировании духовности людей величайшую роль играет искусство. Воплощая в своих образах идея красоты, перерабатывая все впечатления жизни в прекрасное, оно пробуждает в человеке художника, воспитывает в нём способность находить внутреннюю гармонию предметов и явлений, учит чувствовать и понимать красоту, творить её, формирует эстетически ценностную ориентацию людей в мире. По своей сути искусство это и способы познания мира, и орудие исправления нравов, и средство общения и действенные инструменты борьбы идей на разных этапах развития общества. Искусство формирует духовность и возвышает человека. Духовность, являющаяся совокупностью положительных достоинств человека превращается в стойкое убеждение, поднявшись до

уровня ценностей, начинает играть решающую роль в поступках личности, ментальности народа, в прогрессе общества. Ценность – термин, используемый в философии для указания на человеческое, социальное и культурное значения определённых явлений действительности. В философии всё многообразие предметов человеческой деятельности, общественных отношений в их круг природных явлений может выступать в качестве **«предметных ценностей»**, т.е. оцениваться в плане добра и зла, истины или неистинны, красоты или безобразного, допустимого или недопустимого. Способы и критерии, на основании которых производятся сами процедуры оценивая закрепляются в общественном сознании и культуре как **«субъектные ценности»** (установки, оценки, запреты, цели и проекты, выражённые в форме нормативных представлений, выступающая ориентирами деятельности человека). «Предметные» и «субъектные» ценности являются как бы 2 полюсами ценностного отношения человека к миру. В обыденном сознании под ценностями понимаются предметы, обладающие какими –нибудь полезными для человека свойствами. А в философии понятие ценности имеет более отвлеченный смысл, ближайшей к понятию «значение». Когда говорят о значении чего-либо мыслят не сам предмет, а роль, которую он играет в жизни людей с точки зрения их потребностей и целей. Ценность всегда есть нечто положительное с точки зрения удовлетворения положительных материальных или духовных потребностей.

РОЛЬ ДУХОВНОСТИ В ОБЩЕСТВЕ

Хусанбоева Ю.Б.

(71)256-06-54 manaviyatfarmi@mail.ru

Ташкентский фармацевтический институт

Аннотация

Главной целью духовная культуры состоит формировании определённого типа личности в интересах общества находится выражении в своём различных формах и уровнях общественно-государственного сознания. Духовная культура общества это сфера общественной жизни включающее в себе духовное образование, в том числе духовную культуру во всём её многообразии уровне и формах общественного сознания и как единое целое присуще народу, нации, государству.

Ключевые слова: Духовная культура, теория, духовная жизнь, гносеологические предпосылки, общественная психология, психология, идеология.

Abstract

Spirituality is the essence of humanity. Spirituality is only those qualities of a person's inner world that have a certain positive meaning moods, transient passions. Spirituality is steadiness, stable, does not change in an instant. It has deep historical and cultural roots, expresses features of the historical fate of people, their national character and mentality. Spirituality, which is the aggregate of the positive virtues of a person, turns into a strong belief, rising to the level of values, begins to play a decisive role in the actions of individual, mentality of people, in the progress of society.

Keywords:

Spirituality, value, idea, norms, principles, morality, knowledge, work

Духовная культура как единое целое присуща народу, нации, государству. Главная цель и функция её состоит в формировании определённого типа личности в интересах общества. Духовная культура общества находит своё выражение в различных формах и уровнях общественного сознания. Общественное сознание представляет собой совокупность идей, теорий, чувств, представлений, обычаев в которых отражается природа и общественная жизнь людей. Духовная жизнь общества – это сфера общественной жизни, которая включает в

себя все духовные образования, в том числе духовную культуру во всём её многообразии, уровни и формы общественного сознания. Общественное сознание это сложное образование включает в себя разнообразные, взаимодействующие друг с другом, элементы, каждый из которых имеет свою специфику. Гносеологические предпосылки различия теоретического и обыденного уровней общественного сознания следует искать в разведении повседневного и теоретического уровней познания которые закрепляются в общественном сознании. Обыденное

сознание возникает в процессе повседневной практики людей, стихийно, как эмпирическое отражение внешней стороны действительности. Теоретическое сознание представляет собой отражения её существенных связей и закономерностей и находит своё выражение в науке и других формах сознания, поскольку последние также воспроизводят не внешнюю, а внутреннюю сторону действительности, требующую опосредствованного теоретического познания. Это разграничение имеет и определённые психологические предпосылки, как показывают исследования, в сознании ребёнка понятия обыденного характера складываются по – иному, чем научные. «Житейские» понятия образуются в повседневной жизнедеятельности ребёнка, а научные хотя и возникают на базе житейских, но для своего формирования требуют специального обучения, общения с учителем, причём для жизни человека необходимы, как те, так и другие. В реальной жизни теоретическое и обыденное сознание тесно переплетаются. Теоретическое и обыденное сознания не могут заменить друг друга, но взаимно воздействуют друг на друга. Теоретическое сознание способно видоизменять, окультурировать обыденное сознание. Важно, чтобы общественная наука оставалась на теоретическом уровне, чтобы её понятия не подменялись обыденными понятиями и представлениями, в ином случае она теряет свой научный статус. Примерно те же основания лежат в основе разграничения идеологии и

общественной психологии. Общественная психология также формируется в процессе повседневной практической жизни людей. Но в общественной психологии как уровень общественного сознания доминирующим является не само по себе знание о действительности, а отношение к этому знанию, оценка действительности. Она характеризует психологический облик и выражает интересы различных социальных групп. Именно этим обуславливается то, что общественная психология включает в себе также эмоциональные отношения личности или социальной группы к явлениям общественной жизни, чувства, настроения людей, социальных групп, сопровождающие любую общественную идею. Обыденное сознание и общественная психология находятся на одном уровне общественного сознания, взаимодействуют друг с другом, взаимодействуют друг в друга. Общественная психология играет важную роль в общественных движениях, побуждая людей к различным действиям. Поэтому при выработке и проведении определённой политической линии важно учитывать общественную психологию – изучать настроения людей, уметь прогнозировать их реакцию на различные политические действия. Общественная психология тесно связана с идеологией которая относится высшему уровню общественного сознания, представляя систематизированное, теоретически обоснованное духовное выражения коренных интересов различных социальных групп или общностей.

